

พฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการปั้นแบบกลุ่ม

ปริญญานิพนธ์
ของ
กัญญณัฐ พลอยกระจำง

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย

มีนาคม 2558

พฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการปั้นแบบกลุ่ม

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์

มีนาคม 2558

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

พฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการปั้นแบบกลุ่ม

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์

มีนาคม 2558

กัญญณัฐ พลอยกระจ่าง. (2558). พฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัด

กิจกรรมการปั้นแบบกลุ่ม.ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม.(การศึกษาปฐมวัย).กรุงเทพฯ:

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ คณะกรรมการการควบคุม :

อาจารย์ ดร.ราชนันท์ บุญธิมา , รองศาสตราจารย์ ดร.กุลยา ตันติผลาชีวะ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการปั้นแบบกลุ่มก่อนการทดลองและหลังการทดลอง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นนี้เป็นเด็กปฐมวัย ชาย – หญิง อายุ 5- 6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนเทศบาล 4 หนองแคอนุสรณ์ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน จำนวน 15 คน เป็นกลุ่มทดลอง ใช้เวลาในการทดลอง 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 60 นาที รวมระยะเวลาทั้งสิ้น 24 ครั้ง

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นนี้เป็นแผนการจัดกิจกรรมการปั้นแบบกลุ่มและแบบสังเกต พฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.91

ในการศึกษาค้นนี้ใช้แบบแผนการวิจัยแบบ One – Group Pretest – Posttest Design วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ t - test แบบ Dependent Samples

ผลการศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการปั้นแบบกลุ่ม มีพฤติกรรมความร่วมมือทั้งโดยรวมและรายด้าน ได้แก่ ด้านการร่วมมือ ด้านการช่วยเหลือกัน ด้านความรับผิดชอบ หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

COOPERATIVE BEHAVIOR OF YOUNG CHILDREN EXPERIENCED
IN GROUP ACTIVITY WITH MOLDING

AN ABSTRACT
BY
KANYANAT PLOYKRAJANG

Presented in Partial Fulfillment of Requirements for the
Master of Education Degree in Early Childhood Education
At Srinakharinwirot University

March 2015

Kanyanat PLOYkrajang. (2015). *Cooperative behavior of Young Children*

Experienced in Activity Group with Molding. Master thesis , M.Ed. (Early Children Education). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee : Rachan Boonthima , Assoc. Prof. KulayaTantiphlachiva.

The purposes of this research were to study and compare the cooperative behavior of young children who experienced in activity group with molding , before and after the experiments. The sample were young children, boys and girls with 5 – 6 years of age , Thetsaban 4 NongKhaeAnusorn School in the second semester of 2013 academic year. One class with 15 students was selected by multistage random sampling as experimental group. The 24 lessons were carried out within the period of 8 weeks , 3 days a week and 60 minutes each day . The instruments of the study were plans of Activity Group with Molding and an observation form for the cooperative behavior of young children. The observation form was developed by the researcher and had reliability of 0.91. It was One – Group Pretest – Posttest Design and the data was analyzed by using t –test for dependent samples.

The result shown that after being obtained through Activity Groups with Molding, young children gained higher score in all aspects of cooperative behavior of young children with statistical significant at .01

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง
พฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการปั้นแบบกลุ่ม
ของ
กัญญณัฐ พลอยกระจำง

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)
วันที่ เดือน พ.ศ. 2558

อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

..... ที่ปรึกษาหลัก ประธาน
(อาจารย์ ดร.ราชันย์ บุญธิมา) (รองศาสตราจารย์ ดร.สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์)

..... ที่ปรึกษาร่วมกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.กุลยา ตันติผลาชีวะ) (อาจารย์ ดร.ราชันย์ บุญธิมา)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.กุลยา ตันติผลาชีวะ)

.....กรรมการ
(อาจารย์ ดร.พัฒนา ชัชพงศ์)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาอย่างสูงยิ่งของอาจารย์ ดร.ราชนันท์ บุญธิมา ประธานควบคุมปริญญานิพนธ์และรองศาสตราจารย์ ดร. กุลยา ตันติผลาชีวะ กรรมการที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์

ที่ได้ให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะ ตลอดจนชี้แนวทางแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆเป็นอย่างดี

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ อาจารย์ ดร.พัฒนา ชัชพงษ์ และคณาจารย์ประจำสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ปฐมวัยทุกท่าน ที่ได้กรุณาประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ทักษะและคำแนะนำต่างๆจนทำให้ประสบความสำเร็จในการศึกษาครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์รัชก ก่อดิษฐ์ อาจารย์วราภรณ์ พรหมกระทุ่มลัม อาจารย์รัชชา อ็อกฉิม อาจารย์วนิดา คันธจันทร์ อาจารย์นิชภา ธนกิจพัฒน์ อาจารย์นุชรีย์ ฮวบบางยาง ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการสร้างเครื่องมือวิจัยที่มีคุณภาพ

ขอกราบขอบพระคุณพี่ๆน้องๆนิสิตปริญญาโททุกท่าน ที่สำคัญคือเพื่อนนิสิตร่วมรุ่นทุกท่าน ที่เป็นกำลังใจ ให้เสมอมา จนประสบความสำเร็จในครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณท่านผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนเทศบาล 4 หนองแคอนุสรณ์ และคณะครูทุกท่านที่ให้โอกาส ให้ความสะดวก และความเข้าใจในการศึกษาครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อเลี้ยง สังการี คุณแม่พันธ์ สังการี สามีนายพรชัย พลอยกระจำง และลูกๆ ที่สนับสนุนการศึกษาและกำลังใจที่ดีเสมอมาแก่ผู้วิจัย

คุณค่าและประโยชน์ของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณของบิดามารดาที่ได้อบรมเลี้ยงดู และพระคุณคณาจารย์ทุกท่านทั้งในอดีตและปัจจุบันที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้แก่ผู้วิจัย

กัญญณัฐ พลอยกระจำง

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	3
ความสำคัญของการวิจัย.....	3
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
ประชากรที่ใช้ในการวิจัย.....	4
กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย.....	4
ตัวแปรที่ศึกษา.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	5
สมมติฐานการวิจัย.....	5
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัย.....	7
ขั้นของพัฒนาการทางสังคม.....	7
ลักษณะของพฤติกรรมความร่วมมือ.....	12
ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมความร่วมมือ.....	13
การส่งเสริมพฤติกรรมความร่วมมือ.....	17
กิจกรรมที่ส่งเสริมพฤติกรรมความร่วมมือ.....	18
การเล่นแบบร่วมมือ.....	20
ความหมายของความร่วมมือ.....	21
องค์ประกอบที่สำคัญของการเรียนรู้แบบร่วมมือ.....	22
การสำคัญของกิจกรรมกลุ่ม.....	24
ประโยชน์ของการเรียนรู้แบบร่วมมือ.....	27
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมความร่วมมือ.....	28

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2 (ต่อ)	
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการปั้นของเด็กปฐมวัย.....	31
ความหมายของการปั้น.....	31
ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการปั้น.....	31
ลักษณะและพัฒนาการการปั้นของเด็ก.....	32
ประโยชน์ของการปั้น.....	36
จุดมุ่งหมายของกิจกรรมการปั้น.....	37
การจัดกิจกรรมการปั้นกับพัฒนาการตามวัยของเด็ก.....	38
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปั้น.....	39
3 วิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	42
การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	42
เครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือ.....	43
แบบแผนการทดลองและวิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	44
การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	48
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	51
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	51
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	52
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	53
สรุปผลการวิจัย.....	54
อภิปรายผล.....	55
ข้อสังเกตที่ได้จากงานวิจัย.....	58
ข้อเสนอแนะทั่วไป.....	58
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัย.....	59

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
บรรณานุกรม.....	60
ภาคผนวก.....	67
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	85

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 ตารางการจัดกิจกรรมการปั้นแบบกลุ่ม.....	43
2 แบบแผนการทดลอง.....	47
3 ระดับพฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการปั้น แบบกลุ่มจำแนกรายด้านก่อนและหลังการทดลอง.....	51
4 เปรียบเทียบพฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการปั้นแบบ กลุ่มจำแนกรายด้านตามพฤติกรรมก่อนและหลังการทดลอง.....	52

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ

หน้า

1 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	5
---------------------------	---

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ความร่วมมือถือว่าเป็นพฤติกรรมหนึ่งที่สามารถพัฒนาได้กับบุคคลเพื่อให้เกิดคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ในการอยู่ร่วมกันในสังคม เรียนรู้ที่จะมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน พึ่งพาอาศัยกันและกัน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุข ซึ่งเป็นเรื่องจำเป็นในการดำรงชีวิต แต่ถ้ามนุษย์ไม่ร่วมมือกันย่อมนำมาความยุ่งยากมาสู่สังคม (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์.2551:102) ซึ่งการสร้างพฤติกรรมความร่วมมือให้กับบุคคลในสังคมต้องเริ่มตั้งแต่ระดับปฐมวัย นักการศึกษาระดับปฐมวัยตระหนักถึงความสำคัญของพฤติกรรมความร่วมมือ (Cooperative Behaviors) ของเด็กมานาน ความตระหนักนี้มีอย่างต่อเนื่องและทวีมากขึ้น เนื่องจากความก้าวร้าวรุนแรงที่เพิ่มขึ้นของสังคม และมีผลกระทบจากการแข่งขันทางเศรษฐกิจและความเสื่อมทางจริยธรรม ทำให้จำเป็นต้องเน้นการพัฒนาเด็กให้เป็นคนเก่งและคนดี รู้จักการทำงานร่วมกัน เพื่อสร้างสรรค์สังคม และอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข (พัชรี ผลโยธิน.2540: 59) หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 กำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 1 ใน 12 ประการได้แก่ การอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม ในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546: 31) การที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขนั้นเด็กจะต้องรู้จักการปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นร่วมมือกับผู้อื่นโดยเรียนรู้จากการเล่นร่วมกันหรือทำงานร่วมกัน ซึ่งสามารถปลูกฝังได้ตั้งแต่ในระดับปฐมวัย อันเป็นการปูพื้นฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้เกิดขึ้นในตัวเด็กและเป็นการเตรียมความพร้อมก่อนที่จะเข้าไปเรียนในระดับที่สูงขึ้นต่อไป

ซีเฟลด์ (สุภักดิ์ แฝงเพชร. 2551: 2; อ้างอิงจาก Seefeldt. 1990: 264; & Krogh. 1990: 216) กล่าวว่าเด็กวัย 3-5 ปี จะใช้เวลาส่วนใหญ่ในการเรียนรู้ทักษะทางสังคม เด็กวัยนี้ควรได้มีโอกาสพัฒนาทักษะดังกล่าวในด้านความร่วมมือการช่วยเหลือ การเจรจา ความขัดแย้ง พุดคุยเพื่อแก้ปัญหาระหว่างเด็กกับบุคคลอื่น และ เป็นวัยที่สามารถพัฒนาความร่วมมือการมีส่วนร่วม การยอมรับฟังความคิดเห็น ความรู้สึกของผู้อื่น รู้จักแบ่งปันช่วยเหลือ เข้าใจบทบาทของตนเอง รับผิดชอบและแสดงความเป็นผู้นำในกลุ่มเพื่อนเช่นเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับ (สิริมา ภิญญอนันตพงษ์.2550: 99-100) ได้กล่าวว่าความต้องการทางด้านสังคมของเด็กปฐมวัยได้แก่ การได้รับความรักและการยอมรับจากพ่อแม่ พี่เลี้ยง ผู้ใหญ่ และเพื่อนในวัยเดียวกัน การได้เล่นและทำกิจกรรมอื่นๆร่วมกับเด็กชอบเล่นเป็นกลุ่มมากกว่าเล่นคนเดียว ได้ปฏิบัติตนเป็นผู้นำและผู้ตาม การได้รับการยกย่องจากกลุ่ม การช่วยเหลือแบ่งปัน รับผิดชอบ งานที่ได้รับมอบหมาย การได้รับความชื่นชมปฏิบัติตนตามมารยาทของวัฒนธรรมไทย เช่น

การไหว้ ใช้คำพูด ขอบคุณครับ ขอบคุณค่ะ และการขอโทษ ดังนั้นเด็กวัยนี้จึงเป็นช่วงที่เหมาะสมในการส่งเสริมพฤติกรรมความร่วมมือ เพื่อปลูกฝังคุณลักษณะนิสัยที่ดีเพราะประสบการณ์ทางสังคมที่เด็กได้รับในระยะแรกของชีวิตจะส่งผลต่อบุคลิกภาพในวัยผู้ใหญ่ ตามทฤษฎีพัฒนาการทางสังคมของอิริคสันที่กล่าวว่า การเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อม และประสบการณ์ที่เด็กได้รับจะส่งผลต่อพื้นฐานของการพัฒนาการในขั้นต่อไป จากทฤษฎีแบนดูรา กล่าวว่า พฤติกรรมของคนเกิดจากการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงที่เกิดขึ้นกับตนหรือแม้แต่พฤติกรรมทางอ้อมก็มีส่วนพัฒนาพฤติกรรมการแสดงออก (รัชดาภรณ์ อินทะนิน . 2544 : 9) ซึ่งการเล่นกับกลุ่มเพื่อนมีส่วนส่งผลต่อการพัฒนาทางสังคมให้เกิดขึ้นได้

กิจกรรมที่ส่งเสริมพฤติกรรมความร่วมมือที่เหมาะสมกับพัฒนาการและความต้องการทางสังคม คือกิจกรรมที่เด็กได้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์และการสื่อสารระหว่างกันกับผู้อื่น อันได้แก่ ทักษะการสื่อสาร การพูด การฟัง การได้ทำกิจกรรมร่วมกัน ตลอดจนการคิดถึงคนรอบข้างอย่างเข้าอกเข้าใจกัน เพื่อสร้างความสัมพันธ์ในทางบวกให้เกิดขึ้น การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมความร่วมมือสามารถจัดได้หลายกิจกรรม และกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ก็เป็นกิจกรรมหนึ่งของกิจกรรมสร้างสรรค์ เป็นกิจกรรมที่让孩子ได้แสดงออกทางอารมณ์ภาพพระบายสี การปั้น การฉีกปะ การพิมพ์ภาพ และการประดิษฐ์เศษวัสดุต่างๆ ที่สามารถพัฒนาพฤติกรรมการทำงาน การพัฒนาบุคลิกภาพ ความเชื่อมั่นในตนเอง การพัฒนาการแสดงออกทางอารมณ์ ความคิดสร้างสรรค์ พัฒนาให้เด็กคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็นและพัฒนาพฤติกรรมทางสังคม กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์จัดเป็นจัดกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ทางการศึกษามีหลายลักษณะได้แก่ การวาด ปะ ตัด และ ปั้น สามารถพัฒนาเด็กในทุกๆ ด้าน และเป็นกิจกรรมที่ทำให้เกิดกระบวนการกลุ่ม ส่งเสริมให้เด็กมีพฤติกรรมที่เหมาะสมได้เมื่อเด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กัน กิจกรรมการปั้น เป็นวิธีหนึ่งที่จะพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กด้านความคิดสร้างสรรค์ การพัฒนากล้ามเนื้อมือและการเรียนรู้การเข้าสังคมซึ่งถ้าให้ทำงานเป็นกลุ่มเพื่อนจะเป็นการสร้างเสริมการเรียนรู้ของเด็กด้านสังคมจากการมีปฏิสัมพันธ์กลุ่มและเชื่อว่าจะ ส่งเสริมให้เด็กได้เข้าใจตนเองและผู้อื่น รู้จักที่จะให้ความร่วมมือ และเรียนรู้ที่จะคิดและตัดสินใจ โดยการยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น พฤติกรรมความร่วมมือจึงเป็นส่วนสำคัญของพฤติกรรมทางสังคม ซึ่งมีลักษณะการรับผิดชอบพฤติกรรมของตนเอง มอริสัน (สุภัค แฝงเพชร .2552: 2; อ้างอิงจาก Morrison. 1995: 481) การช่วยเหลือบุคคลอื่นให้ได้รับความสำเร็จการยอมรับความช่วยเหลือ การเป็นผู้นำอันจะนำมาซึ่งประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น การมีจุดมุ่งหมายร่วมกันซึ่งเกิดจากการประสานจุดมุ่งหมายของแต่ละบุคคลเข้าด้วยกัน สตัลเบิร์ก (สุภัค แฝงเพชร .2552: 2; อ้างอิงจาก Staub. 1978: 381-382) และในการจัดกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมร่วมมือให้แก่เด็กปฐมวัยต้องจัดให้เหมาะสมกับพัฒนาการและความต้องการทางสังคมของเด็ก ซึ่งมีความสำคัญต่อเด็กปฐมวัยอย่างยิ่ง สอดคล้องกับทฤษฎี

กระบวนการกลุ่มที่เน้นพฤติกรรมของมนุษย์ที่มีต่อกัน ลักษณะการรวมกลุ่ม การแก้ไขปัญหา การตัดสินใจ การสร้างความสัมพันธ์อันดีในกลุ่ม (ทิสนา แคมมณี. 2522: 18) กล่าวว่า การทำงานร่วมกับกลุ่ม ช่วยให้เด็กเรียนรู้อย่างรอบคอบเมื่อทำงานร่วมกับผู้อื่น มีปฏิริยาโต้ตอบกับเพื่อนๆ จะช่วยให้เด็กเกิดการพัฒนาทักษะทางสังคม และลักษณะนิสัยที่ดีงามเหมาะสมตามวัย นอกจากนี้กิจกรรมกลุ่มยังช่วยส่งเสริมทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม สติปัญญาไปพร้อมๆ กันด้วย

จากการที่ผู้วิจัยเป็นครูผู้สอนในระดับชั้นอนุบาลในโรงเรียนสังกัดเทศบาลตำบลหนองแค พบว่านักเรียนต้องการพัฒนาพฤติกรรมความร่วมมือโดยเฉพาะในการทำกิจกรรมกลุ่มในชั้นเรียน เด็กไม่ให้ความร่วมมือกัน และบางครั้งมีการขัดแย้งกันในการใช้อุปกรณ์ที่มีจำนวนจำกัด ซึ่งหมายถึงคุณภาพพฤติกรรมทางสังคมไม่เหมาะสมไปด้วย และด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาพฤติกรรมความร่วมมือซึ่งเป็นทักษะทางสังคมที่สำคัญด้วยการจัดกิจกรรมการปั้นแบบกลุ่มที่คาดว่าจะสามารถพัฒนาพฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัยได้ และพฤติกรรมความร่วมมือ เป็นทักษะที่สำคัญอีกด้านหนึ่งของเด็กปฐมวัยที่ควรได้รับและปลูกฝังให้กับเด็กตั้งแต่ปฐมวัยเพื่อให้เจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีความมุ่งหมายดังนี้

1. เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการปั้นแบบกลุ่ม
2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังที่ได้รับการจัดกิจกรรมการปั้นแบบกลุ่ม

ความสำคัญของการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นแนวทางของการพัฒนาการเรียนการสอน ด้วยการนำกิจกรรมการปั้นแบบกลุ่มมาทดลองใช้ เพื่อพัฒนาพฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัย ผลการวิจัยจะเป็นแนวทางให้กับครูและผู้เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย ได้นำรูปแบบการจัดประสบการณ์ไปใช้ และเพื่อให้ได้แนวคิดของการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ให้เกิดการเรียนรู้ อย่างมีประสิทธิภาพด้านอื่นๆอีกต่อไป ซึ่งเป็นการสร้าง ให้เกิดการพัฒนาความหลากหลายด้านวิชาการศึกษาสำหรับครูระดับปฐมวัยมากยิ่งขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ เป็นนักเรียนระดับปฐมวัย ชาย- หญิง อายุระหว่าง 5 - 6 ปี ซึ่งกำลังศึกษาในชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 โรงเรียนเทศบาล 4 หนองแค อนุสรณ์ สังกัดเทศบาลตำบลหนองแค อ.หนองแค จ.สระบุรี จำนวน 120 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ คือ เด็กปฐมวัยชาย - หญิง อายุ 5 - 6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 โรงเรียนเทศบาล 4 หนองแคอนุสรณ์ สังกัดเทศบาลตำบลหนองแค อ.หนองแค จ. สระบุรี ซึ่งได้มาจากการสุ่มนักเรียนจาก จำนวน 4 ห้องเรียน มา 1 ห้องเรียน จากนั้นสุ่มนักเรียน จำนวน 15 คน โดยการจับสลาก เพื่อเป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัย

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ กิจกรรมการปั้นแบบกลุ่ม
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **เด็กปฐมวัย** หมายถึง เด็กชาย - หญิงที่มีอายุระหว่าง 5 - 6 ปีซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาลศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 โรงเรียนเทศบาล 4 หนองแคอนุสรณ์ สังกัดเทศบาลตำบลหนองแค อ.หนองแค จ. สระบุรี

2. **พฤติกรรมความร่วมมือ** หมายถึง การแสดงออกของเด็กในการทำงานร่วมกันกับผู้อื่นเป็นกลุ่มแล้วมีพฤติกรรมแสดงออก 3 ประการต่อไปนี้ที่ประเมินโดยแบบประเมินพฤติกรรมความร่วมมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

2.1 **การยอมรับ** หมายถึง การแสดงความยินดีในการทำงานตามที่ได้รับมอบหมายจากกลุ่มและข้อตกลงของกลุ่มด้วยอารมณ์ที่ดี

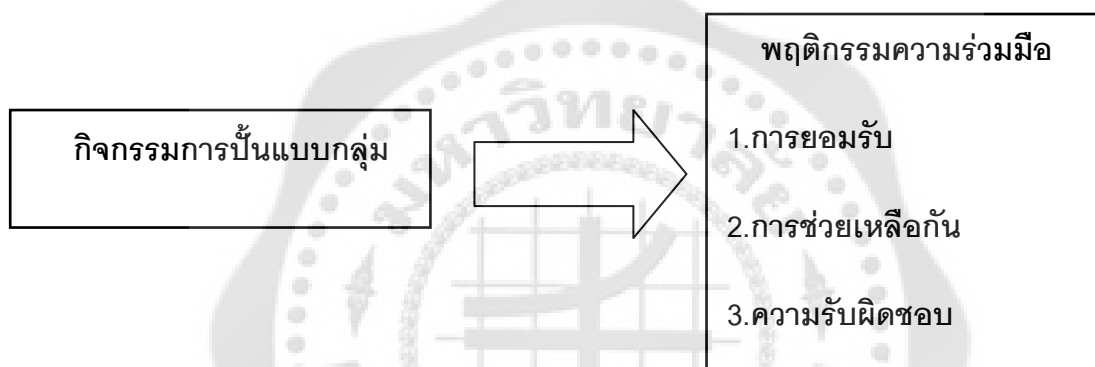
2.2 **การช่วยเหลือกัน** หมายถึง การช่วยเหลือแบ่งปัน ทั้งการเตรียมอุปกรณ์และการให้เพื่อนยืมอุปกรณ์

2.3 **ความรับผิดชอบ** หมายถึง พฤติกรรมที่เด็กแสดงออกในการทำตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายของตนเองและช่วยงานของกลุ่มให้สำเร็จสมบูรณ์

3. **กิจกรรมการปั้นแบบกลุ่ม** หมายถึง การใช้ดินน้ำมัน แบ่งโด กระดาษ มานวด ขยำ ให้เป็นเนื้อเดียวกัน เพื่อขึ้นรูปตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ครูกำหนดตามหน่วยการเรียนรู้ สัปดาห์ละ 3 ครั้ง ๆ ละ 60 นาที โดยกิจกรรมจะเน้นสาระความรู้ของเรื่องที่เรียนประจำวันโดยจัดเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 5 คน ด้วยการทำงานตามหัวเรื่องที่ครูกำหนดตามแผน เมื่อผลงานกลุ่มเสร็จพร้อมทั้งให้นักเรียน ออกมานำเสนอผลงานและปัญหาความร่วมมือหน้าชั้นเรียน

กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้กิจกรรมการปั้นแบบกลุ่ม เพื่อพัฒนาพฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัย ดังภาพประกอบที่ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการปั้นแบบกลุ่มมีพฤติกรรมความร่วมมือสูงขึ้นก่อนการทดลอง

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาค้นคว้าเรื่องการพัฒนาพฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการปั้นแบบกลุ่ม ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยจำแนกเป็นหัวข้อดังนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัย

- 1.1 ขั้นตอนของการพัฒนาทางสังคม
- 1.2 ลักษณะของพฤติกรรมความร่วมมือ
- 1.3 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมความร่วมมือ
- 1.4 การส่งเสริมพฤติกรรมความร่วมมือ
- 1.5 กิจกรรมที่ส่งเสริมพฤติกรรมความร่วมมือ
- 1.6 การเล่นเกมร่วมมือ
- 1.7 ความหมายของความร่วมมือ
- 1.8 องค์ประกอบที่สำคัญกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ
- 1.9 การทำกิจกรรมงานกลุ่ม
- 1.10 ประโยชน์ของการเรียนรู้แบบร่วมมือ
- 1.11 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมความร่วมมือ

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการปั้นของเด็กปฐมวัย

- 2.1 ความหมายของการปั้น
- 2.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการปั้น
- 2.3 ลักษณะและพัฒนากการปั้นของเด็ก
- 2.4 ประโยชน์ของการปั้น
- 2.5 จุดมุ่งหมายของกิจกรรมการปั้น
- 2.6 การจัดกิจกรรมการปั้นกับพัฒนาการตามวัยของเด็ก
- 2.7 งานวิจัยที่เกี่วข้องกับการปั้น

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัย

1.1 ชั้นของพัฒนาการทางสังคม

ขั้นตอนของพัฒนาการทางสังคมในแต่ละช่วงอายุ จะแตกต่างกันไปโดยเฉพาะ เด็กวัย 3-6 ปีพัฒนาการทางสังคมของวัยนี้ เด็กจะรู้จักร่วมมือในการวางแผนและปฏิบัติกิจกรรม เด็กต้องได้รับอิสระอย่างเพียงพอในการร่วมทำกิจกรรมกับผู้อื่น ถ้าเด็กคนใดได้รับการตอบสนองจากสิ่งแวดล้อมอย่างเต็มที่ จะทำให้เด็กมีบุคลิกภาพที่ดีพฤติกรรมความร่วมมือทางสังคมก็也将มีความพร้อมที่จะพัฒนาขั้นสูงต่อไปอย่างมีประสิทธิภาพประสบการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันและสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก เด็กสามารถแสดงความรู้สึกและแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมได้ โดยเป็นพฤติกรรมการแสดงออกที่ได้รับอิทธิพลจากบุคคลหรือกลุ่มบุคคลอื่นในสังคมและขณะเดียวกันก็เป็นพฤติกรรมที่มีอิทธิพลต่อบุคคลหรือกลุ่มบุคคลอื่นในสังคมนั้น ๆ ด้วย

กีเซล และอีลิก (Gesell; & Ilg. 1964: 354-355) อธิบายถึงลักษณะพฤติกรรมทางสังคมของเด็กก่อนวัยเรียนช่วงอายุ 4 ถึง 6 ปี ว่า

เด็ก อายุ 4 ปี เป็นวัยที่เด็กจะเล่นร่วมมือกันกับเพื่อนสนิท สนทนากับเพื่อนและมีการเล่นแบบจินตนาการ แต่มักมีพฤติกรรมต่อไปนี้ คือ กีดกันเพื่อน พุดไม่มีสาระ ได้เถียงทะเลาะวิวาทสนใจเพื่อนวัยเดียวกันมากกว่าผู้ใหญ่ ดูแลเด็กที่อายุน้อยกว่าหรือช่วยและมีเพื่อนสนิทเป็นเพศเดียวกันกับตน

เด็ก อายุ 5 ปี เด็กจะเล่นกับเด็กอื่นได้ดี โดยเฉพาะในกลุ่มที่มีขนาดเล็กไม่ยืนกรานที่จะเล่นด้วยวิธีที่ตนชอบ และไม่วิตกกังวลเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้อื่น ชอบเล่นกับเพื่อนวัยเดียวกัน หากไม่มีผู้ดูแล เด็กบางคนจะมีพฤติกรรมเกเรมาก ทำตัวเป็นนาย และร้องไห้รุนแรงแต่ก็พร้อมที่จะหยุดได้ง่าย นอกจากนั้นเด็กยังเล่นกับเพื่อนนอกบ้านมากขึ้น และมีความสัมพันธ์ดีกว่าภายในบ้าน

เด็ก อายุ 6 ปี เด็กสนใจที่จะคบเพื่อน มีเพื่อน และอยู่กับเพื่อนมากกว่ามักใช้คำว่า “เพื่อนที่โรงเรียน” หรือ “เพื่อนเล่น” อยู่กับเพื่อนได้นาน นอกจากไม่มีผู้ดูแลและอาจทะเลาะกัน ตีกัน เพราะต่างฝ่ายต่างไม่ยอมกัน มีพฤติกรรมการเล่นเรื่องที่ไม่มีความจริงจังมักทำตัวเด่นและเป็นนายในหมู่เพื่อน

ซีเฟลท์ (Seefeldt. 1980: 7-11) อธิบายถึงลักษณะพฤติกรรม ทางสังคมของเด็กก่อนวัยเรียนไว้เช่นกัน ซึ่งเป็นช่วงอายุ 3 ถึง 6 ปี ดังนี้

อายุ 3 ปี เด็กจะเห็นว่าตนเป็นคนสำคัญที่สุด มีความสุขที่จะเล่นคนเดียวแม้ในขณะที่เล่นเด็กชอบที่จะนั่งเล่นอยู่ข้างๆ ผู้อื่น แต่เด็กก็จะไม่เล่นเป็นกลุ่ม ไม่ให้ความร่วมมือและไม่มีการแบ่งปัน โดยเด็กอายุนี้อย่างไม่มีเพื่อนที่ชอบเป็นพิเศษและจะเล่นเฉพาะกับเด็กอื่นที่มาอยู่ใกล้ ๆ เท่านั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า เป็นช่วงของการยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง

อายุ 4 ปี เด็กเริ่มสนใจผู้อื่นมากขึ้น จึงเริ่มเล่นกับผู้อื่นบ้างในบางสถานการณ์ชอบเล่นบทบาทสมมติ เล่นเลียนแบบชีวิตครอบครัวที่พบเห็นในชีวิตประจำวัน แต่โดยทั่วไปเด็กยังคงมีลักษณะที่แสดงถึงความก้าวร้าวทางกาย เอะอะ ไม่ระมัดระวัง เกเร และยังมีลักษณะของการเป็นนาย แต่ขณะเดียวกันก็จะเริ่มเป็น ผู้ช่วยที่ดี มีท่าทีแสดงความเป็นมิตรเริ่มรู้จักแลกเปลี่ยนและการรอคอย เริ่มมีการแบ่งปัน

อายุ 5 ปี เด็กมีความเป็นมิตรมากขึ้น มีความกระตือรือร้นที่จะให้ความช่วยเหลือผู้อื่น เริ่มเข้ากลุ่มใหญ่ขึ้น จาก 2 คน เป็น 5 คน เริ่มมีเพื่อนที่ถูกใจเป็นพิเศษชอบเล่นละครสมมติ เล่นเลียนแบบเล่นละครใบ้ การทะเลาะกับเพื่อนลดน้อยลง เพราะเด็กเริ่มเข้าใจและยอมรับความสำคัญของผู้อื่น เริ่มมีความเห็นคล้อยตาม และเริ่มมีความรู้สึกไม่พอใจถ้าเพื่อนในกลุ่มไม่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของกลุ่ม

อายุ 6 ปี เด็กเริ่มมีการประสานสัมพันธ์กับผู้อื่น เล่นเป็นกลุ่มและมักเป็นเพื่อนเพศเดียวกัน เริ่มรู้สึกกังวลเกี่ยวกับสังคมภายในกลุ่มของตน แต่ในการเล่นยังชอบแสดงเป็นตัวเด่น เล่นรุนแรง ต้องการชนะและพยายามชนะเป็นที่หนึ่ง และหากการเล่นมีกฎเกณฑ์ที่ยากเกินความสามารถของตนก็จะพยายามปรับกฎให้เป็นประโยชน์กับตนเอง

ภรณ์ คุรุทันะ (2523: 7-13) จำแนกพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย ในช่วงอายุ 3-6 ปี ดังนี้

เด็กอายุ 3 ปี พฤติกรรมของเด็กจะมีลักษณะพึ่งพอใจ เมื่อได้เล่นกับเด็กคนอื่นต้องการมีเพื่อน ต้องการความรัก และการยอมรับจากผู้ใหญ่ มีความเป็นอิสระในการเล่น

เด็กอายุ 4 ปี เล่นกับเพื่อนเป็นกลุ่ม กิจกรรมที่เด็กสนใจ เด็กเริ่มเลือกคบเพื่อนที่ถูกใจการเล่นบทบาทสมมติ และใช้จินตนาการที่มีความหมายมากขึ้น แสดงความรู้สึกห่วงใยหรือกังวลต่อเด็กที่อ่อนแอกว่า ไม่มีความแน่นอนในการรอคอย เด็กมีความต้องการพึ่งพาผู้ใหญ่เพื่อให้ปลอดภัยในบางครั้ง

เด็กอายุ 5 ปี มีความพอใจที่จะเล่นคนเดียวเป็นเวลานาน ๆ ชอบเล่นกับเพื่อนชอบแข่งขัน และมีการร่วมทีมกันในการแข่งขันต้องให้ผู้ใหญ่ตัดสิน บางครั้งไม่พอใจเมื่อเห็นเด็กโตกว่าเล่นรุนแรง

เด็กอายุ 6 ปี เริ่มห่างจากผู้ใหญ่ แต่ต้องการความช่วยเหลือและเรียกร้อง คำชมเชยมักทะเลาะกับเพื่อน แต่ก็ต้องการเพื่อนเล่น อาจจะรักเพื่อนบางคนเป็นพิเศษ ห่วงของเล่น

ทิตนา แชมมณี และคณะ (2536: 71, 129) กล่าวถึงลักษณะทางสังคมของเด็กปฐมวัย สามารถติดต่อและมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น สามารถเล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี รู้จักเคารพในสิทธิหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น ปฏิบัติตนตามกฎระเบียบของสังคม กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมกับกาลเทศะ รู้จักแก้ปัญหาความขัดแย้งอย่างสันติวิธี

เฮอร์ลอค (รัชดาภรณ์ อินทะนิน. 2544: บทนำ; อ้างอิงจาก Hurlock. 1978: 239) กล่าวถึง เด็กอายุ 2 – 6 ปี ว่าทัศนคติและพฤติกรรมทางสังคมที่ปรากฏในช่วงวัยนี้คือ การต่อต้านการก้าวร้าว การทะเลาะวิวาท การแข่งขันซึ่งดี การร่วมมือ การเป็นผู้นำผู้ตาม การมีใจคอกว้างขวางการเป็นที่ยอมรับของสังคม การเห็นอกเห็นใจ และพฤติกรรม เหล่านี้มีส่วนสำคัญต่อบุคลิกภาพและได้แบ่งรูปแบบพฤติกรรมทางสังคม 2 รูปแบบ คือ

1. รูปแบบพฤติกรรมที่เข้าสังคม (Social Behavior Patterns) ประกอบด้วยรูปแบบพฤติกรรมต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1.1 การร่วมมือ (Cooperation) เด็กเรียนรู้ที่จะเล่นหรือทำงานร่วมกับผู้อื่น เด็กยังมีโอกาสปฏิบัติกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นมากเท่าไรก็จะเรียนรู้ที่จะให้ความร่วมมือกับผู้อื่นมากขึ้นไปด้วย

1.2 การแข่งขัน (Rivalry) การแข่งขันจะกระตุ้นให้เด็กทำในสิ่งที่ดีที่สุด ซึ่งดีจึงเด่นเพื่อแสดงพฤติกรรมตามที่สังคมคาดหวัง

1.3 การมีใจคอกว้างขวาง (Generosity) แสดงความเต็มใจที่จะแบ่งปันสิ่งของให้กับผู้อื่น

1.4 ความต้องการเป็นที่ยอมรับของสังคม (Desire for Social Approval) ถ้าเด็กมีความต้องการเป็นที่ยอมรับของสังคมอย่างรุนแรงมากจะทำให้เด็กมีพฤติกรรมยอมทำตามความคาดหวังของสังคม ความต้องการเป็นที่ยอมรับของผู้ใหญ่จะเกิดขึ้นก่อนความต้องการเป็นที่ยอมรับในหมู่เพื่อน

1.5 ความเห็นอกเห็นใจ (Sympathy) เด็กจะไม่สามารถแสดงความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นจนกว่าจะเคยอยู่ในสภาพการณ์ที่คล้ายคลึงกับผู้อื่นมาก่อน เด็กจะแสดงความเห็นอกเห็นใจโดยพยายามที่จะช่วยเหลือ อำนวยความสะดวกแก่ผู้อื่นที่อยู่ในสถานการณ์ที่กดดัน

1.6 การเอาใจเขามาใส่ใจเรา (Empathy) เป็นความสามารถที่เด็กจะเอาตนเองเข้าไปแทนที่ในประสบการณ์ของผู้อื่น เด็กจะพัฒนาความสามารถนี้ขึ้นได้ก็ต่อเมื่อเขาสามารถเข้าใจการแสดงออกทางสีหน้าและคำพูดของผู้อื่น

1.7 การพึ่งผู้อื่น (Dependency) แรงจูงใจที่ทำให้เกิดพฤติกรรมการพึ่งพาผู้อื่นก็คือบุคคลปรารถนาที่จะได้รับการดูแลทะนุถนอม ได้รับความสุขสบาย

1.8 ความเป็นเพื่อน (Friendliness) เด็กแสดงความเป็นเพื่อนเนื่องจากต้องการทำสิ่งต่างๆ ร่วมกันหรือเพื่อผู้อื่น และเป็นการแสดงความรักความพึงพอใจต่อผู้อื่น

1.9 ความไม่เห็นแก่ตัว (Unselfishness) การที่เด็กมีโอกาสช่วยเหลือและแบ่งปันสิ่งที่เขาถืออยู่ให้ผู้อื่น ถือเป็นการเรียนรู้ที่เด็กจะมีใจคิดถึงผู้อื่นและทำเพื่อผู้อื่นมากกว่าที่จะคิดถึงแต่ความสนใจและความต้องการของตนเองเท่านั้น

1.10 การเลียนแบบ (Imitation) โดยการเลียนแบบบุคคลที่ได้รับการยอมรับในกลุ่มจะทำให้เด็กพัฒนาคุณลักษณะต่าง ๆ และได้รับการยอมรับจากกลุ่ม

1.11 การติดบุคคล (Attachment Behavior) การที่ทารกมีความผูกพัน มีความรักความอบอุ่นกับแม่นั้น เด็กจะถ่ายโยงรูปแบบของพฤติกรรมนี้ไปสู่คนอื่น ๆ และเรียนรู้ที่จะสร้างความเป็นมิตรกับบุคคลเหล่านั้นในระยะที่ย่างเข้าสู่วัยเด็กเล็ก

2. รูปแบบพฤติกรรมที่ไม่เข้าสังคม (Unsocial Behavior Patterns) ประกอบด้วยรูปแบบพฤติกรรมต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

2.1 การต่อต้าน (Negativism) เพื่อจะผลักดันพฤติกรรมของผู้อื่นให้ไปในแนวทางที่ตนต้องการ เด็กจะแสดงการต่อต้านโดยการแสดงออกทางร่างกาย แสดงการต่อต้านด้วยอารมณ์ที่รุนแรง เด็กที่สามารถปรับตัวได้ดีจะใช้คำพูดบอกสิ่งที่ต้องการจะทำ

2.2 ความก้าวร้าว (Aggression) หมายถึง การกระทำที่เป็นการประทุษร้ายต่อผู้อื่น ซึ่งสามารถแสดงออกได้ทั้งทางคำพูดและการกระทำทางร่างกาย การแสดงความก้าวร้าวจะลดลงไปตามอายุ

2.3 การทะเลาะวิวาท (Quarreling) การทะเลาะกันเป็นการแสดง ออกของอารมณ์โกรธ ซึ่งบุคคลหนึ่งใช้โจมตีอีกฝ่ายหนึ่ง การทะเลาะวิวาทแตกต่างจากความก้าวร้าว ดังนี้

1. การทะเลาะวิวาทจะเกี่ยวข้องกับคน 2 คนหรือมากกว่า
2. บุคคลหนึ่งซึ่งอยู่ในระหว่างการทะเลาะวิวาทจะแสดงบทบาทป้องกันตนเองในขณะที่บุคคลที่ก้าวร้าวก็จะแสดงบทบาทที่ก้าวร้าว

2.4 การล้อเลียนและข่มขู่ (Teasing and Bulling) การล้อเลียนเป็นการรุกรานผู้อื่นทางวาจา ขณะที่การข่มขู่เป็นการรุกรานผู้อื่นทางกาย ผู้รุกรานจะเฝ้ามองความไม่สบายใจของผู้อื่นอย่างพึงพอใจ และพยายามจะแกล้งแหยดอยู่เสมอ

2.5 ความมีอำนาจเหนือ (Ascendance Behavior) ความมีอำนาจเหนือเป็นพฤติกรรมของบุคคลที่พยายามจะข่มขู่หรือเป็นนายผู้อื่น ถ้าเขาทำได้สำเร็จก็มีลักษณะความเป็นผู้นำ แต่ถ้าทำไม่สำเร็จก็จะถูกกลุ่มปฏิเสธ

2.6 การถือตนเองเป็นใหญ่ (Egocentrism) เด็กเกือบทั้งหมดมักจะถือตนเองเป็นใหญ่คือ มักจะคิดถึงและพูดถึงแต่ตนเองเท่านั้น การที่พฤติกรรมนี้คงอยู่ เพิ่มมากขึ้นหรือลดลง ขึ้นอยู่กับว่าเด็กจะตระหนักหรือไม่ว่าการมีพฤติกรรมนี้ทำให้ตนเองไม่เป็นที่น่าสนใจ และมีความต้องการหรือรู้สึกวิตกกังวลที่จะทำตนเองให้เป็นที่น่าสนใจมากขึ้น

2.7 ความลำเอียง (Prejudice) พฤติกรรมนี้เริ่มเกิดขึ้นในวัยเด็กเล็ก เนื่องจากเด็กเห็นถึงความแตกต่างในคุณลักษณะและพฤติกรรมระหว่างตนเองกับผู้อื่น และเห็นความแตกต่างกันทาง

สังคมที่ทำให้บางคนเกิดความต่ำต้อย เด็กมักจะแสดงความลำเอียงโดยการแยกแยะความแตกต่างของคนอื่นไปในทางลบ

2.8 การแบ่งเพศ (Sex Antagonism) เด็กชายเมื่ออยู่ในกลุ่มมักหลีกเลี่ยงการมีความสัมพันธ์กับเด็กหญิง หรือไม่เล่นร่วมกับเด็กหญิง เพราะเขาเรียนรู้ว่าความเป็นชายอยู่เหนือความเป็นหญิง แม้ว่าในระยะนี้เด็กชายจะยังต่อต้านเด็กหญิง แต่เขาก็จะหลีกเลี่ยงและรังเกียจกิจกรรมของเด็กหญิง

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2537: 504-509) กล่าวถึง ลักษณะพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยอายุ 4 ขวบ สนใจเด็กที่อยู่ในวัยเดียวกันและชอบเล่นเป็นกลุ่มมากขึ้น ชอบเล่นกับเพื่อนต่างเพศ เด็กชายส่วนมากมักจะชอบเล่นกับเพศเดียวกันมากกว่าเด็ก ผู้หญิง เด็กวัยนี้จะสนุกสนานกับการเล่นละคร หรือการเล่นบทบาทสมมติ เวลาเล่นด้วยกันมักจะให้ความร่วมมือกันมากขึ้น และเริ่มต้นที่จะใช้การพูดมากกว่าการชกต่อย เมื่อเกิดขัดแย้งกัน เด็กวัยนี้ก็สามารถที่จะให้ความร่วมมือ เป็นมิตรและเกิดความสบายใจที่จะทำงานด้วย เด็กวัย 4 ขวบ ส่วนใหญ่สามารถที่จะยอมรับในการรอคอยการพลัดเปลี่ยน การแข่งขัน และการยอมรับกฎเกณฑ์ แต่ผู้ใหญ่ก็ยังคงจะต้องคอยตักเตือนอยู่ด้วยเสมอ

ลักษณะทางสังคมของเด็กวัย 5 ขวบ เด็กในวัยนี้มักจะมีความเป็นมิตร ให้ความร่วมมือ และชอบกระทำการต่าง ๆ ให้ผู้อื่นพอใจ เริ่มที่จะชอบการมีเพื่อนฝูงเป็นกลุ่มเด็กประมาณ 2-5 คนและชอบมีเพื่อนสนิท เด็กวัยนี้สนุกสนานกับการแสดงบทบาทสมมติ การแสดงละคร การแสดงความขัดแย้งในกลุ่มลดน้อยลง เด็กวัยนี้เริ่มที่จะสนใจสิ่งต่าง ๆ และสนใจผู้อื่นมากกว่าที่จะสนใจตนเอง นั่นคือ เด็กเริ่มลดการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางลง เด็กวัยนี้เป็นวัยยอมรับกฎเกณฑ์ของกลุ่ม ซึ่งขณะเดียวกันก็จัดได้ว่าเป็นช่วยวิกฤติของเด็กบางคนที่อยู่ในกลุ่มและไม่ยอมรับกฎเกณฑ์ของกลุ่ม

ลักษณะทางสังคมของเด็กวัย 6 ขวบ เด็กในวัยนี้เริ่มที่จะมีการแลกเปลี่ยนของเล่นและทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน ๆ การเข้าร่วมเล่นกับเพื่อนในระยะนี้มักจะเล่นกับเพศเดียวกัน แต่อย่างไรก็ตามเด็กก็ยังจัดว่าเป็นเด็กที่ยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง ซึ่งเขามักสนใจเกี่ยวกับตนเอง และสิ่งที่ผู้อื่นทำกับเขา กิจกรรมกลุ่มได้รับการนิยมน้อยมากสำหรับเด็กวัยนี้ เด็กมักจะต้องการได้รับการยอมรับจากเพื่อนและมักจะแบ่งปันสิ่งของให้เพื่อน เพื่อต้องการให้เพื่อนยอมรับ

จากการศึกษาเอกสารข้างต้น กล่าวได้ว่าพฤติกรรมความร่วมมือเป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย ลักษณะพฤติกรรมความร่วมมือทางสังคมของเด็กที่เด่นชัดคือ สามารถเล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ยอมรับกฎเกณฑ์ของกลุ่ม ยอมรับผู้อื่น รู้จักการรอคอย เป็นผู้นำ ผู้ตาม รู้จักการเป็นผู้ให้และเป็นผู้รับที่ดี ให้การช่วยเหลือผู้อื่น ดังนั้นครูจึงสามารถส่งเสริมให้เด็กมีลักษณะพฤติกรรมที่เหมาะสมได้ด้วยการจัดกิจกรรมให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์ร่วมมือกัน มี

การช่วยเหลือกัน ฝึกการเป็นผู้นำและผู้ตาม รู้จักการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี เพื่อนำไปสู่พฤติกรรมที่สังคมยอมรับต่อไป

1.2 ลักษณะของพฤติกรรมความร่วมมือ

แอนเซลโม และฟรานซ์ (Anselmo; & Franz. 1995: 439) กล่าวถึง พฤติกรรมความร่วมมือว่าเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งของพฤติกรรมชอบสังคม (Prosocial) และมีนักการศึกษาได้กล่าวถึงลักษณะพฤติกรรมความร่วมมือว่าเป็นการทำงานร่วมกันตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปโดยใช้ทักษะการทำงานร่วมกันเป็นหลัก

สลาวิน (Slavin. 1983: 5) กล่าวว่า โครงสร้างการร่วมมือเป็นสถานการณ์ที่บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปยอมรับการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน หรือมีความต้องการในการทำงานบางอย่างร่วมกัน

อดามส์ และฮามม์ (Adams; & Hamm. 1990: 26-27) กล่าวว่า ยังมีลักษณะการเป็นผู้นำเรียนรู้การทำงานร่วมกันเพื่อที่จะบรรลุจุดมุ่งหมายของกลุ่มเกิดความก้าวหน้าและทักษะการทำงานร่วมมือกัน

เบิร์ค (Berk. 1994: 30) กล่าวถึง ความร่วมมือของเด็กวัย 3-6 ปี ว่าเป็นการร่วมมือในการเล่น เด็กจะมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนมากยิ่งขึ้นในการเล่นที่มีจุดประสงค์อย่างเดียวกันหรือในการทำงานใดให้ได้ผลร่วมกัน เช่น การร่วมกันก่อปราสาททราย การวาดภาพ

มูสเซน และคนอื่น ๆ (Mussen; others. 1996: 376) กล่าวว่า ความร่วมมือเป็นพฤติกรรมทางสังคมอย่างหนึ่งที่มากกว่าการมีปฏิสัมพันธ์ที่เท่าเทียมกันระหว่างเด็ก ก่อให้เกิดการพัฒนาทางภาษาเมื่อเด็กอายุมากขึ้นเขาก็จะพยายามทำกิจกรรมร่วมกันมากขึ้น มีการร่วมมือกันในการแก้ปัญหา มีความคิดถึงประโยชน์ของผู้อื่นมากขึ้น การโต้เถียงและการทะเลาะก็ลดลง

สท๊อป (บุครินทร์ สิริปัญญาธร. 2541: 17; อ้างอิงจาก Staub. 1978: 381) กล่าวว่า พฤติกรรมความร่วมมือเกิดจากการทำงานร่วมกัน โดยมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน มีการเป็นผู้นำ การช่วยเหลือบุคคลอื่นให้ได้รับความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ การยอมรับความช่วยเหลือจากผู้อื่น การขอความร่วมมือในการคิดมีการพูดคุยกันในการทำงาน นอกจากนี้ มอริสัน (Morrison. 1995: 484) ยังกล่าวเพิ่มเติมว่ามีการรับผิดชอบในพฤติกรรมของตนเองอีกด้วย

แมคไอนอร์เน (สุนันทา ศิริวัฒนานนท์. 2544: 11; อ้างอิงจาก McInerney. 1998: 228) กล่าวถึง ลักษณะพฤติกรรมความร่วมมือของเด็กแต่ละคนว่ามีลักษณะดังนี้ คือ ช่วยเหลือเพื่อนร่วมกลุ่มได้ตาม ให้ความช่วยเหลือผู้อื่น มีความพยายามในการทำงาน มีความสุภาพ มีน้ำใจ และยกย่องผู้อื่นส่วนลักษณะพฤติกรรมความร่วมมือของกลุ่ม คือ ไม่ส่งเสียงดังขณะทำงานกลุ่ม ร่วมกันไตร่ตรองปัญหาที่เกิดขึ้น รู้จักตั้งคำถามกันเองก่อนที่จะถาม และให้ความช่วยเหลือกลุ่มอื่นได้

จากที่นักการศึกษากล่าวมา สรุปได้ว่า ลักษณะพฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัย เกิดจากการทำกิจกรรมร่วมกันโดยยอมรับกัน ช่วยเหลือกัน มีความพยายามร่วมกันทำงานให้สำเร็จ ด้วยการร่วมกัน มีการวางแผนการทำงาน สนทนาแก้ปัญหา ร่วมกันมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เป็นผู้นำ และมีความรับผิดชอบร่วมกันได้เพื่อให้กิจกรรมดังกล่าวบรรลุจุดหมาย

1.3 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมความร่วมมือ

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางสังคม มีหลายทฤษฎี ที่สำคัญ ดังนี้

1.3.1 ทฤษฎีพัฒนาการทางสังคมของอีริกสัน (Erikson's Theory of Development)

ทฤษฎีพัฒนาการทางสังคมของอีริกสัน เน้นถึงความสำคัญของบุคลิกภาพมนุษย์ว่าจะพัฒนาได้ดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับความสำเร็จในแต่ละช่วงอายุ การพัฒนาที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงของชีวิตถ้าบุคคลใดได้รับการตอบสนองอย่างเต็มที่แล้วบุคคลนั้นก็จะมีบุคลิกภาพดีและพร้อมที่จะพัฒนาขั้นต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีริกสันได้แบ่งพัฒนาการทางสังคมไว้ 8 ระยะซึ่ง ในช่วงของเด็กปฐมวัย คือ 3 ระยะแรก ดังนี้ (บุครินทร์ สิริปัญญาธร. 2541: 8-9; อ้างอิงจาก Gordon; & Browne. 1993:113-115)

ขั้นที่ 1 ขั้นความไว้วางใจ – ความไม่ไว้วางใจ (Trust VS. Doubt) อายุเด็กขั้นนี้อยู่ระหว่างแรกเกิด – 1 ปี ถ้าเด็กได้รับการดูแลอย่างสม่ำเสมอมั่นคงจากบิดามารดาจะช่วยพัฒนาความรู้สึกในด้านความเป็นตัวของตัวเองและความไว้วางใจผู้อื่น ซึ่งจะส่งผลให้เด็กมีอารมณ์ที่ดีและมีความรู้สึกที่ปลอดภัย การที่เด็กได้รับการดูแลทางร่างกายอย่างสม่ำเสมอ ได้รับความอบอุ่นอย่างมั่นคงสม่ำเสมอ ได้รับการตอบสนองความต้องการ อย่างทันทีทันใด สิ่งเหล่านี้จะทำให้เด็กเกิดความไว้วางใจ และเป็นพื้นฐานในการส่งเสริมพัฒนาการในขั้นต่อไป แต่ถ้าเด็กไม่ได้รับการดูแลอย่างสม่ำเสมอ และไม่มี ความมั่นคง เด็กจะเกิดความรู้สึกไม่เชื่อมั่นในตนเอง ขาดทักษะในการที่จะเผชิญกับความทุกข์ยากและภาวะกดดัน

ขั้นที่ 2 ขั้นความเป็นตัวของตัวเอง – ความไม่มั่นใจในตนเอง (Autonomy VS. Doubt) อายุเด็กขั้นนี้อยู่ระหว่าง 2 – 3 ปี ในขั้นนี้เด็กเรียนรู้การใช้ทักษะทางร่างกายและทักษะทางจิตใจเด็กพัฒนาร่างกายให้แข็งแรง และสร้างความสมดุลระหว่างความเป็นตัวของตัวเองและความไม่มั่นใจในตนเอง ถ้าเด็กได้รับการควบคุม จำกัดความอยากรู้อยากเห็น เด็กจะรู้สึกสงสัย ลังเล ไม่เชื่อมั่นในตนเอง ซึ่งจะส่งผลให้เด็กรู้สึกไม่ปลอดภัย ความสำเร็จในพัฒนาการขั้นนี้คือ การให้เด็กได้ใช้ความพยายามอย่างเต็มที่ ในการสำรวจโลกด้วยกิจกรรมและการเล่น

ขั้นที่ 3 ขั้นความคิดริเริ่ม – ความรู้สึกผิด (Initiative VS.Guilt) อายุของเด็กในขั้นนี้อยู่ระหว่าง 3 – 5 ปี หรือ 6 ปี ในขั้นนี้เด็กจะรู้จักร่วมมือในการวางแผนและปฏิบัติกิจกรรมเด็กต้องได้รับอิสระอย่างเพียงพอในการร่วมทำกิจกรรมกับผู้อื่น เด็กจะให้ความสนใจ ใช้ความคิดริเริ่มและใช้ความพยายามจนประสบความสำเร็จ ขบวนการทางสังคมในขั้นนี้เป็นจุดเริ่มต้นของการเกิดอารมณ์เร้นเรึง โกรธเคืองบิดามารดาที่ควบคุมเด็กมากเกินไปจะทำให้เด็กเกิดความรู้สึกผิด การไม่จำกัดความคิดของเด็กจะส่งผลให้เด็กรู้จักการยอมรับและไม่ยอมรับสังคม ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นในการเจริญงอกงามของพัฒนาการขั้นต่อไป

1.3.2 ทฤษฎีพัฒนาการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างบุคคล (A Social interpersonal Theory of Development)

เฟลท์ (Feist. 1990: 216-227) ได้กล่าวถึงทฤษฎีพัฒนาการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างบุคคลของซัลลิแวน (Sullivan) ไว้ว่า ซัลลิแวนได้กำหนดขั้นพัฒนาการจากรูปแบบที่สำคัญของบุคคลลักษณะของมนุษย์ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ประสบการณ์ส่วนตัวของแต่ละบุคคลและการเรียนรู้ที่เกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม สามารถแบ่งขั้นพัฒนาการออกเป็น 7 ขั้น คือ วัยทารก (Infancy) วัยเด็ก (Childhood) วัยเข้าโรงเรียน (Juvenile Era) วัยก่อนวัยรุ่น (Pre – Adolescence) วัยรุ่นตอนต้น (Early Adolescence) วัยรุ่นตอนปลาย (Late Adolescence) และวัยผู้ใหญ่ (Adulthood) ในที่นี้จะกล่าวถึงเพียงขั้นที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย คือ ขั้นวัยเด็ก (Childhood) อยู่ในระหว่างอายุ 1.5 – 2 ปี จนถึงอายุ 5 หรือ 6 ปี เป็นระยะที่มีพัฒนาการโครงสร้างประโยคทางภาษา ที่ปรากฏออกมาอย่างชัดเจนเมื่อเด็กเล่นกับเพื่อนที่เสมอภาคกันเด็กสามารถค้นพบเกี่ยวกับตัวเองและรู้จักการสร้างมิตรภาพกับผู้อื่น การที่เด็ก 2 คน สามารถเล่นบทบาทสมมติหรือเล่นละครร่วมกันนั้น เด็กจะได้เรียนรู้ถึงรูปแบบของวัฒนธรรมสภาพแวดล้อมที่อาศัยอยู่ควบคู่กับการพัฒนาทางภาษาที่เป็นไปอย่างรวดเร็ว ในขั้นนี้เด็กจะเกิดความวิตกกังวลแต่สามารถจัดการความวิตกกังวลได้ เด็กจะเรียนรู้คุณค่าในด้านคุณธรรมจากสิ่งที่ปรากฏอยู่ในสังคมทั้งด้านดีและไม่ดี ขณะเดียวกันเด็กจะเรียนรู้การถูกจำกัดอิสระภาพจากประสบการณ์ ความคิดเห็นของตนที่กำลังเจริญงอกงาม ในวัยนี้เด็กจะมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นอย่างมีความหมาย การเล่นร่วมกันกับผู้อื่นจะทำให้เด็กค้นพบตัวเองรู้จักผู้อื่น ซึ่งเป็นประสบการณ์ที่ช่วยให้เด็กเรียนรู้การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นต่อไป

1.3.3 ทฤษฎีพัฒนาการทางสังคมของฮาวิกเฮอร์ส (Havighurst's Theory of Development)

พรณี ชูทัย เจนจิต (2537: 77-78) กล่าวถึงทฤษฎีพัฒนาการทางสังคมของฮาวิกเฮอร์ส (Havighurst) ไว้ว่า ฮาวิกเฮอร์สได้รับอิทธิพลแนวความคิดจากอิริคสันเกี่ยวกับพัฒนาการแต่ละ

ช่วงวัยของบุคคล โดยเขาได้อธิบายว่าในแต่ละช่วงวัยของชีวิตนั้นเป็นงานประจำ ซึ่งเป็นงานที่เด็กแต่ละคนควรจะได้ทำในช่วงนั้น ๆ ถ้าบุคคลใดไม่ประสบความสำเร็จในงานนั้นจะมีผลต่อการปรับตัว ฮาวิกเกอร์สได้แบ่งงานที่แสดงให้เห็นถึงพัฒนาการทางสังคมในวัยทารกและวัยเด็กตอนต้นออกเป็น 3 ประการ คือ

ประการที่ 1 เด็กสามารถมีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับความจริงทางสังคม และทางกายภาพซึ่งหมายถึง การที่เด็กมีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัว เช่น พ่อ แม่ โรงเรียน ครู ตลอดจนสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องด้วย

ประการที่ 2 เด็กสามารถที่จะเรียนรู้เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับพี่น้องและบุคคลอื่น ๆ รวมทั้งชอบเลียนแบบบุคคลอื่น

ประการที่ 3 เด็กสามารถเรียนรู้เกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างสิ่งที่ถูกกับสิ่งที่ผิดและเริ่มมีพัฒนาการทางจริยธรรม

1.3.4 ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา (Bandura)

จากทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา (รัชดาภรณ์ อินทะนิน. 2544: 9; อ้างอิงจาก Bandura. 1977: 22-27) กล่าวว่า พฤติกรรมของมนุษย์เกิดจากการเรียนรู้ มนุษย์มีการเรียนรู้พฤติกรรมจากประสบการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทั้งโดยทางตรง (Direct Experience) คือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับตนเอง และโดยอ้อม (Indirect Experience) คือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับบุคคลอื่น หรือการเรียนรู้จากตัวแบบ (Learning Through Modeling) ซึ่งเป็นการเรียนรู้โดยอาศัยกระบวนการสังเกต (Observational Process) การเรียนรู้ส่วนใหญ่ในชีวิตประจำวันเป็นการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสังเกตตัวแบบ ซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ประการ คือ

1. กระบวนการสนใจ (Attentional Process) เป็นกระบวนการเลือกและรับรู้ลักษณะของพฤติกรรมที่สำคัญของตัวแบบ โดยผู้สังเกตจะต้องให้ความสนใจและรับรู้ลักษณะที่สำคัญให้ถูกต้อง แล้วนำสิ่งที่ได้จากการสังเกตมาสรุปรวบรวมไว้เป็นขั้นตอนเพื่อให้ง่ายต่อการจำ ซึ่งความสนใจนี้จะทำให้สามารถจำแนกพฤติกรรมที่สำคัญออกจากพฤติกรรมอื่นของตัวแบบได้ การรับรู้จะเกิดขึ้นได้มากหรือน้อยขึ้นอยู่กับองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการสนใจจากตัว ผู้สังเกตหรือจากโครงสร้างและลักษณะของตัวแบบ ได้แก่ ความชัดเจน ความซับซ้อน ความน่าสนใจของตัวแบบรวมทั้งองค์ประกอบ ด้านสัมพันธภาพระหว่างตัวแบบกับผู้สังเกต

2. กระบวนการคงไว้ (Retention Process) เป็นกระบวนการของการจำเป็นการรวบรวมลักษณะพฤติกรรมที่ได้จากการสังเกตไว้ในระบบความจำในรูปของสัญลักษณ์ (Symbolic Forms) ได้แก่ จินตภาพ (Image) และภาษา (Verbal) เมื่อบุคคลได้เห็นพฤติกรรมของตัวแบบที่ตน

สนใจการรับรู้จะเกิดขึ้น และเมื่อพฤติกรรมสิ้นสุดลง มโนภาพของพฤติกรรมดังกล่าวจะยังคงอยู่ในความทรงจำและจะถูกดัดแปลงเป็นสัญลักษณ์ทางภาษา ซึ่งสามารถจดจำได้ง่ายและนานกว่า

3. กระบวนการแสดงออก (Motor Reproduction Process) เป็นกระบวนการแปลงสัญลักษณ์ในระบบความจำออกมาเป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจะต้องหรือใกล้เคียงกับตัวแบบหรือไม่นั้นขึ้นอยู่กับปริมาณการเรียนรู้ที่ได้จากการสังเกตและความสามารถที่มีอยู่ในตัวบุคคลนั้น

4. กระบวนการจูงใจ (Motivational Process) การเรียนรู้พฤติกรรมต่าง ๆ ในสังคมนั้นมนุษย์ไม่สามารถแสดงพฤติกรรมที่ตนได้รับรู้มาทั้งหมด แต่จะเลือกพฤติกรรมของตัวแบบที่ก่อให้เกิดผลดีตอบแทนมากกว่าพฤติกรรมที่ตนได้รับรู้มาทั้งหมด การประเมินพฤติกรรมของตัวแบบจึงเป็นไปในรูปของการรับเอาสิ่งที่ทำให้ตนพึงพอใจและปฏิเสธสิ่งที่ไม่เห็นด้วยหรือไม่พึงพอใจ

นอกจากนี้ยังมีนักการศึกษาได้กล่าวถึงทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมความร่วมมือไว้ดังนี้คือ

ทิตนา แชมมณี (2551: 98) กล่าวว่า พฤติกรรมความร่วมมือ นี้ นักการศึกษาคนสำคัญที่เผยแพร่แนวคิดของการเรียนรู้แบบนี้คือ สลาวิน (Slavin) เดวิด จอห์นสัน (David Johnson) และรอเจอร์ จอห์นสัน (Roger Johnson) โดยชี้ให้เห็นว่า ในการจัดการเรียนการสอนโดยทั่วไปเรามักจะไม่ให้ความสนใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์และปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียน ส่วนใหญ่เรามักจะมุ่งไปที่ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้เรียน หรือระหว่างผู้เรียนกับบทเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนเป็นมิติที่มักจะถูกละเลยหรือมองข้ามไปทั้ง ๆ ที่มีผลการวิจัยชี้ชัดว่า ความรู้สึของผู้เรียนต่อตนเอง ต่อโรงเรียน ครูและเพื่อนร่วมชั้น มีผลต่อการเรียนรู้อย่างมาก โดยเฉพาะจอห์นสันและจอห์นสัน (ทิตนา แชมมณี, 2551: 99; อ้างอิงจาก Johnson; & Johnson. 1994: 31-32) กล่าวว่า ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนมี 3 ลักษณะคือ

1. ลักษณะแข่งขันกัน ในการศึกษาเรียนรู้ ผู้เรียนแต่ละคนจะพยายามเรียนให้ได้ดีกว่าคนอื่น เพื่อนให้ได้คะแนนดี ได้รับการยกย่อง หรือได้รับการตอบแทนในลักษณะต่าง ๆ
2. ลักษณะต่างคนต่างเรียน คือ แต่ละคนต่างก็รับผิดชอบดูแลตนเองให้เกิดการเรียนรู้ไม่ยุ่งเกี่ยวกับผู้อื่น
3. ลักษณะร่วมกันหรือช่วยกันในการเรียนรู้ คือแต่ละคนต่างก็รับผิดชอบในการเรียนรู้ของตน และในขณะเดียวกันก็ต้องช่วยให้สมาชิกคนอื่นเรียนรู้ด้วย

โดยลักษณะดังกล่าวจอห์นสันและจอห์นสันได้เสนอแนะว่า การจัดการศึกษาส่งเสริมการเรียนรู้แบบแข่งขัน มีผลทำให้ผู้เรียนเคยชินต่อการแข่งขันเพื่อแย่งชิงผลประโยชน์มากกว่าการร่วมมือกันแก้ปัญหาการเปิดโอกาสผู้เรียนได้เรียนรู้ทั้ง 3 ลักษณะโดยรู้จักใช้ลักษณะการเรียนรู้อย่าง

เหมาะสมกับสภาพการณ์ ทั้งนี้เพราะในชีวิตประจำวัน ผู้เรียนจะต้องเผชิญสถานการณ์ที่มีทั้ง 3 ลักษณะ การส่งเสริมการเรียนรู้แบบแข่งขันและแบบรายบุคคลอยู่แล้ว เราจึงจำเป็นต้องส่งเสริมการเรียนรู้แบบร่วมมือ ซึ่งสามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี รวมทั้งได้เรียนรู้ทักษะทางสังคมและการทำงานร่วมกับผู้อื่น ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นอย่างยิ่งในการดำรงชีวิต

จากการศึกษาทฤษฎีพัฒนาการทางสังคมที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่าพฤติกรรมความร่วมมือที่เกิดขึ้นนั้น เป็นพฤติกรรมที่สำคัญของพัฒนาการทางสังคมของเด็กปฐมวัย เด็กต้องได้รับอิสระอย่างเพียงพอในการร่วมทำกิจกรรมกับผู้อื่น เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน จากสิ่งแวดล้อมจะทำให้เด็กค้นพบตัวเองรู้จักผู้อื่น ซึ่งเป็นประสบการณ์ที่ช่วยให้เด็กเรียนรู้ ทั้งที่เห็นตัวแบบการรับรู้จะเกิดขึ้นได้มากหรือน้อยขึ้นอยู่กับองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการสนใจของตัวเด็กเองและจะมีการพัฒนาไป

1.4 การส่งเสริมพฤติกรรมความร่วมมือ

การส่งเสริมพฤติกรรมความร่วมมือสำหรับเด็กปฐมวัยให้บรรลุจุดมุ่งหมายมีนักการศึกษาได้ให้ความสำคัญไว้ดังนี้

พัชรี ผลโยธิน (2540: 60-61) กล่าวว่า การให้เวลาให้โอกาส และให้เด็กเล่นวัสดุอุปกรณ์หรือทำงานร่วมกันในกลุ่มย่อยอย่างค่อยเป็นค่อยไปและสม่ำเสมอ รวมทั้งให้กำลังใจหรือแสดงความชื่นชมและชี้ให้เห็นถึงประโยชน์ของการร่วมมือกันแล้ว จะช่วยพัฒนาเด็กให้เกิดพฤติกรรมความร่วมมือได้ ถ้าเด็กมีโอกาสดำเนินปฏิสัมพันธ์กับเด็กอื่นหรือผู้ใหญ่ เด็กจะยังมีโอกาสเรียนรู้ความคิดเห็นของผู้อื่น รู้จักแก้ปัญหา และเพื่อจะมีอิทธิพลต่อการพัฒนาเด็กทั้งทางด้านสังคมและสติปัญญาเป็นอย่างยิ่งทั้งนี้เพราะเด็กต่างจากผู้ใหญ่ตรงที่เด็กจะแสดงออกกับเพื่อนแต่ละคนอย่างเสมอภาค พฤติกรรมความร่วมมือจึงเกิดขึ้น

หรรษา นิลวิเชียร (2535: 162) กล่าวว่า ครูสามารถส่งเสริมและแนะนำเด็กให้รู้จักการให้ความร่วมมือซึ่งกันและกันในกลุ่มโดยการให้กำลังใจ ลดการแข่งขัน และให้เด็กวางแผนการทำกิจกรรมร่วมกัน

มอริสัน (Morrison. 1995: 484) กล่าวว่า ห้องเรียนเป็นแหล่งสำคัญที่จะทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ทางสังคม การส่งเสริมให้เด็กเกิดพฤติกรรมความร่วมมือสามารถทำได้โดยครูกระตุ้นสนับสนุน และเสริมแรงให้เด็กร่วมมือกัน ชี้แนะให้เด็กแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม กระตุ้นให้เด็กคิดทบทวนพฤติกรรมที่ได้ทำว่าเหมาะสมหรือไม่ โอกาสต่อไปจะแสดงพฤติกรรมอย่างไร ครูชมเชยเมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม

อดามส์ และฮามม์ (สุภักดิ์ แปลงพิเชตร.2552 : 21; อ้างอิงจาก Adams; & Hamm. 1990: 11-12) กล่าวว่า ในการจัดโอกาส ให้เด็กมีกลุ่มเล็ก ๆ สำหรับการทดลองความผิดพลาดร่วมกัน จัดสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยด้วยการให้เด็กแสดงความคิดเห็นและให้ ความเสมอภาคในการทำงานเป็นกลุ่ม จะทำให้เด็กพัฒนาการเรียนรู้เกิดทักษะการร่วมมือซึ่งเป็นการถ่ายโยงปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

จากแนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมดังกล่าว การส่งเสริมพฤติกรรมความร่วมมือในเด็กทำได้โดยควรจัดกิจกรรมให้เด็กเข้ากลุ่มย่อย ให้เด็กได้เล่นและได้ร่วมกันทำงานเป็นกลุ่มมีจุดมุ่งหมายร่วมกัน การมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันอย่างเสมอภาค มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็น คิดแก้ปัญหา มีการประเมินความก้าวหน้า ช่วยเหลือกันทำงาน แบ่งปันและใช้วัสดุอุปกรณ์ร่วมกัน ครูต้องให้ทั้งเวลาและโอกาสแก่เด็กในการฝึกฝนการทำกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ และครูควรมีวิธีการปฏิสัมพันธ์กับเด็ก สนับสนุนให้เด็กแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมโดยการเสริมแรง กิจกรรมที่ครูควรจัดเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมความร่วมมืออาจจะเป็นการเล่น เกม การเล่นบทบาทสมมุติของเด็กในมุมบ้าน การจัดกิจกรรมศิลปะแบบเป็นกลุ่ม เป็นต้น

1.5 กิจกรรมที่ส่งเสริมพฤติกรรมความร่วมมือ

ผู้ใหญ่ส่วนใหญ่มักจะสังเกตเห็นการทะเลาะโต้เถียงกันของเด็ก แต่ผู้ใหญ่ไม่เคยสังเกตเห็นการร่วมมือกันเล่นของเด็ก กิจกรรมการเล่นของเด็กมากมายที่ต้องอาศัยผู้เล่นมากกว่า 1 คน และต้องใช้การเจรจาตกลง ใช้ของร่วมกัน มีการหมุนเวียนใช้อุปกรณ์หรือผลัดเปลี่ยนบทบาทหน้าที่กัน และเมื่อไรก็ตามที่เด็กไม่ประสบผลสำเร็จจากการเล่นคนเดียวเด็กก็ใช้พฤติกรรมความร่วมมือเข้าช่วย ด้วยการให้เด็กได้มีโอกาสทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน คิดกับเพื่อน และทำงานตามข้อตกลงในกลุ่มเพื่อน ซึ่งในการเรียนการสอนจะต้องมีกิจกรรมแบบร่วมมือ

พัชรี ผลโยธิน (2540: 59-61) ได้กล่าวถึงกิจกรรมแบบร่วมมือ (Cooperative Activities) ว่าควรมีลักษณะกิจกรรมที่เด็กตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป (ถ้าเป็นเด็กอนุบาลไม่ควรเกิน 6 คน) เล่นหรือทำงาน โดย

1. มีเป้าหมายร่วมกัน
2. ได้ตัดสินใจ
3. แลกเปลี่ยนความคิดและใช้วัสดุอุปกรณ์ร่วมกัน
4. ได้เจรจา ตัดรอง
5. ร่วมกันเล่นหรือทำงานประสานกันให้สำเร็จตามเป้าหมาย
6. ประเมินความก้าวหน้าของตน

นอกจากนี้ พัทรี ผลโยธิน (2540: 61-62) ยังได้กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของครูในการจัดกิจกรรมแบบร่วมมือควรมีดังนี้

1. ครูต้องเห็นคุณค่าของกิจกรรมแบบร่วมมือ
2. ให้เวลา โอกาสเด็กได้ฝึกการทำงานร่วมกัน
3. จัดพื้นที่ตารางกิจกรรมประจำวันที่จะช่วยสนับสนุนให้เด็กมีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับเด็กด้วยกัน
4. จัดวัสดุอุปกรณ์หรือเครื่องเล่นที่น่าสนใจเหมาะสมกับวัยของเด็ก เป็นประเภทที่ให้โอกาสเด็กตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปต้องใช้ร่วมกัน หรือดัดแปลงเล่นได้หลายวิธี เช่น บล็อก น้ำทราย หุ่น ฯลฯ
5. ให้โอกาสเด็กเล่นหรือทำงานร่วมกันอย่างเป็นธรรมชาติ เมื่ออธิบายแก่เด็กในตอนแรก แล้วครูควรให้เด็กรับผิดชอบ ตัดสินใจด้วยตนเอง ไม่เข้าไปแทรกแซง หรือชี้แนะมากเกินไปจนทำลายพฤติกรรมการร่วมมือของเด็ก
6. ไม่พยายามกระตุ้นการแข่งขัน
7. ส่งเสริม สนับสนุน และให้กำลังใจเด็ก

ปิยลักษณ์ พุกกะวัน (2550: 335) กล่าวถึง บทบาทของครูในการจัดกิจกรรมแบบร่วมมือของเด็กปฐมวัยได้ดังนี้

1. กิจกรรม ที่จัดให้กับเด็กควรเลือกกิจกรรมที่ง่าย เหมาะสมกับวัยของเด็ก ใช้เวลาไม่มากเกินไปเพื่อไม่ให้เกิดความเบื่อหน่าย กิจกรรมที่เลือกควรเป็นกิจกรรมที่เด็กสนใจ ครูอาจทราบได้จากการสังเกตหรือสอบถามเด็ก ๆ เพื่อให้ได้กิจกรรมที่เด็กสนใจจริง
2. กำหนดเป้าหมายของกลุ่มให้ชัดเจน เด็ก ๆ ควรรู้ว่าตนเองกำลังทำอะไร มีเป้าหมายอะไรในการทำกิจกรรมนั้น และเป้าหมายกลุ่มคืออะไร หน้าที่ของตนเอง ครูอาจจะถามเด็กเพื่อให้เด็กเกิดความชัดเจนในเป้าหมายของตนเองและกลุ่ม
3. กำหนดความรับผิดชอบส่วนบุคคล ครูอาจให้เด็กเลือกงานเองหรือครูดูว่างานนั้นเหมาะสมกับเด็กจึงมอบหมายงานนั้นให้เด็กทำ กรณีเด็กพิเศษ ต้องมอบหมายงานที่ง่ายในการประสบความสำเร็จและได้มีบทบาทร่วมกับกลุ่ม เช่น กลุ่มมีเป้าหมายในการทำแฮมเบอร์เกอร์ เด็กพิเศษหันมันฝรั่งเพื่อให้เพื่อนนำไปทอดเป็นต้น
4. สอนทักษะการเรียนรู้แบบร่วมมือให้เด็ก กิจกรรมที่เลือกทำจะช่วยในการส่งเสริมการพัฒนาทักษะทางสังคม การอยู่ในกลุ่มร่วมกัน การแบ่งปัน การสื่อสาร การผลัดเปลี่ยนกันทำงานการช่วยเหลือกัน ซึ่งในการฝึกทักษะทางสังคมนั้นเด็กจะเรียนรู้เพิ่มมากขึ้นไปเรื่อย ๆ

5. การสังเกตและการให้ข้อมูลย้อนกลับ ครูต้องคอยสังเกตว่าหลังจากใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบรวมนั้น มื้อแล้วเด็กเกิดพฤติกรรมใดบ้างและพฤติกรรมใดที่ครูต้องกระตุ้นเพื่อให้พฤติกรรมนั้นคงอยู่ ถ้าเด็กเจอปัญหาครูจะคอยเป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำแก่เด็ก

พัชรี ผลโยธิน (2540: 61-62) ยังกล่าวอีกว่า กิจกรรมที่ส่งเสริมพฤติกรรมความร่วมมือมักถูกมองว่ายากเกินไปสำหรับเด็กอนุบาล ซึ่งยังอยู่ในวัยที่มีข้อจำกัดในการรับรู้ความรู้สึกหรือความคิดเห็นของผู้อื่น อย่างไรก็ตาม เด็กอนุบาลนั้น ถ้ามีโอกาสได้ปฏิสัมพันธ์กับเด็กอื่นหรือผู้ใหญ่ เด็กจะยังมีโอกาสเรียนรู้ความคิดเห็นของผู้อื่น รู้จักแก้ปัญหาและเพื่อนจะมีอิทธิพลต่อการพัฒนาเด็กด้านสังคมและสติปัญญาอย่างยิ่ง ทั้งนี้เพราะเด็กต่างกับผู้ใหญ่ตรงที่เด็กจะแสดงออกกับเพื่อนแต่ละคนอย่างเสมอภาค ซึ่งเท่ากับเปิดโอกาสให้เด็กแสดงความคิดเห็นได้แย่งอย่างอิสระพฤติกรรมความร่วมมือจึงมักจะเกิดขึ้น และถ้าให้โอกาสเด็กอย่างต่อเนื่อง เด็กจะเห็นว่าคนอื่นมีความคิด ความรู้สึก แตกต่างจากตนเองได้และเริ่มตระหนักถึงพฤติกรรมของตนที่แสดงต่อคนอื่น

การให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กลุ่มอย่างมีเป้าหมายเป็นการสร้างนิสัยความร่วมมือที่สำคัญสำหรับเด็กปฐมวัยเป็นการสร้างให้เด็กมีความเข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่นและเข้าใจสังคม

1.6 การเล่นเกมร่วมมือ (Cooperative Play)

นักทฤษฎีและนักการศึกษาทั้งหลายทำการวิจัยพบว่า พฤติกรรมใดของเด็กที่ทำให้เกิดการพัฒนาด้านสติปัญญา ระหว่างปฏิกริยาของเด็กกับสภาพแวดล้อม ประสบการณ์แรกเริ่มของเด็กที่จะส่งเสริมพัฒนาการเด็กจากขั้นหนึ่งไปสู่ขั้นหนึ่ง หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ส่วนใหญ่เป็นเอกัตบุคคล (Individualistic) และกิจกรรมที่ถูกชี้นำโดยผู้ใหญ่ ต่อมาจึงเริ่มมีการนำกิจกรรมการเล่นอย่างอิสระ (Free Play) มาใช้และมีกิจกรรมที่ไม่มีโครงสร้างเข้ามาใช้มากขึ้นแต่ก็มีได้หมายความว่า เป็นการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning)

พาเทิน (สุภัค แสงเพชร.2552: 24; อ้างอิงจาก Parten. 1932) อธิบายขั้นของพัฒนาการเล่นและการเข้าสังคมของเด็กจากการสังเกต มีลำดับขั้นตอนดังนี้

1. พฤติกรรมไม่ครอบครอง (Unoccupied behavior)
2. การเล่นคนเดียว (Solitary Play)
3. การขอพบคนอื่น (On looker behavior)
4. การเล่นคู่ขนาน (Parallel Play)
5. การเล่นเชื่อมโยง (Associative Play)
6. การเล่นร่วมกัน (Cooperative Play)

การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) ในชั้นเรียนมิได้สัมพันธ์แค่ชีวิตของเด็ก แต่ยังเป็นวิธีการเรียนรู้ที่ดีที่สุดของเด็กอีกด้วย การเล่นแบบร่วมมือ (Cooperative Play) เกี่ยวข้องกับการที่เด็กมีเป้าหมายร่วมกันและแบ่งงานกันทำ เด็กจะมีพัฒนาการถึงขั้นการเล่นร่วมกันเมื่ออายุ 4 ขวบครึ่ง

การรับรู้สถานการณ์ (Perspective Taking) การรับรู้สถานการณ์ทางสังคม คือความสามารถในการเข้าใจต่อสถานการณ์และการตอบสนองต่อสถานการณ์นั้น ๆ โดยใช้สติปัญญาและอารมณ์ ในอดีตนักวิจัยไม่มีความเชื่อว่าเด็กจะเข้าใจความหมายของการรับรู้สถานการณ์เพราะเด็กก่อนวัยเรียนอยู่ในช่วงยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง (Egocentric) จึงไม่สนใจผู้อื่น อย่างไรก็ตามยังมีนักวิจัยหลายคนเชื่อว่าเด็กวัย 12-18 เดือน แสดงความสามารถในการรับรู้สถานการณ์ของคนอื่น ซึ่งขึ้นอยู่กับสถานการณ์ เช่นการให้ดูรูปภาพในหนังสือ เด็กจะเปิดหนังสือหน้าต่อไป แล้วฟังเพื่อนเล่า แสดงว่าเด็กยอมรับความคิดของผู้อื่น (ปิยลักษณ์ พฤษะวัน. 2550: 333; อ้างอิงจาก Parten. 1932; Cart Wright. 1993) การเล่นอย่างง่าย (Sociodrameic) บอกว่าความสัมพันธ์ระหว่างการเล่นเลียนแบบบทบาททางสังคม และผลลัพธ์ของมัน เป็นการเพิ่มทักษะทางภาษา ความสามารถด้านสติปัญญาสูงขึ้น ทำให้มีการปรับปรุงทางด้านอารมณ์และสังคมดีขึ้น การเล่นเลียนแบบบทบาททางสังคม เป็นการเล่นแสดงบทบาทสมมติทางสังคมที่มีอยู่และบทบาทการเล่นกับความคิดสร้างสรรค์ ความหลากหลายในการเล่นที่สามารถเลือกได้โดยไม่จำกัดในกรณีที่เป็นเด็กพิเศษ ครู ส่วนใหญ่พบว่า 75 % ของเด็กที่ต้องเรียนรู้ในการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีแบบที่มีมารยาทกับเพื่อน จึงเป็นการง่ายในการวางแผนการสอนแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือซึ่งเป็นการส่งเสริมการพัฒนาด้านทักษะและอารมณ์

ดังนั้น นักวิจัยดังกล่าวจึงเชื่อว่า เด็กสามารถมีความเข้าใจในการรับรู้สถานการณ์ได้เมื่อเด็กมีโอกาสได้ปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น สรุปได้ว่า การเรียนเป็นกลุ่มของการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) ทำให้เด็กมีเหตุผลมากขึ้น

1.7 ความหมายของความร่วมมือ

พฤติกรรมความร่วมมือเป็นรูปแบบของพฤติกรรมทางสังคมที่เป็นรากฐานสำคัญ ที่ทำให้สังคมมีเสถียรภาพและนำมาซึ่งความสำเร็จมนุษย์ เราเป็นส่วนหนึ่งของสังคม การกระทำของแต่ละบุคคลมีผลต่อตนเองและต่อสังคม เมื่อมนุษย์ร่วมมือกันย่อมเกิดประโยชน์แก่สังคม แต่ถ้ามมนุษย์ไม่ร่วมมือกันย่อมนำความยุ่งยากมาสู่สังคม (อารีรัตน์ ญาณะศร. 2544: บทนำ; อ้างอิงจาก วราคม ที่สุกะ.2527: 153) พฤติกรรมความร่วมมือจึงควรได้รับการส่งเสริมให้เป็นคุณลักษณะนิสัยประจำของคนเฮอรัลด์ (รัชดาภรณ์ อินทะนิน. 2544: 7; อ้างอิงจาก Hurlock. 1987: 228) กล่าววาทักษะทางสังคมเป็นความสามารถในการแสดงพฤติกรรมให้ตรงกับแบบแผนที่สังคมยอมรับเพื่อให้สามารถเข้ากับ

สังคมได้ ดังนั้นพฤติกรรมความร่วมมือจึงเป็นทักษะที่สำคัญของพัฒนาการทางสังคมและควรได้รับการพัฒนาในได้ระดับปฐมวัย นักการศึกษาได้ให้ความหมายของความร่วมมือไว้หลายท่านดังนี้

จอห์นสัน และโรเจอร์ (Johnson; & Roger. 1994: 1) กล่าวถึงการดำรง ชีวิตและธรรมชาติของมนุษย์จะมีการร่วมมือกัน ซึ่งเป็นหัวใจของการติดต่อสื่อสารระหว่างบนโลกอันกว้างใหญ่นับว่าพฤติกรรมความร่วมมือเป็นพฤติกรรมที่สร้างขอบเขต คุณค่าและความก้าวหน้าให้มนุษย์เป็นหัวใจสำคัญของการมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน เป็นส่วนหนึ่งของชีวิตที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ทั้งนี้เพราะพฤติกรรมของคนล้วนแต่เป็นพฤติกรรมความร่วมมือทั้งสิ้นการให้ ความร่วมมือ (Cooperating) เป็นทักษะการลดการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางลง คิดถึงประโยชน์ของกลุ่มเป็นสำคัญ (Seefeldt; & Barbour. 1986: 402)

วิจิตร อาชะกุล (2542: 309) กล่าวว่า ความร่วมมือ (Cooperating) เป็นความร่วมมือที่จะเข้าช่วยเหลือกิจกรรมต่างๆ ของกลุ่ม เพื่อบรรลุถึงความสำเร็จของงานด้วยความเต็มใจ

สลาวิน (Slavin. 1983: 3-5) กล่าวว่า ความร่วมมือไว้ว่า ความร่วมมือ หมายถึง การที่สมาชิกในกลุ่มตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป สามารถที่จะทำงานร่วมกัน มีการสื่อสาร กระตุ้นหรือขอร้องให้สมาชิกในกลุ่มช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อให้บรรลุจุดหมาย

จากแนวคิดดังกล่าวจะเห็นว่าความร่วมมือเป็นกสนแสดงออกถึงความสามารถในการทำงานร่วมกันตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปเพื่อให้งานสำเร็จตามจุดประสงค์

1.8 องค์ประกอบที่สำคัญของการเรียนแบบร่วมมือ

วัชรวิ เล่าเรียนดี.(2547: 3-4) กล่าวว่า ในการจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ครูจะต้องคำนึงและดำเนินการตามลักษณะและองค์ประกอบที่สำคัญของการเรียนรู้แบบร่วมมือกันอย่างจริงจังดังนี้

1. การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันทางบวก (Positive Interdependent)

1.1 ครูต้องอธิบายงานที่ให้นักเรียนปฏิบัติอย่างชัดเจน

1.2 ครูตั้งวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของกลุ่ม

1.3 ครูต้องพยายามทำให้นักเรียนเข้าใจและยอมรับว่าความพยายามของตนให้ผลดี

ต่อตนเองและสมาชิกกลุ่มทุกคนการยอมรับ และพึ่งพาอาศัยทางบวก จะช่วยสร้างความผูกพันในภาระหน้าที่ต่อความสำเร็จของกลุ่มเช่นเดียวกับความสำเร็จของตนเอง ซึ่งเป็นหัวใจของการเรียนแบบร่วมมือกัน

2. การมีความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อกลุ่ม (Individual and Group

Accountability)

2.1 สมาชิกกลุ่มทุกคนต้องมีความรับผิดชอบต่อผลสำเร็จของกลุ่ม มีการร่วมมือร่วมใจกันปฏิบัติงาน โดยไม่เอาเปรียบซึ่งกันและกัน

2.2 สมาชิกกลุ่มต้องเข้าใจตรงกันเกี่ยวกับเป้าหมายการทำงานกลุ่ม ต้องสามารถรับรู้ได้ รวมถึงความก้าวหน้าและความพยายามในการปฏิบัติงาน เพื่อให้ทราบว่าสมาชิกคนใดต้องการความช่วยเหลือ การสนับสนุน การกระตุ้นเสริมแรงเป็นพิเศษ เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้ประสบความสำเร็จ โดยที่ทุกคนต้องเข้มแข็งและพัฒนาขึ้น

3. การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีและการสร้างสรรค์ต่อกัน ระหว่างบุคคลและระหว่างสมาชิกทุกคนในกลุ่ม เนื่องจากนักเรียนต้องปฏิบัติงานร่วมกันอย่างจริงจัง ทุกคนต้องสนับสนุนช่วยเหลือกัน เพื่อให้ประสบผลสำเร็จในเป้าหมายเดียวกัน โดยแบ่งปันสื่อวัสดุอุปกรณ์ ช่วยเหลือสนับสนุน กระตุ้นชมเชยในความพยายามของกันและกัน

4. การสอนทักษะทางสังคม ทักษะในการช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยกัน และทักษะการปฏิบัติงานกลุ่มเป็นสิ่งที่จำเป็น และเป็นเป้าหมายที่สำคัญของการเรียนรู้ในแบบดังกล่าว ดังนั้นการเรียนรู้แบบร่วมมือกันเป็นกิจกรรมที่ซับซ้อนละเอียดมากกว่าการเรียนรู้แบบแข่งขัน หรือเรียนรู้ด้วยตนเอง เพราะนักเรียนจะต้องเรียนรู้ทั้งสาระความรู้ (Task work) เช่นเดียวกับทักษะทางด้านสังคมการปฏิบัติงานร่วมกันภายในกลุ่ม (team work) ดังนั้นสมาชิกแต่ละคนในกลุ่มจะต้องรู้ และมีความเข้าใจ และมีความสามารถในการใช้ภาวะผู้นำอย่างมีประสิทธิภาพ การตัดสินใจการสร้างความสำเร็จการสื่อสารความหมาย การจัดการแก้ไขข้อขัดแย้งในกลุ่ม และการจูงใจให้ปฏิบัติในเรื่องต่าง ๆ ดังนั้นครูผู้สอนจึงต้องสอนทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม ให้นักเรียนเข้าใจและปฏิบัติได้ถูกต้องเช่นเดียวกับการให้ความรู้ต่าง ๆ เพราะการร่วมมือกับความขัดแย้ง มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน

5. กระบวนการกลุ่ม (Group Processing) การปฏิบัติงานกลุ่มหรือกระบวนการกลุ่มเป็นองค์ประกอบที่สำคัญองค์ประกอบหนึ่งของการเรียนรู้แบบร่วมมือกัน กระบวนการจะปรากฏเมื่อสมาชิกกลุ่มร่วมกันอภิปราย จนบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายกลุ่ม โดยที่สมาชิกกลุ่มทุกคนมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ดังนั้นกลุ่มจะต้องอภิปรายให้สมาชิกทุกคนได้เข้าใจการปฏิบัติงานอย่างไรที่ช่วยและไม่ช่วยให้งานกลุ่มประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย และช่วยตัดสินใจว่าพฤติกรรมใดในกลุ่มที่ควรปฏิบัติต่อไป พฤติกรรมใดควรเปลี่ยนแปลง กระบวนการเรียนรู้จะเกิดอย่างต่อเนื่องเป็นผลจากการวิเคราะห์อย่างละเอียดว่า สมาชิกปฏิบัติงานร่วมกันอย่างไร และประสิทธิภาพกลุ่มจะพัฒนายิ่งขึ้นอย่างไรองค์ประกอบของการเรียนรู้แบบร่วมมือดังกล่าว

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า รูปแบบลักษณะของการจัดกิจกรรมให้กับเด็กมีความสำคัญต่อการส่งเสริมพฤติกรรมความร่วมมือของนักเรียนให้เกิดขึ้นการพัฒนาทักษะทางสังคม การปฏิบัติงานกลุ่มที่ช่วยเหลือพึ่งพากันอย่างแท้จริง จะนำไปสู่ความสามัคคีกันที่สุดในที่สุด ซึ่งทักษะทาง

สังคมนี้ เด็กวัย 3- 5 ปี จะใช้เวลาส่วนใหญ่เรียนรู้ทักษะทางสังคมและภาษา เด็กวัยนี้จึงควรได้มีโอกาสพัฒนาทักษะทางสังคมดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นการร่วมมือ การช่วยเหลือ การเจรจาความขัดแย้งและพูดคุยกับผู้อื่นเกี่ยวกับการแก้ปัญหา ระหว่างเด็กกับบุคคลอื่น ครูควรสนับสนุน ส่งเสริมให้เด็กพัฒนาทักษะทางสังคมอยู่ตลอดเวลา

1.9 ความสำคัญของกิจกรรมกลุ่ม

ซัลลิแวน (ศุภาวดี บุญญวงศ์. 2527: 2; อ้างอิงจาก Sullivan. 1958) ลักษณะกิจกรรมกลุ่มหรือการทำงานเป็นกลุ่ม หมายถึง การทำงานที่มีสมาชิกในกลุ่มมีการวางแผนร่วมกันกับผู้นำกลุ่ม และผู้นำกลุ่มจะทำหน้าที่ประสานงาน และให้คำปรึกษาแก่กลุ่มสมาชิกทุกคนในกลุ่มมีความรับผิดชอบร่วมกันและมีโอกาสแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ บรรยากาศในกลุ่มมีความเป็นกันเองเป็นมิตรต่อกัน และมีความเป็นประชาธิปไตย เคมป์ (Kemp. 1964: 24 – 25) กล่าวว่า กลุ่มหมายถึงบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปรวมกันอยู่ที่แห่งหนึ่งมีปฏิสัมพันธ์กันทั้งใช้ภาษา และไม่ใช้ภาษา (Verbal and Nonverbal) มีผู้นำและสมาชิกหรืออาจจะไม่มีผู้นำก็ได้ มีการพึ่งพาอาศัยกัน (Interdependent) มีประโยชน์ร่วมกัน มีความพอใจ มีการยอมรับและให้ความเคารพ ในความคิดเห็นซึ่งกันและกัน มีความรู้สึกส่วนตัวเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มมีความรู้สึกปลอดภัยเมื่ออยู่ในกลุ่ม

สรุปได้ว่า กลุ่มและกิจกรรมกลุ่ม หมายถึง การที่สมาชิกในกลุ่มมีปฏิสัมพันธ์กัน และสมาชิกแต่ละคนในกลุ่มมีหน้าที่แตกต่างกันออกไปแต่มีจุดมุ่งหมายเดียวกันที่จะทำงานหรือทำกิจกรรมของกลุ่มให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ความสำคัญและประโยชน์ของกิจกรรมกลุ่ม

กิบบ์ (Rogers. 1970: 121 – 122; citing Gibb. n.d.) กล่าวถึงผลการวิจัยของการทำกิจกรรมร่วมกับกลุ่ม จะให้ผลส่งเสริมสร้างสรรค์ทางด้านจิตวิทยามาก จะมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านการรับรู้ทางด้านความรู้สึก มีการตระหนักถึงความรู้สึกของตนเองและผู้อื่นมากขึ้น ยอมรับตนเองพัฒนาในเรื่องคุณค่าของตนเอง และมีความมั่นคงยิ่งขึ้นในด้านทัศนคติที่ดีต่อผู้อื่น มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมมากขึ้นและมีความรู้สึกพึ่งพาซึ่งกันและกัน คือ เชื่อในความสามารถของบุคคลอื่นมีการแก้ปัญหาโดยการทำงานเป็นกลุ่มและเป็นสมาชิกที่ดีของกลุ่ม ทิศนา ขัมมณี และคณะ(2536: 80) กล่าวถึง การให้โอกาสเด็กเล่นและทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกับผู้อื่นโดยเฉพาะเด็กด้วยกันเด็กจะเกิดการเรียนรู้ทักษะทางสังคมในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น เด็กได้รับการถ่ายทอดด้านมารยาทและกติกาสังคม เกิดสำนึกความรับผิดชอบต่อสมาชิกคนอื่น ๆ ในสังคม

วิรุณ ตั้งเจริญ (2537: 203) กล่าวว่า การที่เด็กได้อยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม จะด้วยการทำงานร่วมกันหรือไม่ได้ทำงานร่วมกันโดยตรงก็ตาม ย่อมเป็นการหล่อหลอมความคิดร่วมกัน รู้จัก

เคารพนับถือกัน รู้จักผ่านสั้นผ่านยาวให้กัน รู้จักเสียสละให้กัน พฤติกรรมที่มีคุณค่าเช่นนี้ จะเกิดขึ้นได้ ด้วยการประพฤติปฏิบัติให้ต่อเนื่องหรือเป็นความเคยชิน การอยู่ร่วมกันนี้ต้องเริ่มต้นด้วยระเบียบแบบแผน เสรีภาพนั้นไม่ใช่สักแต่ทำอะไรก็ได้ แต่เสรีภาพต้องไม่รบกวนหรือเบียดเบียนผู้อื่นห้องเรียนที่ได้รับการแนะนำและเอาใจใส่เป็นอย่างดีในการอยู่ร่วมกัน แต่มีการชู้บังคับกัน จึงจะเป็นห้องเรียนที่พัฒนาพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่า ความสำคัญและประโยชน์ของกิจกรรมกลุ่มเป็นการเรียนรู้ที่ดีการที่เด็กได้ทำกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่มเป็นการพัฒนาทักษะหลายประการ ได้แก่ การฟัง การพูด การแก้ปัญหา การทำตามกฎเกณฑ์ของกลุ่ม การเรียนรู้จากกลุ่มจะส่งผลต่อการเกิดสำนึกรับผิดชอบต่อสมาชิกในกลุ่ม และสังคมต่อไป

ลักษณะของกลุ่มที่มีประสิทธิภาพ

แมคเกรเกอร์ (Mc Gragor. 1960) ได้กล่าวถึงลักษณะของกลุ่มที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. บรรยาภาศภายในกลุ่มเป็นกันเอง ไม่ใช่เป็นทางการหรือระเบียบจัดมากนัก
2. สมาชิกทุกคนควรมีส่วนร่วมในการร่วมจัดกิจกรรมทุกอย่างของกลุ่ม แต่ทั้งนี้ต้องขึ้นอยู่กับลักษณะของกิจกรรมแต่ละอย่างด้วย
3. จุดมุ่งหมายของกลุ่มจะต้องชัดเจน และเป็นที่ยอมรับของสมาชิกในกลุ่ม ควรจะให้สมาชิกของกลุ่มเข้ามามีส่วนออกคำติชมและถามความคิดเห็นจนกระทั่งทุกๆ คนยอมรับจุดประสงค์ร่วมของกลุ่ม
4. สมาชิกจำเป็นต้องรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ทุกคนมีสิทธิ์ออกความคิดเห็นได้ และไม่ว่าจะมาจากบุคคลใดควรได้รับการรับฟังเท่าเทียมกันอย่าดูถูกความคิดของสมาชิกคนใดจนกระทั่งไม่มีใครกล้าออกความคิดเห็น
5. ความขัดแย้งเป็นสิ่งจำเป็นต้องเกิดขึ้นเป็นธรรมดา กลุ่มควรจะได้รับรู้ถึงความขัดแย้งที่เกิดขึ้นพยายามศึกษาหาสาเหตุอย่างรอบคอบ พยายามหาหนทางแก้ไขแทนที่จะปกปิด ซ่อนเร้นหรือทำเป็นว่าไม่มีอะไรเกิดขึ้นภายในกลุ่ม
6. การตัดสินใจทุกอย่างควรเป็นมติเอกฉันท์ที่ได้รับการเห็นชอบจากสมาชิก ไม่ควรใช้วิธีโหวตขอความเห็นจากสมาชิกกลุ่มใหญ่ เพราะแสดงว่ามีบางคนที่ยังไม่เห็นด้วยกับการกระทำของกลุ่ม
7. การวิพากษ์วิจารณ์ควรกระทำบ่อยครั้ง ตรงไปตรงมา แต่ควรอยู่ในลักษณะไม่รุนแรง

8. ทุกคนมีสิทธิ์ที่จะแสดงความรู้สึกได้อย่างเปิดเผย ไม่ว่าจะเป็นการเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับความคิด หรือการปฏิบัติงานของกลุ่ม

9. เมื่อตกลงใจที่จะกระทำกิจกรรมใดสมาชิกจะรู้จักหน้าที่และยอมปฏิบัติเพื่อให้ถึงจุดประสงค์ของกลุ่ม

10. ผู้นำกลุ่มไม่เป็นผู้เผด็จการหรือยอมทุกอย่าง มีการเปลี่ยนแปลงไปบ้างตามสถานการณ์สิ่งสำคัญ คือ มีสมาชิกในกลุ่มควรวางแผนทำงานให้บรรลุถึงจุดมุ่งหมายไม่ใช่อยู่ที่ใครจะมาเป็นผู้นำ (ผกา บุญเรือง. 2527: 62 – 63; อ้างอิงจาก Mc Gragor. 1960: unpagged)

สรุปได้ว่าลักษณะของกลุ่มที่มีประสิทธิภาพจะต้องอยู่ภายในบรรยากาศที่เป็นกันเอง สมาชิกในกลุ่มได้แสดงความคิดเห็นและมีมติเป็นเอกฉันท์โดยผู้นำต้องมีลักษณะเป็นประชาธิปไตย จะทำให้กลุ่มมีการทำงานที่มีประสิทธิภาพได้ และที่สำคัญที่สุดซึ่งจะทำให้กลุ่มดำเนินงานลุล่วงอย่างมีประสิทธิภาพ คือการตั้งจุดมุ่งหมายของกลุ่มให้ชัดเจน จะต้องใช้การวางแผนทำงานเป็นขั้นแรก ที่ตั้งจุดมุ่งหมายร่วมกันเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพ และประเมินผลทบทวน สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายที่วางแผนไว้

การเข้ากลุ่มของเด็กปฐมวัย

จากการศึกษาของ พาร์เทิน (Morrison. 1995: 258; citting Parten. n.d.) ได้กล่าวถึงการเล่นทางสังคมแบ่งเป็น 6 ขั้น ดังนี้

1. ระยะนั่งเฉย (unoccupied Play) เด็กจะไม่เล่นกับสิ่งใดๆ และไม่เล่นกับใคร
2. การเล่นคนเดียว (Solitary Play) เด็กจะเล่นตามลำพังโดยไม่สนใจเด็กคนอื่น
3. การเล่นแบบเฝ้าดูผู้อื่นเล่น (Onlooker Play) เด็กจะเฝ้าดูและสังเกตการณ์เล่นของเด็กคนอื่น ๆ
4. การเล่นแบบคู่ขนาน (Parallel Play) เด็กจะเล่นตามลำพังแต่เด็กจะเล่นของเล่นและวิธีการเล่นคล้ายกันกับเด็กคนอื่น ๆ
5. การเล่นแบบเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กัน (Associative Play) เด็กจะมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กคนอื่นบางที่อาจถามคำถามหรือเล่นวัสดุอุปกรณ์ร่วมกัน แต่ไม่เล่นด้วยกัน
6. การเล่นแบบร่วมมือกัน (Cooperative Play) เด็กเล่นหรือทำกิจกรรมร่วมกัน

แฮมมอนด์ (เยาเวพา เดชะคุปต์. 2525: 19; อ้างอิงจาก Hammond. 1967: 224) กล่าวถึงการเล่นได้จำนวน 2 – 5 คน เด็กเริ่มรู้จักบทบาทการรวมกลุ่มมากขึ้น เด็กในกลุ่มจะเรียนรู้พฤติกรรมใหม่ๆ และปรับพฤติกรรมของตนให้เล่นกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น และมีความรู้สึกรับผิดชอบในพฤติกรรมของตนเอง สิ่งเหล่านี้เป็นองค์ประกอบสำคัญของพฤติกรรมร่วมมือ ซึ่งเป็นพฤติกรรมชอบสังคม ก่อให้เกิดพัฒนาการด้านสังคมกับเด็กต่อไป

สรุปได้ว่า การเข้ากลุ่มของเด็กปฐมวัย ในระยะแรกนั้นเป็นไปอย่างง่าย ๆ และเมื่อเด็กมีพัฒนาการและวุฒิภาวะมากขึ้นการรวมกลุ่มจะเป็นไปอย่างมีแบบแผน เด็กรู้จักบทบาทการรวมกลุ่มมากขึ้น และมีความรับผิดชอบในพฤติกรรมของตนเองเป็นองค์ประกอบสำคัญของพฤติกรรมทางสังคม ก่อให้เกิดพัฒนาการด้านสังคมต่อไป

1.10 ประโยชน์ของการเรียนรู้แบบร่วมมือสำหรับเด็กปฐมวัย

กิจกรรมแบบร่วมมือ (Cooperative Learning) สำหรับเด็ก เด็กจะเรียนผ่านกิจกรรมด้วยการเข้าร่วมและสังเกตการณ์ การคัดค้านและการกระทำ การเข้าไปรวมกลุ่มและลอกเลียน และริเริ่มการอธิบายความคิดเห็นกับเพื่อน ๆ

1. พัฒนาการด้านสติปัญญาเพิ่มขึ้น มีงานวิจัยสนับสนุนว่าเด็กที่ทำงานเป็นคู่ โดยจับคู่กับคนที่มีความสามารถต่างกัน ก็จะมีการพัฒนาในการแก้ปัญหาได้ดีขึ้น ถึงแม้ว่าจะมีข้อโต้แย้งกันระหว่างเด็ก แต่นั่นก็คือ การมีปฏิสัมพันธ์ที่จะทำให้เด็กได้เรียนรู้ในการที่จะได้บทสรุปที่ถูกต้อง

2. ประโยชน์ในการเพิ่มพัฒนาการด้านสังคมและอารมณ์ การศึกษาทั่วไปจะเน้นด้านสังคม และอารมณ์ใช้เป็นตัวบ่งชี้ว่า เด็กจะประสบความสำเร็จในการเรียนได้หรือไม่

เมื่อเด็กเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน ๆ ไม่ว่าจะทำกิจกรรมอะไรก็ช่วยลดการยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง (Egocentric) ของเด็กลงเพราะเด็กเริ่มเรียนรู้ว่าคนไม่จำเป็นต้องคิดหรือทำเหมือนกัน ปัญหาเรื่องการไม่ลงรอยกันอาจแก้ไขได้ โดยการให้เด็กออกมาชี้แจงจุดยืนตนเองและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เด็กก็จะเรียนรู้และยอมรับความคิดเห็นคนอื่นมากขึ้น (ปิยลักษณ์ พุกกะวัน. 2550: 332; อ้างอิงจาก Johnson; & Johnson. 1998: Online)

3. ประโยชน์ในการสนับสนุนทักษะทางสังคมที่ดี ช่วยพัฒนาพฤติกรรมที่ดีในเด็กเล็กเช่น การร่วมมือกัน การประนีประนอมกัน การช่วยเหลือ การแบ่งปัน การพูดความจริง การทำงานวิจัยที่วิจัยเด็กตั้งแต่วัยระดับอนุบาล - ป.4 พบว่า เด็กกลุ่มนี้มีลักษณะเด่น 5 ประการคือ

- 3.1. ทำกิจกรรมที่เป็นกิจกรรมแบบร่วมมือกันเสมอ
- 3.2. มีการพัฒนาด้านระเบียบวินัย
- 3.3. มีความเข้าใจด้านสังคม จากการมีกิจกรรมที่ทำให้เข้าใจทางด้านสังคมมากขึ้น
- 3.4. ทำกิจกรรมที่มีคุณค่าทางสังคม
- 3.5. ทำกิจกรรมที่ช่วยเหลือกัน

เด็กกลุ่มนี้จะมีพฤติกรรมที่เด่นชัด ในด้านการมีมนุษยสัมพันธ์และเป็นคนที่คล่องแคล่ว ชอบช่วยเหลือ และเป็นมิตรกับผู้อื่น

สรุปได้ว่า พฤติกรรมความร่วมมือ ซึ่งเกิดจากการเล่นหรือการทำกิจกรรมร่วมกันของเด็กสามารถส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญาเพิ่มขึ้น เมื่อเด็กเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน ๆ สามารถลดพฤติกรรมการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางได้ และเข้าใจทักษะทางสังคมการอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้

1.11 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมความร่วมมือ

งานวิจัยในต่างประเทศ

ซาลาเม (สุนันทา ศิริวัฒนานนท์. 2544: 12; อ้างอิงจาก Salome. 1979: 1349) ศึกษาถึงความแตกต่างของปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของเด็กปฐมวัยระหว่างเด็กหญิงกับเด็กชายที่เกี่ยวข้องวิธีการที่ใช้ในกลุ่มวิธีการรวมตัวกับเด็กอื่นให้เป็นกลุ่ม และการมีส่วนร่วมในการเล่นในกลุ่ม กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กอายุ 4 – 5 ปี จำนวน 30 คน ใช้วิธีการสังเกตพฤติกรรมครั้งละ 10 นาที จำนวน 7 ครั้ง รวม 70 นาที เป็นการสังเกตเด็กทีละคน ขณะสังเกตใช้บันทึกเสียงและวิเคราะห์พฤติกรรมผลปรากฏว่าไม่มีความแตกต่างกันระหว่างเด็กชายและเด็กหญิงในวิธีทั้ง สามอย่างที่กล่าวมาแล้ว นอกจากนี้ยังพบว่า มีพฤติกรรมที่เกิดขึ้นระหว่างการเล่นในกลุ่ม ได้แก่ พฤติกรรมช่วยเหลือ การแบ่งปันและการร่วมมือ

บาร์ตัน และแอสเซียน (พวงแก้ว เนตรโอภารักษ์. 2533: 32; อ้างอิงจาก Barton; & Ascion. n.d.: 417-430) ฝึกการร่วมมือทางกายและร่วมมือทางวาจาแก่เด็กเล็กอายุ 3- 3 ปีครึ่งในการเล่นร่วมกัน โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 ฝึกการร่วมมือโดยแสดงพฤติกรรมทางกายเช่น ส่งของให้เพื่อน กลุ่มที่ 2 ฝึกการร่วมมือโดยแสดงพฤติกรรมทางวาจา เช่น การพูดแสดงความคิดเห็นต่อเพื่อน กลุ่มที่ 3 ฝึกให้มีพฤติกรรมทั้งสองอย่างร่วมกัน โดยผู้ทดลองใช้วิธีการหลายอย่างร่วมกัน เช่น ให้คำแนะนำ ให้ดูตัวแบบบอกให้ทำ และให้การชมเชย ผลการศึกษา พบว่า เด็กมีพฤติกรรมที่ต้องการเพิ่มขึ้น

วอน (Vaughn. 1994: A) ศึกษาพฤติกรรมความร่วมมือจากการเรียนรู้แบบ ร่วมมือ ในเด็กเล็กกลุ่มตัวอย่าง คือ เด็กอายุ 43-58 เดือน โดยวิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วมการสัมภาษณ์ครู การบันทึกภาพแบบปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของเด็กเป็นเวลา 2 ปี พบว่า พฤติกรรมความร่วมมือเป็นส่วนประกอบที่จำเป็นต่อการปฏิสัมพันธ์ร่วมมือ มีการพูดจา แสดงให้เห็นได้จากแบบแผนการสนทนา ในสถานการณ์ที่หลากหลาย

ลีจูนี (Lejeune. 1995: M) ศึกษาพฤติกรรมการเล่นอย่างอิสระของเด็กปฐมวัยจากผลการเล่นเกมการแข่งขันและการร่วมมือโดยใช้วิธีการบันทึกพฤติกรรม พบว่ากลุ่มเด็กที่เล่นเกมมีพฤติกรรมการร่วมมือมากกว่ากลุ่มที่เล่นเกมการแข่งขัน

งานวิจัยในประเทศ

สุทธิพรรณ ชีรพงศ์ (2534: 68-73) ทำศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ เป็นกลุ่มแบบครูมีส่วนร่วมและแบบครูไม่มีส่วนร่วม ใช้เวลาในการทดลอง 6 สัปดาห์ ๆ ละ 5 ครั้ง ๆ ละ 60 นาที ผลการศึกษาพบว่า

1. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ เป็นกลุ่มแบบครูมีส่วนร่วมมีพฤติกรรมความร่วมมือหลังการทดลอง สูงกว่าการทดลองแบบมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

2. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ เป็นกลุ่มแบบครูไม่มีส่วนร่วมมีพฤติกรรมความร่วมมือหลังการทดลอง สูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ เป็นกลุ่มแบบครูมีส่วนร่วมมีพฤติกรรมความร่วมมือสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มแบบครูไม่มีส่วนร่วมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

บุศรินทร์ สิริปัญญาธร (2541: 73) ศึกษาแนวโน้มและอัตราการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมร่วมมือที่เกิดจากกิจกรรมศิลปะแบบสื่อผสมเป็นกลุ่ม กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กปฐมวัยอายุ 5- 6 ปี จำนวน 15 คน ใช้เวลาในการทดลอง 9 สัปดาห์ ๆ ละ 3 ครั้ง ๆ ละ 30 นาที ผลการศึกษาพบว่า

1. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะแบบสื่อผสมเป็นกลุ่มก่อนและระยะเวลาในการทดลองมีพฤติกรรมร่วมมือแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญระดับ .000 โดยเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะแบบสื่อผสมเป็นกลุ่มมีพฤติกรรมร่วมมือสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมศิลปะแบบสื่อผสมเป็นกลุ่ม

2. พฤติกรรมร่วมมือในระยะเวลาที่เด็กปฐมวัยได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะแบบสื่อผสมเป็นกลุ่มมีแนวโน้มและอัตราการเปลี่ยนแปลงสูงขึ้น โดยมีแนวโน้มและอัตรา การเปลี่ยนแปลงไม่คงที่ระยะเวลาสัปดาห์ที่ 1 – 7 มีแนวโน้มและอัตราการเปลี่ยนแปลงไม่ชัดเจน และระยะเวลาสัปดาห์ที่ 8 – 9 มีแนวโน้มและอัตราการเปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจน

สุนันทา ศิริวัฒนานนท์ (2544: 46) ทำการศึกษากระบวนการส่งเสริมพฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัยโดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบหัวเรื่องตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ รูปแบบของการวิจัยเป็นการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน มีความมุ่งหมายเพื่อทำความเข้าใจและอธิบายกระบวนการส่งเสริมพฤติกรรมความร่วมมือและระยะการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมร่วมมือของเด็กปฐมวัยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชาย – หญิง อายุระหว่าง 5 – 6 ปี จำนวน 10 คน ใช้เวลาในการศึกษา 8 สัปดาห์ ๆ ละ 4 วัน ๆ ละ 60 นาที รวม 32 ครั้ง การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในการศึกษาครั้งนี้ พบว่า

1. ผู้วิจัยได้มีการปรับบทบาทการสอนตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ของตนเองในแต่ละระยะดังนี้ คือ ผู้วิจัยเน้นบทบาทการนำเสนอกิจกรรมในระยะที่ 1 และ 2 โดยเน้นการนำเสนอเนื้อหาและกิจกรรมให้เด็กลงมือปฏิบัติและเน้นการจัดสภาพแวดล้อมในระยะที่ 2 และ 3 โดยจัดสภาพแวดล้อมและสถานการณ์การเรียนรู้ที่มีลักษณะสมจริง ส่วนบทบาทการตั้งคำถาม การสังเกต และการเก็บรวบรวมข้อมูลทางการเรียนรู้ผู้วิจัยให้ความสำคัญในทุกช่วงระยะ โดยให้ความสำคัญมากที่สุดในระยะที่ 3

2. เด็กมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมความร่วมมือตามระยะเวลา ดังนี้ระยะที่ 1 เด็กมีการพัฒนาพฤติกรรมความร่วมมือทุกด้าน ทั้งด้านการช่วยเหลือ การเป็นผู้นำ ความรับผิดชอบและการแก้ปัญหาความขัดแย้ง โดยมีการพัฒนาด้านการเป็นผู้นำในการเสนอความคิดเห็นมากเป็นอันดับแรก ส่วนในระยะที่ 2 เด็กมีการพัฒนาพฤติกรรมความร่วมมือเพิ่มขึ้นจากระยะที่ 1 ทุกด้านทั้งด้านการช่วยเหลือการเป็นผู้นำ ความรับผิดชอบ และการแก้ปัญหาความขัดแย้ง โดยมีการพัฒนาด้านความรับผิดชอบในการทำตามข้อตกลงมากเป็นอันดับแรก และในระยะที่ 3 เด็กมีการพัฒนาพฤติกรรมความร่วมมือเพิ่มขึ้นจากระยะที่ 2 ทุกด้านทั้งด้านการช่วยเหลือ การเป็นผู้นำ ความรับผิดชอบ และการแก้ปัญหาความขัดแย้ง โดยมีการพัฒนาในระดับที่ใกล้เคียงกัน

อารีรัตน์ ญาณะสร (2544: 60) ทำการศึกษาพฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารเป็นกลุ่ม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นเด็กปฐมวัย ชาย-หญิง อายุระหว่าง 5 - 6 ปี ผลการศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยก่อนจัดประสบการณ์ และระหว่างการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารเป็นกลุ่มในแต่ละสัปดาห์ มีพฤติกรรมความร่วมมือแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .000 โดยเด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมความร่วมมือระหว่างการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารเป็นกลุ่มในแต่ละสัปดาห์สูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์

ศศิมา พรหมรักษ์ (2546: 73) ศึกษาพฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ทางวิทยาศาสตร์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นเด็กปฐมวัย ชาย-หญิงอายุระหว่าง 5-6 ปี ผลการศึกษาพบว่าภายหลังได้รับการจัดประสบการณ์ทางวิทยาศาสตร์ เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมความร่วมมือสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีพฤติกรรมความร่วมมือเฉลี่ยโดยรวมและจำแนกตามรายด้าน ได้แก่ ด้านช่วยเหลือ ด้านการเป็นผู้นำ ด้านความรับผิดชอบและด้านการแก้ปัญหาความขัดแย้งสูงกว่าก่อนได้รับการจัดประสบการณ์

ศศิธร สังข์อู่ (2548: 68) ทำการศึกษาผลการใช้เทคนิคตัวแบบ การชี้แนะ และการเสริมแรงทางบวกที่มีต่อพฤติกรรมความร่วมมือของเด็กออทิสติกก่อนวัยเรียน กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กออทิสติกก่อนวัยเรียน จำนวน 12 คน อายุ 4-6 ปี ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มทดลองที่ 1 และ 2 มีพฤติกรรมความร่วมมือทั้งในระหว่างการทดลอง และระยะหลังการทดลอง เพิ่มขึ้นจากระยะก่อนการ

ทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ไม่พบความแตกต่าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติของ พฤติกรรมความร่วมมือ ระหว่างกลุ่มทดลอง 1 และ 2 ทั้งในระหว่างการทดลองและระยะหลังการทดลอง ตามลำดับ

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแสดงให้เห็นว่า พฤติกรรมความร่วมมือเป็น พฤติกรรม ทางสังคมที่สามารถในพัฒนาเด็กปฐมวัย โดยการจัดกิจกรรมและสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อ การพัฒนาพฤติกรรมความร่วมมือเช่นศิลปะสร้างสรรค์ การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม หรือกิจกรรมอื่นๆ ทั้งนี้โดยครูมีบทบาทเป็นผู้สนับสนุนการร่วมมือ ซึ่งประสบการณ์ที่เด็กได้รับจะก่อให้เกิดการเรียนรู้ พัฒนาการทางสังคม และพัฒนาการด้านอื่นๆร่วมด้วย

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการและการปั้นของเด็ก

2.1 ความหมายของการปั้น

กิจกรรมการปั้นเป็นกิจกรรมทางศิลปะที่นักเรียนชื่นชอบและกิจกรรมการปั้นยังสามารถพัฒนานักเรียนได้หลากหลายครอบคลุมพฤติกรรมต่างๆ สำหรับความหมายของกิจกรรมการ ปั้นได้มีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ดังนี้คือ

เลิศ อำนันทนะ (2529 : 45-46) กล่าวว่า การปั้นเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาการ ทำงานที่ประสานสัมพันธ์กันระหว่างการใช้กล้ามเนื้อและประสาทตาซึ่งเด็กจะได้พัฒนาทั้งกล้ามเนื้อ มือ ฝ่ามือ และนิ้วมือ ซึ่งจะส่งผลให้อวัยวะต่างๆ มีความแข็งแรงและทำงานได้คล่องตัวขึ้น

กิจกรรมการปั้นสำหรับเด็กปฐมวัยเป็นกิจกรรมที่ตอบสนองและเปิดโอกาสให้เด็กได้ สร้างสรรค์งานที่มีรูปทรงสามมิติในขณะที่เด็กปั้นเด็กมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนทำให้เกิดการเรียนรู้ ให้เด็ก ได้แสดงออกถึงความรู้สึก ความคิด จินตนาการ กระบวนการและจะส่งเสริมพัฒนาการ ทั้ง 4 ด้าน ให้แก่เด็ก ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านสังคมและด้านสติปัญญา เสริมสร้างลักษณะนิสัยบุคลิกภาพ ที่เหมาะสมกล้าแสดงออกกล้าคิด กล้าทำ ทำให้เด็กมีความภาคภูมิใจที่ได้ทำสิ่งนั้นและพยายามทำสิ่ง นั้นให้สำเร็จด้วยความมานะอดทนและส่งผลให้เด็กเกิดความเชื่อมั่นตนเอง กิจกรรมการปั้นเป็น กิจกรรมที่ส่งเสริมให้เด็กได้ฝึกฝนพื้นฐานการเรียนรู้คณิตศาสตร์และทักษะกระบวนการทาง วิทยาศาสตร์ด้วย

2.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการปั้น

ทฤษฎีพื้นฐานที่ใช้ในการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์จากการรวบรวมของ ชะลอ พงษ์สามารถ.(2526) มี 5 ทฤษฎีดังนี้ (สมศรี สมบุรณ์. 2546: 36)

2.2.1 ทฤษฎีขั้นพัฒนาการทางความคิดและอายุ ทฤษฎีนี้ หมายความว่า ความเจริญของงานของเด็กจะพัฒนาไปตามลำดับขั้นอายุ ซึ่งหมายถึงความพร้อมด้วยวุฒิภาวะ คือทั้งด้านร่างกายและการกระทำเป็นไปตามลำดับขั้นของวัยอันควร

2.2.2. ทฤษฎีแห่งปัญญา (Intellectual Theory) ทฤษฎีนี้เชื่อว่า นักเรียนเขียนตามที่ตนรู้ เหมาะแก่การสอนทุกระดับ เป็นทฤษฎีที่ให้นักเรียนได้แสดงความรู้ความสามารถที่ตนเข้าใจ ซึ่งสอดคล้องกับการเรียนรู้และความแตกต่างระหว่างบุคคล การเรียนแบบนี้เป็นการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ และการแสดงออกของเด็กโดยตรง เด็กจะสามารถแสดงรายละเอียดที่ตนรู้แตกต่างตามความคิดรวบยอดของตนเอง

2.2.3 ทฤษฎีพัฒนาการรับรู้ (Perceptual Development Theory) ทฤษฎีนี้เป็นของเกสตัลท์ (Gestalt) ซึ่งมีความเชื่อว่า เด็กเขียนตามที่ตนเห็นตามความเป็นจริง เด็กจะเห็นแต่เค้าโครงและเห็นส่วนรวมมาก ไม่สนใจรายละเอียด ทฤษฎีนี้เหมาะกับการสอนเด็กอนุบาลและประถมศึกษา เด็กจะถ่ายทอดความรู้สึกออกมาแบบง่ายๆ ส่วนความซับซ้อนจะเพิ่มขึ้นตามวัยของเด็ก

2.2.4 ทฤษฎีความรู้สึกและการเห็น (The Haptic & Visual Child Theory) ทฤษฎีนี้เป็นความเชื่อของ วิคเตอร์ โลเวนเฟลด์ (Viktor Lowenfeld) ซึ่งมีความเชื่อว่า ความเข้าใจและการรับรู้จากสิ่งแวดล้อมของเด็กจะมีผลแก่อารมณ์ของเด็ก ซึ่งจะเป็นแรงผลักดันให้เด็กแสดงออกตามอารมณ์ของตน

2.2.5 ทฤษฎีเหมือนจริง (Naïve Realism) ทฤษฎีนี้ เชื่อว่า เด็กสามารถเห็นเหมือนผู้ใหญ่ การเรียนคือการให้นักเรียนได้ฝึกทักษะตามที่ครูต้องการ คือ ครูจะเป็นผู้กำหนดให้นักเรียนทำตามซึ่งไม่เหมาะสมกับการสอนศิลปะระดับก่อนประถมศึกษา

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า ทฤษฎีที่สามารถนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการป็นนั้นมีอยู่หลายทฤษฎีด้วยกัน ครูสามารถนำแนวคิด ในแต่ละทฤษฎีมาใช้ในการจัดกิจกรรมเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ได้ โดยจัดกิจกรรมตามแนวทฤษฎีนั้นๆ ให้เหมาะสมกับวุฒิและระดับความสามารถของนักเรียนแต่ละกลุ่มหรือบุคคล

2.3 ลักษณะและพัฒนาการการป็นของเด็ก

โลเวนเฟลด์ (พัชรีย์ คุ่มชาติ. 2553: 32; อ้างอิงจาก Lowenfeld. 1957: 33-39) ศึกษาพัฒนาการทางศิลปะของเด็กในการป็น ซึ่งมีขั้นตอนคู่ขนานกับการวาดภาพ พัฒนาการทางการป็นของเด็กจะมีลักษณะตามขั้นพัฒนาการทางศิลปะโดยลำดับ โลเวนเฟลด์ได้ทำการศึกษาขั้นพัฒนาการด้านศิลปะของเด็กโดยแบ่งขั้นพัฒนาการไว้ดังนี้

1. ขั้นขีดเขียน (The Scribbling Stage) อายุ 2-4 ปี
2. ขั้นเริ่มต้นการเขียนภาพให้มีความหมาย (Pre-Schematic Stage) อายุ 4 - 7 ปี

3. ขั้นใช้สัญลักษณ์หรือเขียนภาพได้คล้ายของจริง (Schematic Stage)

อายุ 7 – 9 ปี

4. ขั้นเขียนภาพของจริง (Drawing Realistic) อายุ 9–11 ปี

5. ขั้นเขียนภาพเหมือนของจริง (Pseudo Realistic) อายุ 11–12 ปี

6. ขั้นความคิดสร้างสรรค์ (Period of Decision) อายุ 12–16 ปี

ในที่นี้จะกล่าวเฉพาะขั้นพัฒนาการการปั้นของเด็กปฐมวัยในระยะ 2–6 ปี ซึ่งมีพัฒนาการดังต่อไปนี้

ขั้นที่หนึ่ง ตรงกับขั้นขีดเขียน (Scribbling Stages) อายุ 2–4 ปี ขั้นนี้แบ่งออกเป็น 3 ระยะได้แก่

- ระยะแรก เด็กอายุประมาณ 2 ขวบ ถ้าได้ดินเหนียวหรือดินน้ำมันเด็กจะตีหรือทุบ โดยไม่มีความหมาย

- ระยะที่สอง เด็กอายุประมาณ 3 ขวบ เด็กจะเริ่มดึงดินออกมาเป็นชิ้นๆ บางครั้งดึงออกแล้วปล่อยทิ้งไป บางครั้งจะคุ้ยดินที่ตนดึงออกมา ซึ่งมีลักษณะคล้ายๆ กัน

- ระยะที่สาม เด็กอายุประมาณ 4 ขวบ เด็กมักจะทุบก้อนดินที่ตนเล่นอยู่นั้น พร้อมกับพูดว่า “นี่เรือบิน” “นี่รถไฟ” ฯลฯ ซึ่งเป็นการตั้งชื่อตามความคิดคำนึงของเด็กตรงกับระยะที่เด็กตั้งชื่อรอยขีดเขียน

ขั้นที่สอง ตรงกับขั้นเริ่มต้นของการเขียนภาพให้มีความหมาย (Pre Schematic Stages) อายุ 4–7 ปี ในขั้นนี้เด็กกำลังแสวงหาความคิดรวบยอดเกี่ยวกับรูปลักษณะในการปั้นรูปคน เด็กจะดึงส่วนที่ยื่นออก เช่น จมูก แขน ขา ออกจากดินก้อนโต โดยไม่คำนึงถึงรูปลักษณะของ จมูก แขนขา เหล่านั้นมากไปกว่าการได้ จับถือก้อนดินของตน และติดส่วนเหล่านั้นเข้ากับดินก้อนโตที่สมมติว่าเป็นลำตัว โดยไม่ได้ตกแต่งให้ดีขึ้น

สเซอร์มาเซอร์ (พัชรี คุ่มชาติ. 2553: 33; อ้างอิงจาก Schirmacher. 1988: 236–237) รวบรวมงานวิจัยเกี่ยวกับพัฒนาการการปั้นของเด็กปฐมวัย และได้สรุปเป็นขั้นดังนี้

ขั้นที่ 1 “นี่คืออะไร” เด็กอายุ 2 ปี เด็กจะทดลองค้นหาคุณสมบัติของดินเหนียว โดยการใช้ประสาทสัมผัสการมองเห็น การดมกลิ่น โดยการนำดินเหนียวมาปิดจมูกของตนเอง ใช้ลิ้นเลีย ชิมรส ฟังเสียงที่เกิดจากการเล่นดินเหนียว ขว้างหรือจับดินเหนียวโยนขึ้น นำมาแปะติดที่ผิวหนัง เด็กจะไม่สนใจที่จะทำสิ่งอื่น ๆ นอกเหนือจากการใช้ประสาทสัมผัสและมีคำพูดสั้นๆ ซึ่งสัมพันธ์กับประสบการณ์ที่เกี่ยวกับดินเหนียว

ขั้นที่ 2 “ฉันสามารถทำอะไรกับดินเหนียวได้บ้าง” เด็กอายุ 3 ปี เด็กจะทำงานเป็นระบบมากขึ้น โดยมีกระบวนการต่างๆ คล้ายว่าเป็นนักวิทยาศาสตร์ มีการเล่นกับดินเหนียวด้วยการม้วน หรือฉีกดึง แทะให้เป็นรู โดยใช้ร่างกายตรวจสอบคุณสมบัติของดินเหนียว เช่น ลูกบอลลูกเล็กๆ พัดเตอร์เด็ก หรือรู เด็กจะทำพฤติกรรมการปั้นขึ้นงานซ้ำๆ หลายๆ ครั้ง

ขั้นที่ 3 “มองดูนี่สิ ฉันทำอะไรได้บ้าง” เด็กอายุ 4 ปี เป็นวัยแห่งการใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการรวบรวมรูปแบบต่างๆ ของการปั้นดินเหนียว เด็กจะนำลูกบอลในขั้นที่ 2 นำไปเป็นส่วนหัวหรือยอดของสิ่งอื่นๆ เด็กจะทำดินเหนียวให้แบนหรือม้วนให้เป็นรูปร่างใหม่ จะมีการเปิดร่องให้เป็นรูด้วยการดึงออก เด็กจะใช้สัญลักษณ์มากขึ้นเกี่ยวกับสิ่งที่เขาปั้น เช่น ในขั้นที่ 2 เด็กอาจใช้การแทะให้เป็นรู และเมื่ออยู่ในขั้นที่ 3 เด็กอาจจะแทะให้เป็น 3 รู และเรียกชิ้นงานปั้นนั้นว่า เป็นใบหน้า ตา และปาก ในขั้นนี้เด็กมักจะใช้จินตนาการกับชิ้นงาน เช่นเด็กจะพูดว่า “กู ของฉันมันกำลังมองไปที่คุณ” รูที่เด็กปั้นจะเลื้อยไปรอบๆ ห้อง ส่งเสียงฟ่อ ในขั้นนี้ชิ้นงานของเด็กจะสมบูรณ์มากขึ้นซึ่งสิ่งที่เกิดขึ้นเป็นผลมาจากกระบวนการมากกว่าผลของการวางแผนอย่างเป็นระบบ ความก้าวหน้าหรือความตั้งใจในการสร้างงานปั้นจะเป็นลักษณะส่วนบุคคลของแต่ละคน ผู้อื่นอาจไม่รู้ว่าชิ้นงานนั้นคืออะไร เมื่อชิ้นงานนั้นเสร็จสมบูรณ์

ขั้นที่ 4 “ฉันต้องการสิ่งอื่นๆ นอกเหนือจากดินเหนียว” เด็กอายุ 5 ปี เด็กในวัยนี้จะเป็นช่วงเข้าสู่การเล่นบนโต๊ะ เด็กต้องการเพิ่มรายละเอียดในการปั้นด้วยสื่อและอุปกรณ์ที่เล่นกับดินเหนียว เช่นกระดุม ไม้จิ้มฟัน เด็กจะสามารถตั้งชื่อและเมื่อผลงานเสร็จเด็กจะรู้สึกภูมิใจในชิ้นงานปั้นของตนเอง เด็กในวัยนี้จะรู้ว่าชิ้นงานปั้นเป็นเพียงสัญลักษณ์หรือรูปแบบที่สร้างขึ้น ไม่ใช่สิ่งของจริง ไม่ใช่ อาหารรับประทานไม่ได้

นอกจากนี้ มาเยสกี และคนอื่นๆ (พัชรี คุ่มชาติ, 2553: 34; อ้างอิงจาก Mayesky; others. 1985: 154–159) กล่าวถึงพัฒนาการการปั้นของเด็กปฐมวัย ดังนี้คือ

ขั้นที่ 1 เด็กอายุ 1–3 1/2 ปี ในระยะแรกเด็กจะให้มือบีบดินเหนียวให้ผ่านช่องนิ้วมือ ซึ่งยังไม่สามารถควบคุมทิศทางได้มาก เปรียบได้กับระยะขีดเขียน (Scribbling Stage) ซึ่งเด็กในขั้นนี้ยังไม่สามารถควบคุมการเคลื่อนไหวกล้ามเนื้อได้ดี เด็กจะมีปฏิสัมพันธ์กับดินเหนียวในหลายๆวิธี โดยมักจะตี นวด บด ตำ ต่อย ทูบกับก้อนดินเหนียว โดยไม่มีจุดมุ่งหมายพิเศษ เด็กจะม้วนเป็นเส้นยาว และหนา เป็นเชือกสร้อย หรือทำเป็นรูปทรงกลมเป็นลูกบอล

ขั้นที่ 2 เด็กอายุ 4–6 ปี เด็กจะสามารถปั้นรูปทรงกลมได้และต่อมาจะสามารถทำให้เป็นรูปสี่เหลี่ยมได้ เด็กในขั้นนี้จะชอบให้คำจำกัดความ (ตั้งชื่อ) สิ่งต่างๆ ที่ทำจากดินเหนียว เด็กอายุ 5 ปี จะนำวิธีการรูปแบบต่างๆ มาใช้มากขึ้น ทำให้ชิ้นงานสมบูรณ์ขึ้น เด็กจะปั้นคนมีขา แขนนิ้วหลายนิ้ว และเท้า เด็กจะสามารถควบคุมกล้ามเนื้อและความสัมพันธ์ระหว่างตากับมือได้มากขึ้นตามใจ

ปรารถนา ในขั้นนี้จะมีการตั้งชื่อชิ้นงาน การใช้ สัญลักษณ์ เด็กจะปั้นคน สัตว์ บ้าน ขนมพายและสิ่งต่างๆ มากมายซึ่งจะมีรูปแบบเฉพาะตัว

ลัดดา นิลละมณี (ม.ป.ป.: 67) กล่าวถึงพัฒนาการการปั้นของเด็กปฐมวัยไว้ดังนี้ คือ

ขั้นที่ 1 แสดงอาการรังเกียจที่จะจับต้องหรือสัมผัส

ขั้นที่ 2 ทดลองเล่นด้วยการคลึง ทุบ หั่น บีบ และการทำให้เป็นชิ้นเล็กชิ้นน้อย

ขั้นที่ 3 เด็กจะหยิบเอาวัสดุที่ปั้นเอาเข้าปากและรับประทาน (ดูอาหารที่รับประทานได้)

ขั้นที่ 4 เด็กจะใช้นิ้วมือจิ้ม หรือใช้ไม้คลึงแบ่งและใช้แม่พิมพ์แบบต่างๆ ด้วยการกดแม่พิมพ์

ขั้นที่ 5 เด็กจะมีท่าทางกระฉับกระเฉงและแสดงอาการตื่นเต้น เมื่อเล่นคลึง ทุบ หั่น

ขั้นที่ 6 เด็กจะเริ่มทำให้สิ่งที่ปั้นเรียบ ด้วยการแตะๆ ตบๆ และม้วนทำให้เป็นก้อน

ขั้นที่ 7 เด็กจะม้วนให้มีรูปลักษณะยาวๆ (ลักษณะคล้ายตัวหนอน งู ไข่กรอก ฯลฯโดยไม่ระบุว่าคืออะไร)

ขั้นที่ 8 เด็กจะบอกชื่อสิ่งที่เขาประดิษฐ์ขึ้น

ขั้นที่ 9 เด็กจะเล่นด้วยการใช้เครื่องมือเครื่องใช้ในการทำครัว การนำเข้าเตาอบ

ขั้นที่ 10 เด็กจะเล่นปั้นเป็นกลุ่ม มีการแสดงบทบาทสมมติ เล่นทำครัวเป็นหมู่ และเล่นแสดงบทบาทแม่

พระพงศ์ กุลพิศาล (สุดารัตน์ เพชรจุ. 2539: 19 – 20 อ้างอิงจาก พระพงศ์ กุลพิศาล 2531) กล่าวถึงลักษณะเฉพาะทางศิลปะการปั้นของเด็กปฐมวัย ไว้ดังนี้

1. เด็กอายุ 1 – 3 ขวบ จะทำงานปนเล่น เด็กจะปั้นแบบนวดไปนวดมาไม่สามารถทำให้เป็นรูปร่างที่มองเข้าใจได้ เพราะยังควบคุมกล้ามเนื้อและแขนยังไม่ได้ และเด็กในวัยนี้ยังมีความสนใจสั้น เด็กอธิบายผลงานของตนเองเป็นเรื่องราวตามความรู้สึกของตนเอง

2. เด็กอายุ 3 – 5 ขวบ เด็กในวัยนี้สามารถควบคุมกล้ามเนื้อและแขนได้ดีขึ้นเด็กจะมีการตั้งชื่อผลงานที่ปั้น เด็กจะปั้นเป็นรูปสัตว์ (ดูคล้าย) หรือปั้นเป็นลูกกระสุนโดยวิธีตั้งดินออกเป็นส่วนตัวต่างๆ

ัญญวลี พวงชาติ (2545: 38-39) ได้ทำการวิจัยพบว่าระดับขั้นการปั้นของเด็กอายุ 3-5 ปี มีลักษณะดังนี้คือ

เด็กอายุ 3 ปี มีระดับขั้นการปั้นอยู่ในขั้นที่ 1 ขั้นเริ่มต้นการปั้น เด็กส่วนใหญ่จะสร้างผลงานที่มีลักษณะเป็นชิ้นเป็นก้อน ไม่มีการปะติดกันในการจัดวางชิ้นงาน ชิ้นงานจะเป็นงานเดี่ยวๆเกิดจากการดึงออกเป็นชิ้นๆ หรือการสับหั่นให้เป็นชิ้นเล็กๆ เด็กจะดึงแบ่งโดออกเป็นชิ้น ๆ หรือใช้มีดสับหั่นให้เป็นชิ้นเล็กๆ ซึ่งชิ้นงานจะมีลักษณะคล้ายๆ กัน ชิ้นงานแต่ละชิ้นจะแสดงรายละเอียด 1-2 อย่าง

เด็กอายุ 4 ปี มีระดับขั้นการปั้นอยู่ในขั้นที่ 2 ขั้นการปั้นอย่างมีความหมาย เด็กจะเริ่มรวบรวมรูปแบบต่างๆ ในการปั้นมาใช้ประกอบกันเพื่อให้เกิดเป็นชิ้นงานที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น เด็กในวัยนี้จะควบคุมกล้ามเนื้อดีขึ้น และเป็นวัยแห่งการใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการรวบรวมรูปแบบต่างๆ ของการปั้นมาทดลองใช้ และเด็กจะเริ่มพัฒนาความคิดริเริ่มในการสร้างงานมากขึ้น

เด็กอายุ 5 ปี มีระดับขั้นการปั้นอยู่ในขั้นที่ 3 ขั้นการปั้นอย่างสร้างสรรค์ เด็กวัยนี้เป็นวัย ที่ต้องการเพิ่มรายละเอียดชิ้นงานปั้นของตนเองด้วยสื่อวัสดุต่างๆ เพื่อให้ชิ้นงานนั้นสมบูรณ์ยิ่งขึ้น เด็กอายุ 5 ปี ส่วนใหญ่จะปั้นชิ้นงานชิ้นเล็กๆ มาปะติดตกแต่งให้มีรายละเอียดมากขึ้น ชิ้นงานส่วนใหญ่เกิดจากการจัดกระทำกับวัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ปั้นในหลายๆ วิธี โดยมีจุดมุ่งหมายพิเศษหรือการวางแผนว่าจะปั้นอะไรไว้ล่วงหน้า ส่วนใหญ่จะเป็นการปั้นแบบสังเคราะห์มากกว่าแบบวิเคราะห์ ซึ่งเด็กจะปั้นชิ้นส่วนย่อยมาติดกับชิ้นส่วนใหญ่ที่สร้างชิ้นก่อน

สรุปได้ว่าพัฒนาการการปั้นของเด็กปฐมวัยจะเป็นไปตามลำดับขั้นและเริ่มจากใช้มือสัมผัส โดยเริ่มจากการปั้นสิ่งที่ไม่มีความหมายไปสู่การใช้สัญลักษณ์แทนความหมายในสิ่งต่างๆ เมื่ออายุเพิ่มมากขึ้น การปั้นของเด็กจะมีสัดส่วนความละเอียดของงานจะเพิ่มมากขึ้น การพัฒนาการจะขึ้นอยู่กับประสบการณ์และความแตกต่างระหว่างบุคคล

2.4 ประโยชน์ของการปั้น

การปั้นเป็นกิจกรรมที่แสดงให้เห็นถึงพัฒนาการด้านต่างของเด็กในขณะที่ได้คลั่งมือปฏิบัติ เด็กจะเกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน เด็กได้ทำกิจกรรมที่ตนเองสนใจตามความพึงพอใจช่วยลดความเครียด ผ่อนคลายอารมณ์ลดความกดดันและความคับข้องใจ เด็กสามารถระบายอารมณ์ที่พุ่งเคืองของตนในขณะที่ทำดิน

มาเยสกี (พัชรี คุ่มชาติ. 2553: 34; อ้างอิงจาก Mayesky. 1988: 186) กล่าวถึงความสำคัญของการปั้นว่าเป็นสื่อที่สามารถเปลี่ยนแปลงรูปร่าง และมีความยืดหยุ่น มีประโยชน์อย่างมากสำหรับเด็ก ช่วยพัฒนาประสาทสัมผัสการรับรู้ ความเข้าใจ ความชื่นชม จากการสัมผัส การปั้นช่วยพัฒนาความสามารถในการปรับตัวการเปลี่ยนแปลงโดยใช้สื่อที่มีความยืดหยุ่น ในการปั้นวัตถุ 3 มิติเด็กจะเกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับรูปร่าง สัดส่วน ความมั่นคงแข็งแรง เรียนรู้ที่จะสร้างวัตถุด้วย

มือตนเอง เมื่อเด็กมีอายุมากขึ้น จะเกิดความซาบซึ้งในงานประติมากรรมและเครื่องมือดินเผาสีแวดล้อมรอบๆ ตัวและประสบการณ์ที่มีคุณค่าต่อการปั้นช่วยให้เกิดประติมากรรมที่มีเอกลักษณ์และเรียบง่าย ซึ่งศิลปะ 3 มิติ พบได้ในมุมศิลปะทั่วไปภายในห้องเรียนเด็กปฐมวัย และจนถึงปัจจุบันมีแนวคิดหลักเกี่ยวกับประติมากรรม พื้นฐานศิลปะอย่างหนึ่ง เป็นสื่อที่ช่วยให้เกิดรูปแบบ ช่องว่างไม่ว่าอะไรก็ตามที่เด็กแต่ละคนทำในทุกๆ วันช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่มีคุณธรรม

ซีเฟลท์และบาร์บิว (Seefeldt; & Barbour.1986: 267–298) กล่าวถึงการปั้นว่า การปั้นดินเหนียวด้วยมือ ม้วนรอบๆ แขน หรือทุบโต๊ะ ทำให้เกิดความพอใจและความสนุกเพลิดเพลิน ดินเหนียวมีหลายชนิด เช่นดินเหนียวสีแดงส้เทา ขาวเป็นต้น ดินเหนียว แป้งโดและสื่ออื่นๆ มีประโยชน์การเก็บดินเหนียวต้องใส่ภาชนะเพื่อเก็บรักษาความชื้นเป็นก้อนเล็กๆ แต่ละก้อนทำเป็นรอยว่าเติมน้ำลงไปจะช่วยรักษาให้ใหม่และอ่อนนุ่มเหมาะสำหรับมือของเด็ก เด็กสามารถปั้นดิน ฐาน หรือทำงานตามความต้องการ เด็กทำกิจกรรมกับดินและแบ่งด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น การติดกับสิ่งอื่น ใช้กาวติดเข้าด้วยกัน

2.5 จุดมุ่งหมายของกิจกรรมการปั้น

กิจกรรมการปั้นมีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กในหลายๆด้าน ดังนี้

วิรุณ ตั้งเจริญ (2537 :335) กล่าวว่า เป้าหมายของกิจกรรมการปั้นจะมุ่งเน้นให้เด็กแสดงออกดังนี้

1. ความสามารถในการถ่ายทอดความคิด
2. กล้าแสดงออก ชักถาม ตอบ อธิบายอย่างมีเหตุผล
3. ความสามารถในการแก้ปัญหา
4. ความรับผิดชอบในการทำงาน การเก็บและรักษาวัสดุ ตลอดจนสถานที่

ปฏิบัติงาน

ราตรี ทองสวัสดิ์ (2529 : 216) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการปั้นไว้ดังนี้

1. เพื่อให้เด็กได้พัฒนากล้ามเนื้อทั้งฝ่ามือและนิ้วมือทั้งห้า
2. เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้การทำงาน 3 มิติ คือ การปั้นจะเป็นรูปนูนต่ำ นูนสูง หรือลอยตัว ทำให้เด็กเรียนรู้ความกว้าง ความยาว และความหนา
3. เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้ธรรมชาติของดินว่า เมื่อเปียกจะนิ่มปั้นได้ แห้งแล้วจะแข็งตัวและแตก
4. เพื่อเป็นการตอบสนองความต้องการเล่นสิ่งที่เลอะเทอะ

พินิจ ภวังคะรัตน์ (ม.ป.ป.: 131) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการจัดกิจกรรมการปั้นสำหรับเด็กไว้ดังนี้

1. เพื่อให้เด็กแสดงออกตามความคิดและความรู้สึก
2. เพื่อให้เด็กทดลองและรู้จักการออกแบบ
3. เพื่อให้เด็กถ่ายทอดจินตนาการเป็นรูปสามมิติ
4. เพื่อส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
5. เพื่อส่งเสริมทักษะการใช้มือ – ตา และความคิดให้สัมพันธ์กัน

สรุปได้ว่า กิจกรรมการปั้นเป็นกิจกรรมที่ดัดขึ้นเพื่อให้เด็กเรียนรู้ การทำงานกับวัสดุ

3 มิติ รวมทั้งการพัฒนาการด้านร่างกาย กล้ามเนื้อมือและตา การถ่ายทอดความคิด จินตนาการ การแก้ปัญหา และความรับผิดชอบ

2.6 การจัดกิจกรรมการปั้นกับการพัฒนาตามวัยของเด็ก

การจัดกิจกรรมการปั้นสำหรับเด็กปฐมวัย มีแนวทางในการจัดกิจกรรมที่สำคัญ ดังนี้ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2532: 535 - 536)

1. ครูและเด็กร่วมกันสนทนา
2. ครูสาธิตการปั้น
3. ให้เด็กปฏิบัติโดยใช้ดินก้อนโต เพื่อให้เด็กได้ออกกำลังเต็มที่ และส่งเสริมให้เด็กทดลองปั้นดินน้ำมันในลักษณะต่างๆ เช่น ทดลองทุบหรือตบดิน ทดลองบีบหรือนวดดิน ทดลองดึง ทดลองกด อัดหรือพิมพ์ ฯลฯ
4. เมื่อเด็กได้ทดลองกรรมวิธีต่างๆ แล้วควรให้เด็กปั้นสิ่งที่เด็กต้องการและสนใจ ในขั้นต้นสำหรับเด็กปฐมวัย ควรให้ใช้ดินก้อนเดียว และพยายามดึงออกให้เป็นส่วนต่างๆ ของรูป เช่น เด็กปั้นสัตว์ ก็ดึงขา ดึงหางออกจากตัวสัตว์ การตัดต่อควรทำเมื่ออายุสูงขึ้น
5. การปั้นมิได้มีจุดมุ่งหมายให้เด็กลอกเลียนแบบแต่อย่างใดอย่างหนึ่งให้เหมือน แต่เป็นการส่งเสริมให้เด็กได้เคลื่อนไหวการทำงานของกล้ามเนื้อมือและตา
6. เก็บดินหรือเศษดินน้ำมันให้เรียบร้อยเมื่อเลิกใช้ เพื่อจะได้ใช้ในโอกาสต่อไป สำหรับดินเหนียวเมื่อเด็กปั้นแล้ว ผลงานของเด็กควรทำกิจกรรมต่อเนื่องได้ เช่น ผึ่งลมให้แห้ง ให้เด็กระบายสีหรือนำเภาและเคลือบเก็บเป็นผลงานต่อไป

การจัดกิจกรรมเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และสอดคล้องกับพัฒนาการตามวัยของเด็ก ควรจัดกิจกรรมได้จำแนกตามอายุของเด็ก ดังนี้ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2526: 33 -339)

อายุ 2 – 4 ขวบ

เรื่องราวที่ให้นั้นควรเป็นสิ่งที่เด็กสนใจ และใกล้ตัวเด็ก แม้ผลงานที่ออกมาจะไม่ตรงกับเรื่องที่เด็กต้องการนั้นก็ตาม เพราะประสบการณ์ของเด็กในด้านความคิด ความพร้อม ตลอดจนการถ่ายทอดประสบการณ์ยังไม่สามารถกระทำได้อย่างสมบูรณ์

อายุ 4 – 5 ขวบ

กิจกรรมที่จัดในช่วงแรกควรมีลักษณะเช่นเดียวกับเด็กอายุ 2 – 4 ขวบ คือให้อิสระในการปั้นรูปเดียวและเพิ่มทักษะให้เด็กในช่วงต่อมา เรื่องราวที่กำหนดเพื่อให้เด็กรู้จักนำสื่อต่างๆ ที่ปั้นขึ้นมาจัดกลุ่มเป็นเรื่องราวเดียวอาจกำหนดหัวข้อการปั้นอย่างกว้างๆ เช่นให้ปั้นฝูงสัตว์ที่นักเรียนชอบ ปั้นผลไม้ ฯลฯ เด็กในวัยนี้สามารถเริ่มเรียนรู้การทำงานร่วมกันกับผู้อื่นได้ ดังนั้นกิจกรรมที่จัดขึ้นควรให้เด็กได้มีโอกาสทำงานร่วมกัน นำผลงานของตนเองมาจัดเป็นเรื่องเดียวกัน

อายุ 6 ขวบ

เนื่องจากเด็กได้ผ่านทักษะการปั้นรูปแบบที่ซ้ำๆ กันมาแล้วในช่วงนี้ สามารถเพิ่มเทคนิควิธีการ ตลอดจนเรื่องราวอันเกิดจากตัวเอง อาทิ ควรจัดให้มีการอภิปรายเกี่ยวกับการเลือกหัวข้อเรื่องและการค้นพบเทคนิคแต่ละคน

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2527: 221-224) กล่าวถึงสื่อประกอบการปั้นไว้ ดังนี้คือการปั้นช่วยให้เด็กได้บริหารนิ้วมือ มือ และข้อมือ ให้แข็งแรงและคล่องแคล่ว อาจมีอุปกรณ์บางอย่างใช้กับการปั้นด้วย ย่อมช่วยให้เด็กเกิดทักษะการใช้มือ มือ และข้อมือ ให้เคลื่อนไหวด้วยอัตโนมัติ นับได้ว่าเป็นวิธีการเตรียมความพร้อมไปสู่การเขียนหนังสือวิธีหนึ่ง และเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กสร้างสรรค์ได้ตามใจชอบ

สรุปได้ว่าการจัดกิจกรรมการปั้นในเด็กเล็กๆ นั้นควรเริ่มจากการให้เด็กได้ทดลองปั้นในลักษณะต่างๆ แล้วจึงปั้นในสิ่งที่เด็กสนใจ เมื่อเด็กอายุมากขึ้นอาจกำหนดหัวข้อในการปั้นอย่างกว้างๆ และเพิ่มเทคนิควิธีการที่ซับซ้อนมากขึ้น

2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปั้น

งานวิจัยในประเทศ

ภัทรา สุคนธ์ทรัพย์ (2505: 69 - 70) ศึกษาพัฒนาการทางศิลปะของเด็กไทยในระดับชั้นเด็กเล็กและชั้นประถมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนสาธิตวิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร จำนวน 160 คน เป็นชาย 91 คน หญิง 69 คน มีอายุตั้งแต่ 5 – 11 ขวบ ทดสอบด้วยการวาดภาพด้วยสีเทียนและปั้นดินน้ำมันชนิดละ 2 ครั้ง การวาดและการปั้นครั้งแรกกำหนดเรื่องที่จะวาดและสิ่งที่จะปั้นได้ แต่ครั้งหลังให้เด็กเลือกวาดภาพและปั้นตามใจชอบ การทดสอบแต่ละครั้งใช้เวลาไม่เกิน 45 นาที ผลการศึกษาพบว่าในเด็กอายุ 5 ขวบ จะอยู่ในขั้นเริ่มต้นของขั้นการเขียนภาพให้มีความหมาย

เมื่ออายุมากขึ้นจะพัฒนาไปสู่ขั้นเขียนรูปได้คล้ายของจริง ขั้นการเขียนภาพของจริงและขั้นการใช้เหตุผลตามลำดับ สำหรับการพัฒนากการปั้นพบว่า เด็กหญิงวัย 5 ขวบ ชอบปั้นสัตว์โดยเฉพาะงู ส่วนเด็กชายชอบปั้นยานพาหนะ โดยเฉพาะเครื่องบินและเรือ

วิจิตรา วิเศษสมบัติ (2539: 136) ทำการศึกษาความพร้อมทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ความคิดรวบยอดประกอบการสนทนาในกิจกรรมการปั้น พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ความคิดรวบยอดประกอบการสนทนาในกิจกรรมการปั้น มีความพร้อมทางภาษาสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การปั้นแบบปกติ

วนิดา ศิลปกิจโกศล (2540: 108) ทำการศึกษาลักษณะของการจัดกิจกรรมการปั้นแบบชี้แนะ กึ่งชี้แนะ และแบบอิสระ ที่มีต่อความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการปั้นแบบชี้แนะ กึ่งชี้แนะ และแบบอิสระ มีความเชื่อมั่นในตนเองหลังจากการทดลองอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

งานวิจัยในต่างประเทศ

เบรนดา (สมศรี สมบูรณ์. 2546: 46; อ้างอิงจาก Brenda 1991 : 2326 - B) ศึกษาเรื่องจัดระบบเกี่ยวกับพื้นฐานการปั้น ซึ่งเป็นผลมาจากความทรงจำของเด็ก กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กปฐมวัยและเด็กเกรด 4 โดยให้เด็กทั้ง 2 กลุ่ม ทำกิจกรรมการปั้นสัปดาห์ละ 1 - 2 ครั้ง จนถึง 4 สัปดาห์ และบันทึกภาพขณะเด็กทำกิจกรรมการปั้น ภาพถ่ายแสดงให้เห็นขั้นตอนในการทำกิจกรรมหลังจากทำกิจกรรมไปแล้ว 7 - 9 วัน นำผลที่ได้มาทบทวนอีกครั้งหนึ่งโดยนำภาพถ่ายจากงานปั้นให้เด็กจัดประเภทหรือจัดพวก และให้เหตุผลในการจัดพวก จากการศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยให้เหตุผลอย่างง่าย ๆ ซึ่งเป็นประสบการณ์ที่เด็กได้รับข้อมูลมาโดยบังเอิญ สำหรับเด็กเกรด 4 จะใช้เหตุผลในการจัดพวกได้มากที่สุด เนื่องจากเด็กมีประสบการณ์ทำให้การปั้นมีความแตกต่างกันออกไปมากกว่า

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า พฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัยเป็นพัฒนาการทางสังคมที่สำคัญสำหรับเด็กปฐมวัยโดยเฉพาะอายุ 3-5 ปี สนใจชอบเล่นเป็นกลุ่ม ทำงานกับเพื่อน ลดการยึดตนเอง และพร้อมทำตามกฎของกลุ่ม (สุโขทัยธรรมาธิราช, 2537: 504-509) โดยเฉพาะพฤติกรรมความร่วมมือในการเล่น ในการทำงานร่วมกัน (Berk, 1994: 30) ซึ่งวิธีการส่งเสริมพฤติกรรมความร่วมมือคือ การให้เวลาให้โอกาส และให้เด็กเล่นวัสดุอุปกรณ์หรือทำงานร่วมกันในกลุ่มย่อยอย่างค่อยเป็นค่อยไปและสม่ำเสมอ รวมทั้งให้กำลังใจหรือแสดงความชื่นชมและชี้ให้เห็นถึงประโยชน์ของการร่วมมือกันแล้ว จะช่วยพัฒนาเด็กให้เกิดพฤติกรรมความร่วมมือได้ (พัชรี ผลโยธิน. 2540: 60-61) ซึ่งจะเห็นได้ว่ากิจกรรมกลุ่มเป็นกิจกรรมที่สร้างเสริมให้เด็กได้เรียนรู้ทักษะทางสังคม การอยู่ร่วมกับผู้อื่น การรู้กติกาทางสังคมและความรับผิดชอบต่อสมาชิกคนอื่นใน

สังคม (ทีศนา เขมมณีและคณะ, 2536: 80) ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ทำกิจกรรมกลุ่มมาใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้โดยเน้นกิจกรรมการปั้น ซึ่งนอกจากการปั้นจะส่งเสริมพัฒนาการการทำงานประสานสัมพันธ์กันระหว่างกล้ามเนื้อมือและตาแล้วยังส่งเสริมความกล้าแสดงออกและความรับผิดชอบในการทำงาน (วิรุณ ตั้งเจริญ, 2537: 335)

ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจจะศึกษาว่ากิจกรรมการปั้นแบบกลุ่มสามารถส่งเสริมพฤติกรรมการร่วมมือของเด็กปฐมวัยได้

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ เด็กปฐมวัยชาย - หญิง อายุ 5 - 6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 โรงเรียนเทศบาล 4 หนองแคอนุสรณ์ สังกัดเทศบาลตำบลหนองแค อ.หนองแค จ. สระบุรี จำนวน 4 ห้องเรียน เป็นเด็กจำนวนทั้งหมด 120 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ เด็กปฐมวัยชาย - หญิง อายุ 5 - 6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 โรงเรียนเทศบาล 4 หนองแคอนุสรณ์ สังกัดเทศบาลตำบลหนองแค อ.หนองแค จ. สระบุรี ซึ่งได้มาจากการสุ่มนักเรียนจาก จำนวน 4 ห้องเรียน มา 1 ห้องเรียน จากนั้นสุ่มนักเรียน จำนวน 15 คน โดยการจับสลาก เพื่อเป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

1. แผนการจัดกิจกรรมการปั้นแบบกลุ่ม
2. แบบสังเกตพฤติกรรมความร่วมมือ

เครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือ

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ ดังมีรายละเอียดตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. ขั้นตอนในการสร้างแผนการจัดกิจกรรมการปั้นแบบกลุ่ม

1.1 สร้างแผนการจัดกิจกรรมการปั้นแบบกลุ่มเพื่อพัฒนาพฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัย โดยศึกษาเอกสารและงานวิจัย ดังต่อไปนี้

1.1.1 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับความร่วมมือและกิจกรรมการปั้นสำหรับเด็กปฐมวัย

1.1.2 หลักสูตรและคู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546

1.1.3 เอกสารการจัดประสบการณ์และกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย

1.1.4 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการปั้นและความร่วมมือ

1.2 สร้างแผนการจัดกิจกรรมการปั้นแบบกลุ่ม จำนวน 24 แผน โดยแผนการจัดกิจกรรมการปั้นแบบกลุ่มนี้ จะเน้นให้เด็กได้ทำงานร่วมกัน แบบกลุ่มย่อย กลุ่มละ 5 คน โดยเด็กๆจะได้มีการวางแผนการทำงานร่วมกันในแต่ละขั้นตอนโดยที่ทุกคนในกลุ่มจะต้องมีส่วนร่วมในการทำงาน รู้จักฟัง และยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น ตลอดจนมีความรับผิดชอบต่องานของตนเอง สามารถร่วมกันสร้างสรรค์ผลงานออกมาได้ โดยดำเนินการดังนี้

1) เลือกหน่วยการเรียนรู้ 8 หน่วย คือ หน่วยผลไม้ หน่วยครอบครัว หน่วยธรรมชาติ แสงสวย หน่วยสัตว์ หน่วยสิ่งของต่างๆ หน่วยฤดูกาล หน่วยคมนาคม และหน่วยดอกไม้

2) แจกแต่ละหน่วยเป็นเรื่องที่จะนำไปทำกิจกรรมหน่วยละ 3 เรื่อง โดยมีเป้าหมายของกิจกรรมเฉพาะของแต่ละกิจกรรมดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 1 การจัดกิจกรรมการปั้นแบบกลุ่ม

ลำดับที่	หน่วยการเรียนรู้	เรื่อง	กิจกรรมการปั้น
1	ผลไม้	สนุกกับการปั้น ผลไม้ที่น่าทาน รูปทรงผลไม้	ปั้นตามจินตนาการ ปั้นเป็นรูปผลไม้ที่เด็กๆ รู้จัก แล้วนำมาจัดรวมกัน ปั้นผลไม้ตามรูปทรงที่ครูกำหนด
2	ครอบครัว	บ้านน้อยแสนรัก ครอบครัวหรรษา ผักสวนครัว	ปั้นส่วนประกอบของบ้านแล้วนำมาประกอบเป็นบ้าน ปั้นสมาชิกในครอบครัว ปั้นผักสวนครัวแล้วนำมาจัดรวมกันเป็นผลงานกลุ่ม

ตาราง 1 (ต่อ)

สัปดาห์ที่	หน่วยการเรียนรู้	เรื่อง	กิจกรรมการปั้น
3	ธรรมชาติแสนสวย	ต้นไม้มีค่า ธรรมชาติแสนงาม สัตว์ทะเล	ปั้นส่วนประกอบของต้นไม้แล้วนำมาประกอบเป็นต้นไม้ นำต้นไม้ที่เด็กปั้นมาจัดรวมกันเป็นป่าไม้ ปั้นสัตว์น้ำแล้วนำมาสร้างเป็นเรื่องราว
4	สัตว์	สิงโตจ้าวป่า กระต่ายน้อยตาแดง เทียวสวนสัตว์	ปั้นสิงโตตามจินตนาการ ปั้นกระต่ายตามจินตนาการ นำสัตว์ที่เด็กปั้นมาจัดเป็นสวนสัตว์ และปั้นสัตว์ต่างๆ เพิ่มเติม
5	สิ่งของต่างๆ	เครื่องครัว อุปกรณ์อาบน้ำ เครื่องนอน	ปั้นเครื่องครัวที่เด็กรู้จัก ปั้นอุปกรณ์ในการอาบน้ำ ปั้นเครื่องนอน
6	ฤดูกาล	ฤดูฝน ฤดูร้อน ฤดูหนาว	ปั้นอุปกรณ์- เครื่องแต่งกายที่ใช้ในฤดูฝนแล้วนำมา รวมกัน ปั้นอุปกรณ์- เครื่องแต่งกายที่ใช้ในฤดูร้อนแล้วนำมา รวมกัน ปั้นอุปกรณ์- เครื่องแต่งกายที่ใช้ในฤดูหนาวแล้วนำมา รวมกัน
7	คมนาคม	รถ เรือ เครื่องบิน	ปั้นรถตามจินตนาการ แล้วนำมาจัดรวมกัน ปั้นเรือตามจินตนาการ แล้วนำมาจัดรวมกัน ปั้นเครื่องบินตามจินตนาการ แล้วนำมาจัดรวมกัน
8	ดอกไม้	ดอกไม้บานาพันธุ์ ดอกไม้บานาพันธุ์ สวนสวย	ปั้นดอกไม้ตามจินตนาการ ปั้นดอกไม้ตามจินตนาการ นำดอกไม้มาจัดรวมกันเป็นสวนดอกไม้

แผนการจัดกิจกรรมการปั้นแบบกลุ่มเพื่อพัฒนาพฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัย

จากกิจกรรมดังกล่าวผู้วิจัยจึงนำมาจัดเป็นแผนการจัดกิจกรรมการปั้นแบบกลุ่ม จำนวน 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน ซึ่งแต่ละกิจกรรมนั้นจะส่งเสริมให้เด็กเกิดพฤติกรรมความร่วมมือทั้งเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม โดยกำหนดรูปแบบดังนี้

1.2.1 จุดประสงค์

1.2.2 เนื้อหา

1.2.3 ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม ประกอบด้วย ขั้นนำ ขั้นดำเนินกิจกรรม ขั้นสรุป และ
ขั้นบันทึกผล

1.2.4 สื่อและอุปกรณ์

1.2.5 การประเมินผล

1.3 นำแผนการจัดกิจกรรมการบ้านเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญทางด้านปฐมวัยเพื่อตรวจพิจารณา
และปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม โดยใช้เกณฑ์การตัดสิน 2 ใน 3 ท่านของผู้เชี่ยวชาญที่มีความเห็น
ตรงกัน ซึ่งผู้เชี่ยวชาญมีดังนี้

1) อาจารย์ รัชนก ก่อดิษฐ์ ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาศิลปะปฐมวัย

ครู ชำนาญการ โรงเรียนวัดศรีสำราญราษฎร์บำรุง

อ.กระทุ่มแบน จ. สมุทรสาคร

2) อาจารย์ วราภรณ์ พรหมกระทุ่มล้ม ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาศิลปะปฐมวัย

ครู โรงเรียนบ้านสวนหลวง

อ.กระทุ่มแบน จ. สมุทรสาคร

3) อาจารย์ รัชชา อ็อกฉิม ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาศิลปะปฐมวัย

หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อบต.บางช้าง

อ. สามพราน จ. นครปฐม

1.4 ปรับปรุงแผนการจัดประสบการณ์ และสร้างคู่มือตามความเห็นของผู้เชี่ยวชาญดังนี้

1.4.1 แผนการสอนควรกำหนดจุดประสงค์การสอนในแต่ละหน่วยให้สอดคล้องกับ
จุดประสงค์การเรียนรู้

1.4.2 ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมในแต่ละเรื่องสามารถยืดหยุ่นได้ตามสมควร

1.4.3 วัสดุที่ใช้ในการบ้านสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม

1.5 นำแผนการจัดกิจกรรมที่สร้างสมบูรณ์เพื่อนำไปทดลองต่อไป

2. การสร้างแบบสังเกตพฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัย

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กับเทคนิคการสร้างแบบประเมินทักษะทางสังคม
ของเด็กปฐมวัย เพื่อนำมาเป็นแนวทางการสร้างแบบสังเกตพฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัยโดย
แบ่งออกเป็น 3 ด้าน รวมทั้งหมด 15 ข้อ มีรายละเอียด ดังนี้

ตอนที่ 1. การยอมรับ จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 2. การช่วยเหลือกัน จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 3. ความรับผิดชอบ จำนวน 5 ข้อ

โดย กำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

- 2 คะแนน หมายถึง เด็กเกิดพฤติกรรมความร่วมมือด้วยตนเอง
- 1 คะแนน หมายถึง เด็กเกิดพฤติกรรมความร่วมมือโดยมีเพื่อนบอก
- 0 คะแนน หมายถึง เด็กไม่เกิดพฤติกรรมความร่วมมือ

เกณฑ์การแปลความหมายคะแนนเฉลี่ย

- 0.00 – 0.67 หมายถึง นักเรียนมีพฤติกรรมความร่วมมือในระดับ ต่ำ
- 0.68 – 1.34 หมายถึง นักเรียนมีพฤติกรรมความร่วมมือในระดับ ปานกลาง
- 1.35 – 2.00 หมายถึง นักเรียนมีพฤติกรรมความร่วมมือในระดับ สูง

2. นำแบบสังเกตสังเกตพฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดประเมินผลและด้านเด็กปฐมวัย จำนวน 3 ท่านตรวจดูความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและความเหมาะสมของแบบสังเกตพฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัย ดังมีรายนาม ต่อไปนี้

- 1) อาจารย์วนิดา คันธจันทร์ ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล
ครูวิทยฐานะชำนาญการ โรงเรียนกิงเพชร กรุงเทพมหานคร
- 2) อาจารย์นิชาภา ธนกิจพัฒน์ ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาปฐมวัย
ครูวิทยฐานะชำนาญการ โรงเรียนวัดดิศหลังสาราม
กรุงเทพมหานคร
- 3) อาจารย์นุชรี สวบบางยาง ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาปฐมวัย
ครูผู้สอนระดับปฐมวัย โรงเรียนนันทนุญเปโตร
อ.สามพราน จ. นครปฐม

3. นำผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ โดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง (IOC : Index of Congruence) ซึ่งมีค่า IOC มากกว่า หรือเท่ากับ 0.50 (ล้วน สายยศ : อังคณา สายยศ. 2538 : 89) ถือว่าใช้ได้ ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง ของทุกพฤติกรรมเท่ากับ 1.00 จำนวน 9 ข้อ

แบบแผนการทดลองและวิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

แบบแผนการทดลอง

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองตามแบบแผนการทดลองแบบ One Group Pretest – Posttest Design (ล้วน สายยศ; อังคณา สายยศ. 2538: 249) ตามตารางที่ 2

ตาราง 2 แบบแผนการทดลอง

กลุ่มทดลอง	ก่อนการทดลอง	ทดลอง	หลังการทดลอง
E	T1	X	T2

เมื่อ E แทน กลุ่มทดลอง
T 1 แทน ก่อนการจัดกิจกรรมการปั้นแบบกลุ่ม
X แทน การดำเนินการทดลองการจัดกิจกรรมการปั้นแบบกลุ่ม
T 2 แทน หลังการจัดกิจกรรมการปั้นกลุ่ม

ขั้นตอนการศึกษาค้นคว้า

1. ผู้วิจัยขอความร่วมมือจากผู้บริหารโรงเรียนและชี้แจงกับคณะครูสายชั้นอนุบาลให้ทราบรูปแบบการวิจัยและจัดเตรียมสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมที่จะทำการทดลองต่อไป
2. สร้างความคุ้นเคยกับเด็กกลุ่มตัวอย่าง 1 สัปดาห์เพื่อสร้างความไว้วางใจระหว่างผู้วิจัยและเด็กกลุ่มตัวอย่าง
3. ผู้วิจัยจะทำการสังเกตและบันทึกพฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัย (Pretest)
4. ผู้วิจัยทำการดำเนินการทดลองด้วยการจัดกิจกรรมการปั้นแบบกลุ่ม กับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลอง ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 ระยะเวลา 8 สัปดาห์ ๆ 3 ครั้ง ๆ 60 นาที
5. ผู้วิจัยทำการสังเกตและบันทึกพฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัย (Posttest) ด้วยตนเอง หลังเสร็จสิ้นการทดลองในสัปดาห์ที่ 8
- 4 ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ทางสถิติ

วิธีดำเนินการทดลอง

การทดลองครั้งนี้ จะดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 ระหว่างวันที่ 4 พฤศจิกายน 2556 ถึงวันที่ 24 มกราคม 2557 เป็นเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 60 นาที ทำการทดลองในช่วงเวลา 09.30 – 10.30 น. รวมระยะเวลาในการทดลองทั้งสิ้น 24 ครั้ง ซึ่งมีขั้นตอนต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยสร้างความคุ้นเคยกับเด็กกลุ่มตัวอย่างและสังเกตพฤติกรรมความร่วมมือในช่วงการจัดกิจกรรมแบบปกติ ก่อนการทดลอง 1 สัปดาห์ โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมความร่วมมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นบันทึกการสังเกต

2. ดำเนินการทดลองโดยใช้กิจกรรมการปั้นแบบกลุ่ม กับกลุ่มตัวอย่างเป็นเวลา 8 สัปดาห์ ๗ ละ 3 วัน ๗ ละ 60 นาที ได้แก่ วันจันทร์ วันพุธ วันศุกร์ ด้วยตนเอง ดังตารางที่ 1 โดยทำระหว่างวันที่ 18 พฤศจิกายน 2556 - 17 มกราคม 2557

3. เมื่อดำเนินการทดลองไปครบ 8 สัปดาห์ ผู้วิจัยจะทำการสังเกตพฤติกรรมความร่วมมือของนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยการสังเกตเป็นรายบุคคล ใช้แบบสังเกตพฤติกรรมความร่วมมือ ซึ่งเป็นแบบประเมินชุดเดียวกันกับที่ใช้ประเมินก่อนการทดลอง

4. นำข้อมูลที่ได้จากการประเมินไปทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. หาค่าสถิติพื้นฐานของพฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการปั้นทั้งโดยรวมและรายด้าน โดยนำข้อมูลไปหาคะแนนเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. เปรียบเทียบพฤติกรรมความร่วมมือก่อนและหลังการทดลอง โดยการใช้แบบทดสอบของ t – test for Dependent Samples

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. สถิติพื้นฐาน

หาค่าสถิติพื้นฐานของพฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัย อายุระหว่าง 4 – 5 ปี ก่อนการทดลองและหลังการทดลองโดยนำข้อมูลไปหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

1.1 หาค่าเฉลี่ยของคะแนน โดยใช้สูตร (ถ้วน สายยศ;และอังคณา สายยศ. 2538: 73)

$$\bar{X} = \frac{\sum x}{N}$$

เมื่อ	$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
	$\sum x$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
	N	แทน	จำนวนนักเรียนจากกลุ่มตัวอย่าง

1.2 หาค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน ใช้สูตร (ล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ . 2538: 79)

$$SD = \sqrt{\frac{N \sum x^2 - \left(\sum x \right)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ	SD	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	$\sum x$	แทน	ผลรวมทั้งหมดของคะแนน
	$\sum x^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง
	N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือ

2.1 หาคุณภาพของเครื่องมือด้วยความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสังเกตการพัฒนาพฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัย ดัชนีความสอดคล้องระหว่างพฤติกรรมกับจุดประสงค์โดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้อง (Index of Item – Objective Congruence : IOC) โดยมีสูตรการคำนวณดังนี้ ของ (ล้วน สายยศ ; และอังคณา สายยศ. 2538: 89)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องระหว่างลักษณะพฤติกรรมกับ
จุดประสงค์

$\sum R$ แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมุติฐาน

เปรียบเทียบพฤติกรรมความร่วมมือ ก่อนและหลังการทดลอง โดยใช้การทดสอบ

t – test for dependent samples (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. 2526: 99)

$$t = \frac{\bar{D}}{S_{\bar{D}}}, df = n - 1$$

เมื่อ t แทน ค่าที่ใช้พิจารณาใน t – distribution

$\bar{D}$ แทน คะแนนเฉลี่ยของผลต่างของคะแนนหลังทดลองกับก่อนการทดลอง

$S_{\bar{D}}$ แทน ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของผลต่างของคะแนนหลังการทดลองกับก่อนการทดลอง

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเรื่อง การพัฒนาพฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการปั้นแบบกลุ่ม เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจึงกำหนดสัญลักษณ์ต่างๆ ซึ่งมีความหมาย ดังนี้

$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
SD	แทน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณา (t- Distribution)
$\bar{D}$	แทน	ค่าเฉลี่ยผลต่างของคะแนน
S_D	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนผลต่าง
p	แทน	ความน่าจะเป็นของค่าสถิติ
**	แทน	นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ตอนที่ 1. ผลการศึกษาระดับพฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการปั้นแบบกลุ่ม

ตอนที่ 2 .ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังที่ได้รับการจัดกิจกรรมการปั้นแบบกลุ่ม

ตาราง 3 ระดับพฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการปั้นแบบกลุ่มจำแนกรายด้านตามพฤติกรรม

พฤติกรรมความร่วมมือ	ก่อนการทดลอง		ระดับ	หลังการทดลอง		ระดับ
	$\bar{X}$	SD		$\bar{X}$	SD	
1. การยอมรับ	.60	.33	ต่ำ	1.84	.21	สูง
2. การช่วยเหลือ	.56	.37	ต่ำ	1.64	.32	สูง
3. ความรับผิดชอบ	.49	.24	ต่ำ	1.64	.26	สูง
รวม	.55	.31	ต่ำ	1.71	.26	สูง

ผลการวิเคราะห์ตามตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่า ระดับพฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการปั้นแบบกลุ่ม ในรายด้านตามพฤติกรรม คือ ด้านการยอมรับ ด้านการช่วยเหลือ และด้านความรับผิดชอบก่อนการทดลองพบว่า มีระดับพฤติกรรมความร่วมมืออยู่ในระดับต่ำทุกด้าน แต่หลังจากที่ได้รับการจัดกิจกรรมการปั้นแบบกลุ่มพบว่า ระดับของพฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัยอยู่ในระดับที่สูงทั้งโดยรวมและรายด้าน

ตาราง 4 เปรียบเทียบพฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการปั้นแบบกลุ่ม

พฤติกรรมความร่วมมือ	$\bar{D}$	S_D	t	p
1. การยอมรับ	1.84	.055	33.488**	.000
2. การช่วยเหลือ	1.64	.083	19.879**	.000
3. ความรับผิดชอบ	1.64	.069	23.919**	.000
โดยรวม	1.13	.021	54.405**	.000

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิเคราะห์ตามตารางที่ 4 ปรากฏว่า การสังเกตระดับพฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการปั้นแบบกลุ่ม หลังการจัดกิจกรรมการปั้นแบบกลุ่มเฉลี่ยเปลี่ยนแปลงสูงขึ้น โดยเรียงลำดับได้ ดังนี้ การยอมรับ ($\bar{D} = 1.84$) การช่วยเหลือ ($\bar{D} = 1.64$) และความรับผิดชอบ ($\bar{D} = 1.64$) แสดงว่า ระดับพฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการปั้นแบบกลุ่ม คือ พฤติกรรมการยอมรับ การช่วยเหลือ และความรับผิดชอบ เพิ่มขึ้นก่อนการจัดกิจกรรมการปั้นแบบกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

บทที่ 5

สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) เพื่อศึกษาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการปั้นแบบกลุ่มที่มีต่อพฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัย ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางและประโยชน์สำหรับครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเด็กปฐมวัยในการพิจารณาเลือกกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมความร่วมมือเด็กปฐมวัยและเห็นความสำคัญของการจัดกิจกรรมกลุ่มเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมความร่วมมือให้กับเด็กปฐมวัย ซึ่งมีลำดับขั้นตอนของการวิจัยและผลโดยสรุปดังนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีความมุ่งหมาย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการปั้นแบบกลุ่ม
2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังที่ได้รับการจัดกิจกรรมการปั้นแบบกลุ่ม

สมมุติฐานในการวิจัย

เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการปั้นแบบกลุ่มมีพฤติกรรมความร่วมมือสูงขึ้นก่อนการทดลอง

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นนักเรียนระดับปฐมวัย ชาย- หญิง อายุระหว่าง 4-5 ปี ซึ่งกำลังศึกษาในชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 โรงเรียนเทศบาล 4 หนองแค อ.สระบุรี สังกัดเทศบาลตำบลหนองแค อ.หนองแค จ.สระบุรี จำนวน 120 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นนักเรียนระดับปฐมวัย ชาย- หญิง อายุระหว่าง 4-5 ปี ซึ่งกำลังศึกษาในชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 โรงเรียนเทศบาล 4 หนองแค

อนุสรณ์ สังกัดเทศบาลตำบลหนองแค อ.หนองแค จ.สระบุรี จำนวน 15 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอนโดยการจับสลาก

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ กิจกรรมการปั่นแบบกลุ่ม
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสังเกตพฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ (IOC) เท่ากับ 1.00 ประกอบด้วย 3 ด้านคือ ด้านความร่วมมือ ด้านการช่วยเหลือกัน และด้านความรับผิดชอบ โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนการสังเกตพฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัยเป็น 3 ระดับ คือ ระดับ 2, 1, และ 0 ทำการบันทึกแบบสังเกตพฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัยจากการจัดกิจกรรมการปั่นแบบกลุ่ม ในช่วงก่อนการทดลองและหลังการทดลอง

2. แผนการจัดกิจกรรมการปั่นแบบกลุ่ม จำนวน 24 แผน

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) ซึ่งทำการศึกษากับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเด็กปฐมวัย โดยผู้วิจัยสร้างความคุ้นเคยกับกลุ่มตัวอย่าง 1 สัปดาห์ก่อนการทดลอง จากนั้นทำการทดสอบเพื่อวัดพฤติกรรมความร่วมมือก่อนการทดลอง โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นกับกลุ่มตัวอย่าง และดำเนินการทดลองด้วยตนเองจำนวน 8 สัปดาห์ เมื่อดำเนินการทดลองครบ 8 สัปดาห์ นำแบบสังเกตพฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัยมาทดสอบอีกครั้ง และนำข้อมูลที่ได้จากการทดสอบไปทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการปั่นแบบกลุ่มและเปรียบเทียบพฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการปั่นแบบกลุ่ม ผลการวิจัยพบว่า

1. การศึกษาระดับพฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการปั่นแบบกลุ่มพบว่าก่อนการทดลอง ด้านการยอมรับ อยู่ในระดับ ต่ำ ด้านการช่วยเหลือ อยู่ในระดับ ต่ำ และพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบ อยู่ในระดับ ต่ำ และหลังการทดลองพบว่า ด้านการยอมรับ อยู่ในระดับ สูง ด้านการช่วยเหลือ อยู่ในระดับ สูง และพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบ อยู่ในระดับ สูง

2. การเปรียบเทียบพฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการปั้นแบบกลุ่ม พบว่า พฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัยหลังการทดลองสูงขึ้นก่อนการทดลองและแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายสำคัญ เพื่อศึกษาพฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการปั้นแบบกลุ่ม ผลการวิจัย พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการปั้นแบบกลุ่ม มีพฤติกรรมความร่วมมือสูงขึ้นก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สามารถนำมาอภิปรายได้ดังนี้

1. การทำกิจกรรมการปั้นแบบกลุ่ม มีผลต่อพฤติกรรมความร่วมมือ เพราะกิจกรรมการปั้นแบบกลุ่ม เป็นกิจกรรมที่จัดให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติจริง โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ซึ่งจะเป็นการพัฒนาความร่วมมือได้ดี การจัดกิจกรรมการปั้นแบบกลุ่มกระตุ้นให้เด็กได้ร่วมมือกันในการทำกิจกรรมแต่ละขั้นตอนเด็กๆ ได้มีการวางแผนการทำงานร่วมกันทุกขั้นตอน รู้จักรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนๆ ในกลุ่ม ทำงานของตนเองที่ได้รับมอบหมายจากกลุ่มจนเสร็จซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุทธิพรพรณ ชีรพงศ์ (2534: 68-37) ทำการศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มแบบครูมีส่วนร่วมและแบบที่ครูไม่มีส่วนร่วม ผลการศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มแบบครูมีส่วนร่วมมีพฤติกรรมความร่วมมือสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มแบบครูไม่มีส่วนร่วมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ . 50 บุศรินทร์ สิริปัญญาธร (2541: 73) ศึกษาแนวโน้มและอัตราการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมความร่วมมือที่เกิดจากกิจกรรมศิลปะแบบสื่อผสมเป็นกลุ่ม ผลการศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะแบบสื่อผสมเป็นกลุ่มมีพฤติกรรมความร่วมมือสูงขึ้นกว่าก่อนการจัดกิจกรรมศิลปะแบบสื่อผสมเป็นกลุ่ม อาริรัตน์ ญาณะศร (2544: 60) ทำการศึกษาพฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ประกอบอาหารเป็นกลุ่ม ผลการศึกษาพบว่าเด็กปฐมวัยก่อนจัดประสบการณ์และระหว่างจัดประสบการณ์ประกอบอาหารเป็นกลุ่มในแต่ละสัปดาห์มีพฤติกรรมความร่วมมือแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ . 01 โดยเด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมความร่วมมือระหว่างการจัดประสบการณ์ประกอบอาหารเป็นกลุ่มแต่ละสัปดาห์สูงขึ้นกว่าก่อนการจัดประสบการณ์ ศศิมา พรหมรักษ์ (2546:73) ศึกษาพฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ทางวิทยาศาสตร์ ผลการศึกษาพบว่า ภายหลังได้รับการจัดประสบการณ์ทางวิทยาศาสตร์เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมความร่วมมือสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีพฤติกรรมความร่วมมือ

เฉลี่ยโดยรวมและจำแนกรายด้านได้แก่ ด้านช่วยเหลือ ด้านการเป็นผู้นำ ด้านความรับผิดชอบ และด้านการแก้ปัญหาความขัดแย้งสูงกว่าก่อนได้รับการจัดประสบการณ์

2. ระดับพฤติกรรมในภาพรวมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาพฤติกรรมในรายด้าน สามารถนำมาอภิปรายได้ดังดังนี้

2.1. พฤติกรรมด้านการยอมรับ อยู่ในระดับสูง ซึ่งเป็นผลมาจากการทำงานร่วมกันภายในกลุ่มเด็ก ๆ เริ่มมีการเรียนรู้การทำงานร่วมกันซึ่งจากการที่ผู้วิจัยได้สังเกตพฤติกรรมการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม พบว่า ในช่วงสัปดาห์แรกของการทำกิจกรรม เด็ก ๆ ยังมีการทำงานซึ่งต่างคน ต่างทำงานที่ตนเองอยากทำ ไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกภายในกลุ่ม มีการโต้เถียงกัน ทำให้การทำงานกลุ่มไม่สำเร็จตามจุดประสงค์และไม่เสร็จทันตามกำหนดเวลาที่กำหนดให้ และหลังจากที่เด็ก ๆ ได้ทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มร่วมกัน เด็ก ๆ ก็ได้มีการเรียนรู้การทำงานร่วมกันมากขึ้น ยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนในกลุ่มมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ โรเจอร์ (เยาเวพา เดชะคุปต์.2536: 36 , 105; อ้างอิงจาก Rogers. n.d.) กล่าวเน้นว่าการเรียนรู้ที่ดีที่สุดจะเกิดจากการที่บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป มาพบปะกันโดยตรงไปตรงมา (Encounter Group) นั่นคือ การจัดกิจกรรมกลุ่มย่อยเด็กจะมีโอกาสพัฒนาทักษะสำคัญบางประการ ได้แก่ การฟัง การพูด การแก้ปัญหา การตัดสินใจอย่างมีเหตุผล การเป็นผู้นำผู้ตาม การทำตามกฎเกณฑ์ การทำตามข้อตกลงที่กลุ่มเลือก เด็กจะรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม และเกิดความรู้สึกรับผิดชอบร่วมกัน สอดคล้องกับ กีบป์ (Rogers.1970:121-122;citing Gibb.n.d.) กล่าวถึงผลการวิจัยของการทำกิจกรรมร่วมกับกลุ่ม จะให้ผลส่งเสริมสร้างสรรค์ทางด้านจิตวิทยามาก จะมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านการรับรู้ทางด้านความรู้สึก มีการตระหนักถึงความรู้สึกของตนเองและผู้อื่นมากขึ้น ยอมรับตนเองพัฒนาในเรื่องคุณค่าของตนเองและมีความมั่นใจยิ่งขึ้นในด้านทัศนคติที่ดีต่อผู้อื่น มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมมากขึ้น และมีความรู้สึกพึ่งพาซึ่งกันและกัน คือ เชื่อในความสามารถของบุคคลอื่นมีการแก้ปัญหาโดยการทำงานเป็นกลุ่มและเป็นสมาชิกที่ดีของกลุ่ม เช่นเดียวกับ แนวคิดของ เคมป์ (Kemp,1964: 24-25) ที่กล่าวว่า การทำงานกลุ่มเป็นการกระทำที่สมาชิกกลุ่มมีปฏิสัมพันธ์กัน พึ่งพาอาศัยกัน และได้ประโยชน์ร่วมกัน ทำให้มีความพอใจ มีการยอมรับ และให้ความเคารพในความคิดเห็นซึ่งกันและกันและรู้สึกปลอดภัย และเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ซึ่งในการทดลองในการวิจัยครั้งนี้ พบว่า เมื่อครูมอบหมายหน้าที่ให้สมาชิกกลุ่มทำการบ้านเรื่องครอบครัว บันสมชิกในครอบครัวและนำมาประกอบรวมกันเป็นครอบครัว นักเรียนร่วมกันทำงานกลุ่มอย่างมีความสุข ซึ่งสังเกตได้จากการที่เด็ก ๆ ร่วมกันทำงานมีการแสดงความคิดเห็นร่วมกัน เมื่อเด็กเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนๆ ไม่ว่าจะกิจกรรมอะไรก็ช่วยลดตนเองเป็นศูนย์กลาง (Egocentric) ของเด็กลง เพราะเด็กเริ่มเรียนรู้ว่า คนไม่จำเป็นต้องคิดหรือทำเหมือนกัน ปัญหาเรื่องการไม่ลงรอยกันอาจแก้ไขได้โดยการให้เด็กออกมาชี้แจงจุดยืนของตนเอง และรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เด็กก็จะเรียนรู้และ

ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นมากขึ้น (ปิยลักษณ์ พุกกะวัน.2550: 332; อ้างอิงจาก Johnson; & Johnson.1998: Online)

2.2. พฤติกรรมด้านการช่วยเหลือ อยู่ในระดับสูง ซึ่งเป็นผลมาจากการที่เด็กได้เล่นหรือทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน เด็กจะรับรู้ความรู้สึกของผู้อื่น มีความเข้าใจและเอาใจใส่ในความต้องการของผู้อื่นเพิ่มขึ้นเป็นการแสดงถึงความสามารถในการปรับตัวของเด็ก สอดคล้องกับการวิจัยของ ซาลาเม (สุนันทา ศิริวัฒนานนท์.2544: 12; อ้างอิงจาก Salome.1979:1349) ที่พบว่า วิธีการใช้กลุ่มและการรวมตัวเป็นกลุ่มแบบมีส่วนร่วม ส่งผลต่อการพัฒนาพฤติกรรมความช่วยเหลือ เช่นเดียวกับการวิจัยของ บาร์ตันและแอสเซียน (พวงแก้ว เนตรโภารักษ์.2533:32อ้างอิงจาก Barton และ Ascion.n.d:417-430) ที่พบว่า การฝึกการร่วมมือ ด้วยการเล่นร่วมกันของเด็กอายุ 3 - 3.5 ปี ทำให้เด็กมีพฤติกรรมช่วยเหลือกัน เช่น ส่งของให้เพื่อนเช่นกัน

ผู้วิจัยสังเกตเห็นคือเด็ก ๆ มีการแบ่งหน้าที่กันทำงาน ใครยังไม่มีอุปกรณ์ในการทำงานจะแบ่งปันกันให้เพื่อนใช้ของภายในกลุ่มครบทุกคน หรือเพื่อนที่ไม่ใช่กลุ่มเดียวกัน เด็ก ๆ ก็แสดงความคิดเห็นให้เพื่อนยืมของ โดยการใช้คำพูดหรือการแสดงการปลอบใจ หรือช่วยเหลือเพื่อนในเรื่องเล็กน้อยกรณีเพื่อนยังไม่ได้อุปกรณ์หรือยังไม่ได้ทำกิจกรรม ช่วยเหลือเพื่อนเมื่อเพื่อนขอร้อง ช่วยเหลือเพื่อนโดยไม่ถูกขอร้อง ในการจัดกิจกรรมการการปั้นแบบกลุ่มนั้น จึงเหมาะสมที่จะใช้เป็นเครื่องมือในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางสังคมให้กับเด็กปฐมวัยช่วง อายุ 4-5 ปีได้ เนื่องจากแผนการจัดกิจกรรมการปั้นแบบกลุ่มในแต่ละสัปดาห์จะมีสื่อ อุปกรณ์และกิจกรรมที่หลากหลาย จะปรับเปลี่ยนกิจกรรมไปตามหน่วยการเรียนรู้ เช่น หน่วยผลไม้ หน่วยครอบครัว หน่วยธรรมชาติ หน่วยสัตว์ หน่วยสิ่งของต่างๆ หน่วยฤดูกาล หน่วยคมนาคม หน่วย ดอกไม้ เป็นต้น จึงทำให้เด็กปฏิบัติกิจกรรมการปั้น แบบกลุ่มเกิดพฤติกรรมความช่วยเหลือ แบ่งปัน วัสดุ อุปกรณ์ให้เพื่อน ตลอดจนช่วยเหลือเพื่อนทำงาน เพื่อให้กิจกรรมที่ปฏิบัติร่วมกันประสบความสำเร็จ

2.3 พฤติกรรมด้านความรับผิดชอบ ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมความร่วมมือด้านความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย มีคะแนนเฉลี่ยสูงทั้งก่อนการทดลองและหลังการทดลอง ทั้งนี้เพราะ เด็กปฐมวัยที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวที่อบอุ่นและมีทั้งผ่านไม่ได้ผ่านศูนย์การอบรมเลี้ยงดูเด็ก เด็กได้รับการอบรมสั่งสอนจากพ่อแม่ ครู ซึ่งเน้นการให้เด็กปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ คำสั่งผู้ใหญ่ เช่นการนั่งเล่น ไม่ให้วิ่งเล่น การเก็บของเล่น เป็นสิ่งที่เด็กได้รับการปลูกฝังมาตั้งแต่ที่บ้าน ให้มีการรับผิดชอบ มีระเบียบวินัย ให้เชื่อฟังผู้ใหญ่ ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่ผู้ใหญ่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับ แฮมมอนด์ (เยาวพา เดชะคุปต์.2525:19;อ้างอิงจาก Hammond.1967:224)กล่าวถึงการเล่นได้จำนวน เด็กเริ่มรู้จักบทบาทการรวมกลุ่มกันมากขึ้น เด็กในกลุ่มจะเรียนรู้พฤติกรรมใหม่ๆ

และปรับพฤติกรรมของตนเองให้เล่นกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น และมีความรู้สึกรับผิดชอบในพฤติกรรมของตนเอง สิ่งเหล่านี้เป็นองค์ประกอบสำคัญของพฤติกรรมความร่วมมือ ซึ่งเป็นพฤติกรรมชอบสังคม

สรุปได้ว่า เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมความร่วมมือสูงขึ้น หลังจากได้รับการจัดกิจกรรมการปั้นแบบกลุ่ม เมื่อเปรียบเทียบกับก่อนได้รับการจัดกิจกรรมการปั้นแบบกลุ่ม ดังนั้น การสร้างพฤติกรรมความร่วมมือให้บุคคลในสังคมสามารถเริ่มตั้งแต่ระดับปฐมวัย การพัฒนาเด็กให้เป็นทั้งคนเก่งและคนดี รู้จักทำงานร่วมกัน เพื่อสร้างสรรค์สังคมและอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

ข้อสังเกตที่ได้จากงานวิจัย

ข้อสังเกตที่ได้จากการศึกษาพฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการปั้นแบบกลุ่ม พบข้อสังเกตดังนี้

1. การจัดกิจกรรมการปั้นแบบกลุ่มเป็นกิจกรรมที่เด็กไม่คุ้นเคย เนื่องจากเด็กจะชินกับการปั้นคนเดียวมากกว่า ดังนั้นในการจัดกิจกรรมในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เตรียมเด็กโดยให้ทดลอง ทำกิจกรรมการปั้นเป็นเวลา 1 สัปดาห์ เพื่อให้เด็กได้ปรับตัว และกระตุ้นให้เด็กอยากทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม รู้จักวางแผนร่วมกัน และกล้าที่จะเสนอความคิดเห็นและเรียนรู้ที่จะยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

2. การจัดกิจกรรมการปั้นแบบกลุ่ม ในการวิจัยนี้เน้นการมอบหมายงานรายบุคคลและการทำงานร่วมกัน พบว่า ครูมอบหมายงานให้เด็กปั้นเรื่องต้นไม้พบว่า เด็กๆมีการปั้นต้นไม้หลากหลายรูปแบบ มีการพูดคุยปรึกษากัน บางคนให้คำแนะนำกับเพื่อนๆสมาชิกในกลุ่มตนเองว่าวิธีการปั้นทำอย่างไรบ้าง ซึ่งสมาชิกในกลุ่มก็ยอมรับฟังคำแนะนำของเพื่อนด้วย

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. การจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมการปั้นแบบกลุ่ม ควรจะยืดหยุ่นระยะเวลาในการจัดกิจกรรมบางกิจกรรม เพราะบางกิจกรรมเด็กชอบและให้ความสนใจในการทำกิจกรรมมากเป็นพิเศษ โดยให้เพิ่มเวลาออกไปอีกประมาณ 30 นาที ซึ่งทั้งนี้ได้จากการทำกิจกรรมเรื่อง ธรรมชาติแสนสวยซึ่งผู้วิจัยได้เพิ่มเวลาอีก 30 นาที แล้วเด็กๆพอใจในการทำงาน สนุกสนานทำงานด้วยความสุข

2. การจัดกิจกรรมการปั้นแบบกลุ่มสามารถใช้ได้กับเด็ก ซึ่งการปั้นเป็นกิจกรรมที่เด็กชอบ สามารถแทรกเรื่องราวรอบตัวเด็กเช่น สัตว์ที่นักเรียนชอบมากที่สุด ในเรื่องของธรรมชาติแสนสวย

3. สื่ออุปกรณ์การปั้น ควรมีความหลากหลายและควรสลับกันไปไม่ซ้ำกันทุกครั้ง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัย

1. ควรมีการศึกษาวิจัยผลของการจัดกิจกรรมการปั้นแบบกลุ่มกับเด็กปฐมวัยในการพัฒนาความคิด ภาษา และการมีส่วนร่วม
2. ควรศึกษาเปรียบเทียบการจัดกิจกรรมการปั้นแบบกลุ่ม กับกิจกรรมกลุ่มในรูปแบบอื่นเพื่อศึกษาความแตกต่างของผลจากการจัดกิจกรรม

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ.(2546).หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546.กรุงเทพฯ:โรงพิมพ์คุรุสภา
ลาดพร้าว.
- _____. (2546).คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546.กรุงเทพฯ:โรงพิมพ์คุรุสภา
ลาดพร้าว.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2551, กุมภาพันธ์).ทักษะทางสังคม พื้นฐานการอยู่ร่วมกันอย่างมี
ความสุข. แม่และเด็ก.31(432) : 102-103.
- จิตรีรัตน์ อัดตะนังค์.(2530).การศึกษาการแสดงออกทางศิลปะโดยการเขียนภาพระบายสีของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในจังหวัดระยอง.ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร
- ทิสนา เขมมณี. (2522).กลุ่มสัมพันธ์ : ทฤษฎีและแนวปฏิบัติเล่มที่ 1 . กรุงเทพฯ:
บุรพาศิลป์การพิมพ์.
- _____. (2551).ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ.
กรุงเทพฯ :จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิสนา เขมมณี;และคณะ. (2536).หลักการและรูปแบบการพัฒนาเด็กปฐมวัยตามวิถีชีวิตไทย.
กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธัญวลี พวงชาติ.(2545).การปั้นของเด็กอายุ 3 – 5 ปีในโรงเรียนสาธิตสังกัดสถาบันราชภัฏทั่ว
ประเทศ. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร
- บุญเชิด ภิญโญอนันตพงศ์.(2526).การทดสอบแบบอิงเกณฑ์ : แนวคิดและวิธีการ. กรุงเทพฯ :
ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- บุศรินทร์ ศิริปัญญาทร. (2541).แนวโน้มและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมร่วมมือของเด็กปฐมวัยที่เกิด
จากกิจกรรมศิลปะแบบสื่อผสมเป็นกลุ่ม. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย).
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ปิยลักษณ์ พุกษะวัน.(2550).การเรียนรู้แบบร่วมมือ ใน “ เอกสารการศึกษาปฐมวัยร้อยดวงใจ
ถวายในหลวง”การประชุมสัมมนาปฏิบัติการพัฒนาสภาพแวดล้อมการเรียนรู้สำหรับเด็ก
ปฐมวัย ระหว่าง วันที่ 17 – 19 ตุลาคม 2550. สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์.หน้า 322 – 341.
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- พรรณี ชูทัย เจนจิต. (2537). การสนองความต้องการพื้นฐานของเด็ก. ในเอกสารการสอนชุดวิชาการ
พัฒนาพฤติกรรมเด็ก. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พวงแก้ว เนตรโอภารักษ์. (2533). ผลการใช้กิจกรรมกลุ่มที่มีต่อความร่วมมือที่ใช้ในการอภิปรายกลุ่ม
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านลานแหลม จังหวัดนครปฐม.
ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พัชรีย์ คุ่มชาติ. (2553). การคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยที่ฟังนิทานประกอบการปั้น. ปริญญาานิพนธ์
กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.
- พัชรีย์ ผลโยธิน. (2540, มกราคม). เด็กอนุบาลกับพฤติกรรมความร่วมมือ. การศึกษาปฐมวัย .
1(1) : 59-62.
- พินิจ ภาวะวงศ์รัตน์. (ม.ป.ป). คู่มือสอนศิลปะในชั้นประถม. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.
- พีระพงษ์ กุลพิศาล. (2536). สมอกลูกพัฒนาด้วยศิลปะ. กรุงเทพฯ : แปลนพลิตซิง.
- ภัทรา สุนทรทรัพย์. (2505). พัฒนาการทางศิลปะของเด็กไทยในชั้นประถมศึกษาตอนต้นของโรงเรียน
ประถมสาธิตแห่งหนึ่งในจังหวัดพระนคร. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (2526). เอกสารการสอนชุดการส่งเสริมประสบการณ์ชีวิตระดับ
ปฐมวัยศึกษา หน่วยที่ 1 – 7 . กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- _____. (2527). เอกสารการสอนชุดการส่งเสริมประสบการณ์ชีวิตระดับปฐมวัยศึกษา
หน่วยที่ 1 – 7 . กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- _____. (2532). เอกสารการสอนชุดวิชาฝึกอบรมครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูเด็ก
ปฐมวัย หน่วยที่ 6 – 10. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- _____. สาขาวิชาศึกษาศาสตร์. (2537). เอกสารประกอบอบรมสัมมนาการศึกษาปฐมวัย หน่วยที่
4-7 . กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สมิต.
- ราศรี ทองสวัสดิ์. (2529). แนวคิดในการเตรียมความพร้อม. รักลูก. 103 – 104.
- รัชดาภรณ์ อินทะนิน. (2544). การศึกษาแนวโน้มและอัตราการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคม
ของนักเรียนชั้นอนุบาลศึกษาปีที่ 2 ที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม.
(การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.

ล้วน สายยศ ; และอังคณา สายยศ.(2538).เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา.พิมพ์ครั้งที่ 4 .

กรุงเทพ ฯ: สุวีริยาสาส์น.

ลัดดา นิละมณี.(ม.ป.ป.).คู่มือครูอนุบาล,นวัตกรรมละเทศในโยธีทางการศึกษา ศูนย์การเรียนรู้

กิจกรรมเสรีระดับวัยก่อนประถมศึกษา.กรุงเทพ ฯ : บรรณกิจ.

เลิศ อานันทะ.(2529).เทคนิควิธีสอนศิลปเด็ก.กรุงเทพ ฯ:จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วนิดา ศิลปโกศล.(2540).การศึกษามลของการจัดกิจกรรมการปั้นแบบชี้แนะ กิ่งชี้แนะและแบบอิสระที่มีผลต่อความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย.ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย).

กรุงเทพ ฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

วิจิตร อาชวะกุล.(2542).เทคนิคมนุษยสัมพันธ์ = Human Relations Techniques. พิมพ์ครั้งที่ 8.

กรุงเทพ ฯ: โอเอส พริ้นท์ติ้งเฮาส์.

วิจิตรา วิเศษสมบัติ.(2539).การศึกษาความพร้อมทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัด

ประสบการณ์ความคิดรวบยอดประกอบการสนทนาในกิจกรรมการปั้น.ปริญญาานิพนธ์

กศ.ม.(การศึกษาปฐมวัย).กรุงเทพ ฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ถ่ายเอกสาร.

วิรุณ ตั้งเจริญ.(2526). “การสร้างเสริมลักษณะนิสัยเด็กปฐมวัยด้านศิลปะ,” เอกสารประกอบการสอนชุดวิชาการสร้างเสริมลักษณะนิสัยเด็กระดับปฐมวัยศึกษา : หน่วยที่ 1 – 7 .

กรุงเทพ ฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

_____. (2537).การศึกษาเด็ก.ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย

บูรพา.กรุงเทพ ฯ : ที พี มีเดีย.

ศศิมา พรหมรักษ์.(2546).พฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ทาง

วิทยาศาสตร์.ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย).กรุงเทพ ฯ: บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ศศิธร สังข์อู่.(2548).ผลการใช้เทคนิคแบบตัว การชี้แนะ และการเสริมแรงทางบวกที่มีผลต่อ

พฤติกรรมความร่วมมือของเด็กออกทิสติกก่อนวัยเรียน.ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม.

(จิตวิทยาพัฒนาการ).กรุงเทพ ฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ถ่ายเอกสาร.

สมศรี สมบูรณ์.(2546).การศึกษาความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กกลุ่มอาการดาวน์

ในระดับปฐมวัย โดยการใช้กิจกรรมการปั้น.ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย).

กรุงเทพ ฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- สิริมา ภิญโญนันตพงษ์. (2550). *ECED 201 การศึกษาด้านปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- สุดารัตน์ เพชรจุฬี. (2539). *สภาพและปัญหาการจัดประสบการณ์ศิลปะศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยของครูปฐมวัยในโรงเรียนอนุบาล. กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์. ศ.ม (ศิลปศึกษา).* กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุทธิพรรณ ธีรพงศ์. (2534). *การศึกษากิจกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัยที่ทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบกลุ่มครูมีส่วนร่วมและแบบครูไม่มีส่วนร่วม. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย).* กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุนันทา ศิริวัฒนานนท์. (2544). *กระบวนการส่งเสริมพฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัยโดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบหัวเรื่องตามแนวคอนสตรัคติวิสต์. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย).* กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุภาค แฝงเพชร. (2551). *ผลการจัดกิจกรรมการเพาะปลูกพืชประกอบการบันทึกที่มีต่อพฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัย. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย).* กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เสาวนีย์ รื่นสุข. (2552). *พฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย) .* กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- หรรษา นิลวิเชียร. (2535). *ปฐมวัยศึกษา หลักสูตรและแนวปฏิบัติ.* กรุงเทพฯ: โอเอส พริ้นท์ติ้งเฮาส์.
- อารีรัตน์ ญาณะสร. (2544). *พฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารเป็นกลุ่ม. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย).* กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- Adams, D.M.; & Hamm, M.E. (1990). *Cooperative Learning Critical Thinking and Collaboration Across the Curriculum*. United States of America: Charles Thomas.
- Anselmo, S.; & Franz, W. (1995). *Early Childhood Development Prenatal Through Age Eight*. 2 nd ed. Englewood Cliffs, N.J: Prentice Hall.
- Bee, H. (1985). *The Development Child*. 4th ed. New York: Harper and Row.
- Berk, E.L. (1994, November). Vygotsky' s Theory : The Important of Make-Belive Play. *Young Childen*. 50(1) : 30.

- Burby – Stock, Judith, A.; others. (1996, April). Rater Agreement Indexes for Performance Assessment. *Educational and Psychological Measurement*. 56(2) : 256.
- Calkins, L.M. (1985). *Observing the language learner*. Urbana, IL National Council of Teachers of English.
- Feist, J. (1990). *Theories of Personality*. 2 nd ed. Forth Worth : Holt, Rinehart and Winston.
- Gange, E.D. (1985). *The Cognitive Psychology of School Learning*. Boston : Little Browe.
- Gesell, Arnold; & Ilg, Frances L. (1964: 354-355). *Child Development : an Introduction to Study of Human Growth*. New York: Harper.
- Hoskisson, H.L.;& Tompkins, G.E. (1987). *Language Arts : Conten and Teachig Strategies*. New York: Merrill.
- Johnso,w.d.; & Roger, T.J. (1994). *Learning Together and Alone : Cooperative Competitive and Individualistic Learning* . 4ht ed . Neddham Heights, Masschusetts: Allyn andBacon.
- Krogh, L.S. (1990). *The Integrated Eariy Childhood Curriculum*. New York: McGraw-Hill.
- Lejeune, C.W. (1995, March). "The Effect of Participation in Competitive and Cooperative Games On the free-Play Behavior of Preschoolers. *Dissertation Abstracts International*.
- Lewis, B (2003). *Journal Writing in the Classroom*. (online). A Vailable: [Http://6educators.com/cs/languageartswr/a/jornalwriting.htm](http://6educators.com/cs/languageartswr/a/jornalwriting.htm). Retrieved
Dissertation Abstracts International. 21(4) : 994-A-995-A.
- Lowenfeld, V.;& Brittain, W.L. (1964). *Creative and Mental Growth*. 4th ed. New York: Macmilan.
- Meier, J.; & Rishel, T. (1998). *Writing in the Teaching and Learning of Mathematics*. Macmillan
- Morrison, G. S. (1995). *Early Childhood Education Today*. 6th ed. Englewood cliffs, New Jersey: Prentice – Hall.
- Mussen, P.H.; others. (1996). *Child Development Change Over Time*. Eight Edition. United States of America : Harper Collins college.
- Nahrgang, O.L.;& Peterson,B.T. (1986, September). Using Writing to Learn Mathematics
Mathematics Teacher. 79: 461-465.

- Seefeldt, C. (1980). *Teaching Young Children*. New Jersey: Prentice-Hall.. (1990).
Continuing Issues in Early Childhood Education. Columbus: MerrillPublishing.
- Seefeldt, C.; & Barbour, N. (1986). *Early Chidhood Education:An introduction*. Culumbus:
 Charles E. Merril.
- Slavin, R. E. (1983). *Cooperative Learning*. New York: Longman.
- Vaughn, J. B. (1994, Aprill). Cooperative Learning ad Young Children: Emerging
 Cooperative Behavior. *Dissertation Abstacte Internationnal*. 54(10) : 3706-A.

ภาคผนวก ก

- คู่มือการใช้เกณฑ์การให้คะแนนพฤติกรรมความร่วมมือ
- แบบบันทึกการให้คะแนนพฤติกรรมความร่วมมือ

คู่มือการใช้แบบสังเกตพฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัย

คำชี้แจง

พฤติกรรมที่สังเกตและบันทึกลงในแบบสังเกตการพัฒนาพฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัย มี 3 ด้าน ได้แก่

1. การยอมรับ มี 3 ข้อ
2. การช่วยเหลือกัน มี 3 ข้อ
3. ความรับผิดชอบในหน้าที่ มี 3 ข้อ

กล่าวคือ พฤติกรรมความร่วมมือ หมายถึง พฤติกรรมทางสังคมที่เด็กแสดงออกถึงความรู้สึกที่ดี โดยการกระทำหรือคำพูด และเป็นที่ยอมรับของสังคม ประกอบด้วยลักษณะต่างๆดังต่อไปนี้

1. การยอมรับ ได้แก่

- 1.1 บอกความต้องการและแสดงความคิดเห็นร่วมกับเพื่อนๆ
- 1.2 ยินดี และยอมรับในการทำตามข้อตกลงของกลุ่ม
- 1.3 พุดคุยกับเพื่อนๆขณะทำกิจกรรมด้วยอารมณ์ที่ดี

2. การช่วยเหลือกัน ได้แก่

- 2.1 ช่วยเพื่อนในการจัดเตรียมอุปกรณ์
- 2.2 แบ่งปันและให้เพื่อนยืมวัสดุอุปกรณ์
- 2.3 ช่วยเพื่อนหยิบอุปกรณ์ที่เพื่อนต้องการ

3. ความรับผิดชอบได้แก่

- 3.1 การทำตามหน้าที่ของตนเอง
- 3.2 ทำงานที่มอบหมายจนสำเร็จ
- 3.3 ช่วยทำงานของกลุ่มจนเสร็จสมบูรณ์

1. แบบสังเกตพฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัยเป็นการบันทึกในรูปแบบของความถี่และระดับคุณภาพของพฤติกรรมจัดเป็น 3 ระดับคะแนน คือ 2, 1, 0

2. เวลาที่ใช้ในการสังเกต สังเกตในช่วงเวลาที่จัดกิจกรรมการปั้น ในวันจันทร์ วันพุธ และวันศุกร์ วันละ 60 นาที โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมความร่วมมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นบันทึกการสังเกตโดยผู้วิจัย

1 คน จัดกิจกรรมการปั้นเป็นกลุ่ม เป็นเวลา 8 สัปดาห์รวมเวลาในการสังเกต 10 สัปดาห์ สังเกตในช่วงเวลา 9.30 – 10.30 น.

ขั้นตอนปฏิบัติในการสังเกต

1. เขียนชื่อผู้สังเกต ผู้ถูกสังเกต (เด็ก) วัน เดือน ปี สถานที่ ที่ทำการสังเกต
2. ผู้วิจัย ทำการสังเกตพฤติกรรมความร่วมมือของเด็กๆในเวลาที่เด็กๆเริ่มทำกิจกรรมการปั้น โดยการสังเกตจะสังเกตเด็กเป็นรายบุคคล

การบันทึกแบบสังเกต

เมื่อสังเกตพฤติกรรมความร่วมมือตรงกับข้อใดและช่องระดับคะแนนพฤติกรรมความร่วมมือตรงกับข้อใดให้ทำเครื่องหมาย ลงในช่องนั้นถ้าเกิดพฤติกรรมความร่วมมือซ้ำช่องเดิมให้ทำเครื่องหมายเพิ่มลงในช่องเดิมตามจำนวนที่เกิดพฤติกรรมซ้ำโดยทำการบันทึกดังนี้

ช่องระดับคะแนน 2 บันทึกเมื่อเด็กเกิดพฤติกรรมความร่วมมือด้วยตัวเอง

ช่องระดับคะแนน 1 บันทึกเมื่อเด็กเกิดพฤติกรรมความร่วมมือโดยเพื่อนบอก

ช่องระดับคะแนน 0 บันทึกเมื่อเด็กไม่เกิดพฤติกรรมความร่วมมือ

การเตรียมการสังเกต

1. ผู้สังเกตต้องศึกษาคู่มือในการสังเกตให้เข้าใจกระบวนการสังเกตทั้งหมดเพื่อให้เกิดความชำนาญในการใช้แบบสังเกต
2. การจัดเตรียมสภาพแวดล้อมและอุปกรณ์ในการปฏิบัติกิจกรรมไว้ให้เรียบร้อยล่วงหน้า
3. จัดเตรียมอุปกรณ์ที่ใช้ในการสังเกต ได้แก่ คู่มือการใช้แบบประเมินพฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัย และแบบสังเกตพฤติกรรมความร่วมมือไว้ให้เรียบร้อย
4. ก่อนเริ่มทำการสังเกต ควรทำธุระส่วนตัวให้เรียบร้อย เช่น ดื่มน้ำ เข้าห้องน้ำ

1. คำอธิบายเกี่ยวกับแบบสังเกตพฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัย

หัวข้อพฤติกรรม	ระดับคะแนน	รายละเอียดพฤติกรรม
1.พฤติกรรมด้านการยอมรับ		
1.1บอกความต้องการของตนเองได้และ แสดงความคิดเห็นร่วมกับเพื่อนๆ	2	เด็กสามารถบอกความต้องการและแสดงความคิดเห็นร่วมกับเพื่อนๆได้ด้วยตนเองทุกครั้ง
	1	เด็กสามารถบอกความต้องการและแสดงความคิดเห็นร่วมกับเพื่อนๆได้ด้วยตนเองเป็นบางครั้ง
	0	เด็กไม่สามารถบอกความต้องการและแสดงความคิดเห็นร่วมกับเพื่อนๆได้เลย
1.2 ยินดีและยอมรับในการทำตามข้อตกลงของกลุ่ม	2	เด็กยินดี และยอมรับในการทำตามข้อตกลงของกลุ่มได้ด้วยตนเองทุกครั้ง
	1	เด็กยินดี และยอมรับในการทำตามข้อตกลงของกลุ่มได้ด้วยตนเองเป็นบางครั้ง
	0	เด็กไม่ยินดี และยอมรับในการทำตามข้อตกลงของกลุ่มได้เลย
1.3 พุดคุยกับเพื่อนๆขณะทำกิจกรรมด้วยอารมณ์ที่ดี	2	เด็กพุดคุยกับเพื่อนๆขณะทำกิจกรรมร่วมกันด้วยอารมณ์ที่ดีตลอดเวลา
	1	เด็กพุดคุยกับเพื่อนๆขณะทำกิจกรรมร่วมกันด้วยอารมณ์ที่ดีบ้างเป็นบางครั้ง
	0	เด็กไม่พุดคุยกับเพื่อนๆขณะทำกิจกรรมร่วมกันเลย
2.การช่วยเหลือกัน		
2.1 ช่วยเหลือเพื่อนในการจัดเตรียมอุปกรณ์	2	เด็กสามารถช่วยเหลือเพื่อนในการจัดเตรียมอุปกรณ์ได้ด้วยตนเอง
	1	เด็กสามารถช่วยเหลือเพื่อนในการจัดเตรียมอุปกรณ์ได้เป็นบางครั้ง
	0	เด็กไม่สามารถช่วยเหลือเพื่อนในการจัดเตรียมอุปกรณ์ได้เลย

2.2 แบ่งปันและให้เพื่อนยืมวัสดุอุปกรณ์	2	เด็กสามารถแบ่งปันและให้เพื่อนยืมอุปกรณ์ได้ด้วยตนเอง
	1	เด็กสามารถแบ่งปันและให้เพื่อนยืมอุปกรณ์ได้ด้วยตนเองเป็นบางครั้ง
	0	เด็กไม่สามารถแบ่งปันและให้เพื่อนยืมอุปกรณ์ได้เลย
2.3 ช่วยเพื่อนหยิบอุปกรณ์ที่เพื่อนต้องการ	2	เด็กสามารถช่วยเพื่อนหยิบอุปกรณ์ที่เพื่อนต้องการได้ด้วยตนเอง
	1	เด็กสามารถช่วยเพื่อนหยิบอุปกรณ์ที่เพื่อนต้องการได้เป็นบางครั้ง
	0	เด็กไม่สามารถช่วยเพื่อนหยิบอุปกรณ์ที่เพื่อนต้องการได้เลย
3.ความรับผิดชอบ		
3.1 ทำตามหน้าที่ของตนเอง	2	เด็กสามารถทำตามหน้าที่ของตนเองได้ด้วยตนเอง
	1	เด็กสามารถทำตามหน้าที่ของตนเองได้ด้วยตนเองเป็นบางครั้ง
	0	เด็กไม่สามารถทำตามหน้าที่ของตนเองได้เลย
3.2 ทำงานที่มอบหมายจนสำเร็จ	2	เด็กสามารถทำงานที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จด้วยตนเอง
	1	เด็กสามารถทำงานที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จด้วยตนเองเป็นบางครั้ง
	0	เด็กไม่สามารถทำงานที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จได้เลย
3.3 ช่วยทำงานของกลุ่มจนเสร็จสมบูรณ์	2	เด็กสามารถช่วยทำงานของกลุ่มจนเสร็จสมบูรณ์ได้ด้วยตนเอง
	1	เด็กสามารถช่วยทำงานของกลุ่มจนเสร็จสมบูรณ์ได้ด้วยตนเองเป็นบางครั้ง
	0	เด็กไม่สามารถช่วยทำงานของกลุ่มจนเสร็จสมบูรณ์เลย

แบบสังเกตพฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัย

ชื่อผู้ถูกสังเกต.....นามสกุล.....ชั้นอนุบาล.....
 ชื่อผู้สังเกต.....นามสกุล.....
 วันที่.....เดือน.....พ.ศ. สถานที่

พฤติกรรมความร่วมมือ	ระดับคะแนน		
	2	1	0
ด้านการยอมรับ			
1. บอกความต้องการของตนเองได้และแสดงความคิดเห็นร่วมกับเพื่อนๆ			
2. พักหน้ายินดีและยอมรับในการทำตามข้อตกลงของกลุ่ม			
3. พูดคุยกับเพื่อนๆขณะทำกิจกรรมด้วยอารมณ์ที่ดี			
การช่วยเหลือกัน			
1. ช่วยเหลือเพื่อนในการจัดเตรียมอุปกรณ์			
2. แบ่งปันและให้เพื่อนยืมวัสดุอุปกรณ์			
3. ช่วยเพื่อนหยิบอุปกรณ์ที่เพื่อนต้องการ			
ความรับผิดชอบ			
1. การทำตามหน้าที่ของตนเอง			
2. ทำงานที่มอบหมายจนสำเร็จ			
3. ช่วยทำงานของกลุ่มจนเสร็จสมบูรณ์			

บันทึกเพิ่มเติม

.....

ลงชื่อ.....

()

ผู้สังเกต

ภาคผนวก ข

- คู่มือการใช้แผนการจัดกิจกรรมการปั้นแบบกลุ่ม
- ตัวอย่างแผนการจัดกิจกรรมการปั้นแบบกลุ่ม

คู่มือการใช้แผนการจัดกิจกรรมการปั้นแบบกลุ่ม

หลักการและเหตุผล

การส่งเสริมพฤติกรรมการร่วมมือของเด็กปฐมวัยสามารถจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมได้หลายวิธี วิธีหนึ่งที่สามารถจัดให้เด็กได้คือ การจัดกิจกรรมการปั้นแบบกลุ่ม โดยการจัดกิจกรรมการปั้นเป็นกลุ่ม เป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้เกิดการเรียนรู้ เรื่องการทำงานร่วมกัน และกิจกรรมการปั้นสามารถปรับเปลี่ยนหมุนเวียนกันไปในแต่ละวัน เปิดโอกาสให้เด็กได้คิดและรู้จักการวางแผนร่วมกันอันจะนำไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ ได้แก่ การร่วมมือ การช่วยเหลือ ความรับผิดชอบ ทั้งนี้ครูมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการเรียนรู้ของเด็กในการสร้างบรรยากาศแวดล้อม สื่อการเรียนรู้ให้เหมาะสมเพื่อเป็นการกระตุ้นให้เด็กพฤติกรรมการร่วมมือ

จุดมุ่งหมาย

เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมการร่วมมือของเด็กปฐมวัย ในด้านการยอมรับ การช่วยเหลือกัน ความรับผิดชอบในหน้าที่

เนื้อหา

กิจกรรมการปั้นแบบกลุ่ม เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมพฤติกรรมการร่วมมือของเด็กปฐมวัยในด้านการยอมรับ การช่วยเหลือกัน ความรับผิดชอบในหน้าที่

หลักการจัดกิจกรรม

1. จัดกิจกรรมการปั้นแบบกลุ่ม วันละ 1 กิจกรรม ตามเนื้อหาและหัวข้อที่ครูกำหนดให้
2. ให้เด็กมีอิสระในการทำกิจกรรมการปั้น โดยมีบรรยากาศเป็นกันเอง ระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม
3. กิจกรรมนี้ใช้ระยะเวลาในการจัดกิจกรรม 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 60 นาที โดยจัดในวันจันทร์ วันพุธ และวันศุกร์

บทบาทและหน้าที่ของเด็ก

1. ร่วมมือกันในการวางแผนและแสดงความคิดเห็นกับเพื่อนๆภายในกลุ่มเกี่ยวกับเรื่องที่จะทำกิจกรรมการปั้น
2. ลงมือปฏิบัติกิจกรรมการปั้นเป็นกลุ่มตามที่ได้วางแผนไว้อย่างอิสระ โดยการร่วมมือกันในการทำงาน ช่วยเหลือ แบ่งปันอุปกรณ์กับเพื่อนๆ และรู้จักรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเองตามที่ได้รับมอบหมายจากกลุ่ม และช่วยกันเก็บอุปกรณ์

3. เด็กแต่ละกลุ่มออกมานำเสนอผลงานของกลุ่มหลังจากทำกิจกรรมเสร็จเรียบร้อยแล้ว

บทบาทหน้าที่ของครู

1. อธิบายข้อตกลงเบื้องต้นเกี่ยวกับการทำกิจกรรมการบ้าน
 - .ให้เด็กปรึกษากันได้ในขั้นตอนการทำงาน
 - เด็กทำงานร่วมกันจนกว่าจะหมดเวลา
2. กระตุ้นให้เด็กสนใจในการทำกิจกรรมและเสริมแรงทางบวกให้กับเด็กขณะที่เด็กทำงาน และใช้คำถามหรือคำพูดเกี่ยวกับพฤติกรรมความร่วมมือในด้านการร่วมมือ การช่วยเหลือ และด้านความรับผิดชอบ
3. สังเกตการณ์และให้ความช่วยเหลือ เมื่อจำเป็น

ต่อไปนี้เป็นตัวอย่างแผนการจัดกิจกรรมการบ้านสัปดาห์ที่ 3 ครั้งที่ 1 , 2 และครั้งที่ 3 ซึ่งอยู่ในหน่วยการเรียนรู้เรื่อง ธรรมชาติแสนสวย มี 3 เรื่อง คือ

1. เรื่องต้นไม้มีค่า
2. เรื่องธรรมชาติแสนสวย
3. เรื่องสัตว์ทะเล

แผนการจัดกิจกรรมการปั้น
ที่มีต่อพฤติกรรมพฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัย
เรื่อง สนุกกับการปั้นดินน้ำมัน : ดินไม่มีค่า
สัปดาห์ที่ 3 ครั้งที่ 1 วัน จันทร์ เวลา 60 นาที

จุดประสงค์

1. เพื่อพัฒนาพฤติกรรมความร่วมมือ ได้แก่ ด้านการยอมรับ ด้านการช่วยเหลือกัน และด้านความรับผิดชอบในหน้าที่
2. เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามเนื้อหาสาระ เกี่ยวกับดินไม้

เนื้อหา

กิจกรรมการปั้นแบบกลุ่ม โดยการปั้นดินน้ำมัน ตามเรื่องราวที่ครูกำหนดให้ โดยการเน้นพฤติกรรมความร่วมมือโดยที่เด็กแต่ละกลุ่มร่วมมือกันวางแผนและทำงานร่วมกันในการสร้างสรรค์ผลงานของกลุ่ม

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

ขั้นนำ

1. ครูพานักเรียนออกมาเดินดูต้นไม้บริเวณรอบๆโรงเรียนให้นักเรียนสังเกตต้นไม้ที่พบเห็นและสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับส่วนประกอบของต้นไม้ และเวลาเรายืนอยู่ใต้ต้นไม้เรารู้สึกอย่างไรแล้วพาเด็กๆกลับเข้าห้องเรียน
2. อธิบายข้อตกลงเบื้องต้นในการปฏิบัติการทำงานเป็นกลุ่ม โดย
 - 2.1 ร่วมกันวางแผนและแสดงความคิดเห็นกับเพื่อนเกี่ยวกับเรื่องที่จะทำร่วมกัน
 - 2.2 ระหว่างการทำงาน เด็กๆสามารถปรึกษากันได้
 - 2.3 เด็กๆทำงานร่วมกันจนกว่าจะเสร็จและหมดเวลาของกิจกรรมในแต่ละครั้ง

ขั้นดำเนินกิจกรรม

1. ให้เด็กๆแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 5 คน เพื่อร่วมกันทำการวางแผนในการทำกิจกรรม โดยครูกระตุ้นให้เด็กสนใจในกิจกรรม และให้แรงเสริมทางบวกขณะที่เด็กทำงาน เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมความร่วมมือ การช่วยเหลือ และความรับผิดชอบ
2. ขั้นทำกิจกรรมร่วมกัน เด็กลงมือปฏิบัติกิจกรรมตามที่ได้วางแผนไว้ในรูปแบบต่างๆที่ตรงตาม ความสนใจของสมาชิกในกลุ่ม
3. เมื่อปฏิบัติกิจกรรมเสร็จสิ้นแล้วให้แต่ละกลุ่มเก็บอุปกรณ์เข้าที่ และทำความสะอาดโต๊ะกิจกรรมให้เรียบร้อย

ขั้นสรุป

1. ให้เด็กแต่ละกลุ่มได้ออกมานำเสนอผลงานของกลุ่ม โดยครูกระตุ้นด้วยการใช้คำถาม
2. สนทนาและซักถามถึงการทำงานว่าเกิดอะไรขึ้นบ้าง มีปัญหาอะไรบ้าง ช่วยกันแก้ไข
ปัญหาอย่างไร ผลงานที่ทำสำเร็จได้เพราะอะไร การร่วมมือกันทำงานมีผลดีกับเด็กๆ อย่างไร
3. เด็กและครูร่วมกันสรุป ทบทวน ถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการช่วยกันทำกิจกรรมศิลปะ
สร้างสรรค์เป็นกลุ่ม

สื่อและอุปกรณ์

1. ดินน้ำมัน
2. แผ่นยางรอง
3. เพลงต้นไม้มีชีวิต

การประเมินผล

ใช้แบบสังเกตพฤติกรรมความร่วมมือ

เพลงต้นไม้มีชีวิต

ไม่ทราบนามผู้แต่ง

ต้นไม้มีชีวิต

ต้นไม้จะเสียใจ

อย่าได้คิดไปตัดต้นไม้

ยืนร้องไห้ โหย โหย โหย โหย

แผนการจัดกิจกรรมการปั้น
ที่มีต่อพฤติกรรมพฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัย
เรื่อง สนุกกับการปั้นดินน้ำมัน : ธรรมชาติแสนงาม
สัปดาห์ที่ 3 ครั้งที่ 2 วัน พุธ เวลา 60 นาที

จุดประสงค์

1. เพื่อพัฒนาพฤติกรรมความร่วมมือ ได้แก่ ด้านการยอมรับ ด้านการช่วยเหลือกัน และด้านความรับผิดชอบในหน้าที่
2. เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามเนื้อหาสาระ เกี่ยวกับป่าธรรมชาติแสนงาม

เนื้อหา

กิจกรรมการปั้นแบบกลุ่ม โดยการปั้นดินน้ำมัน ตามเรื่องราวที่ครูกำหนดให้ โดยการเน้นพฤติกรรมความร่วมมือโดยที่เด็กแต่ละกลุ่มร่วมมือกันวางแผนและทำงานร่วมกันในการสร้างสรรค์ผลงานของกลุ่ม

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

ขั้นนำ

1. ครูและนักเรียนร่วมกันร้องเพลง ต้นไม้มีชีวิตและสนทนากับประโยชน์ของต้นไม้
2. อธิบายข้อตกลงเบื้องต้นในการปฏิบัติการทำงานเป็นกลุ่ม โดย
 - 2.1 ร่วมกันวางแผนและแสดงความคิดเห็นกับเพื่อนเกี่ยวกับเรื่องที่จะทำร่วมกัน
 - 2.2 ระหว่างการทำงาน เด็กๆสามารถปรึกษากันได้
 - 2.3 เด็กๆทำงานร่วมกันจนกว่าจะเสร็จและหมดเวลาของกิจกรรมในแต่ละครั้ง

ขั้นดำเนินกิจกรรม

1. ให้เด็กๆแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 5 คน เพื่อร่วมกันทำการวางแผนในการทำกิจกรรม โดยครูกระตุ้นให้เด็กสนใจในกิจกรรม และให้แรงเสริมทางบวกขณะที่เด็กทำงาน เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมความร่วมมือ การช่วยเหลือ และความรับผิดชอบ
2. ขึ้นทำกิจกรรมร่วมกัน เด็กลงมือปฏิบัติกิจกรรมตามที่ได้วางแผนไว้ในรูปแบบต่างๆที่ตรงตาม ความสนใจของสมาชิกในกลุ่ม
3. เมื่อปฏิบัติกิจกรรมเสร็จสิ้นแล้วให้แต่ละกลุ่มเก็บอุปกรณ์เข้าที่ และทำความสะอาดโต๊ะกิจกรรมให้เรียบร้อย

ขั้นสรุป

1. ให้เด็กแต่ละกลุ่มได้ออกมานำเสนอผลงานของกลุ่ม โดยครูกระตุ้นด้วยการใช้คำถาม
2. สนทนาและซักถามถึงการทำงานว่าเกิดอะไรขึ้นบ้าง มีปัญหาอะไรบ้าง ช่วยกันแก้ไข ปัญหาอย่างไร ผลงานที่ทำสำเร็จได้เพราะอะไร การร่วมมือกันทำงานมีผลดีกับเด็กๆ อย่างไร
3. เด็กและครูร่วมกันสรุป ทบทวน ถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการช่วยกันทำกิจกรรมศิลปะ สร้างสรรค์เป็นกลุ่ม

สื่อและอุปกรณ์

1. ดินน้ำมัน
2. แผ่นยางรอง

การประเมินผล

ใช้แบบสังเกตพฤติกรรมความร่วมมือ

แผนการจัดกิจกรรมการปั้น
ที่มีต่อพฤติกรรมพฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัย
เรื่อง สนุกกับการปั้นดินน้ำมัน : สัตว์ทะเล
สัปดาห์ที่ 3 ครั้งที่ 3 วัน ศุกร์ เวลา 60 นาที

จุดประสงค์

1. เพื่อพัฒนาพฤติกรรมความร่วมมือ ได้แก่ ด้านการยอมรับ ด้านการช่วยเหลือกัน และด้านความรับผิดชอบในหน้าที่
2. เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามเนื้อหาสาระ สัตว์ทะเล

เนื้อหา

กิจกรรมการปั้นแบบกลุ่ม โดยการปั้นดินน้ำมัน ตามเรื่องราวที่ครูกำหนดให้ โดยการเน้นพฤติกรรมความร่วมมือโดยที่เด็กแต่ละกลุ่มร่วมมือกันวางแผนและทำงานร่วมกันในการสร้างสรรค์ผลงานของกลุ่ม

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

ขั้นนำ

1. ครูและนักเรียนร่วมกันร้อง ทะเลแสนงามและร่วมกันสนทนาถึงสัตว์ที่อาศัยอยู่ในทะเล
2. อธิบายข้อตกลงเบื้องต้นในการปฏิบัติการทำงานเป็นกลุ่ม โดย
 - 2.3 ร่วมกันวางแผนและแสดงความคิดเห็นกับเพื่อนเกี่ยวกับเรื่องที่จะทำร่วมกัน
 - 2.4 ระหว่างการทำงาน เด็กๆสามารถปรึกษากันได้
 - 2.3 เด็กๆทำงานร่วมกันจนกว่าจะเสร็จและหมดเวลาของกิจกรรมในแต่ละครั้ง

ขั้นดำเนินกิจกรรม

1. ให้เด็กๆแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 5 คน เพื่อร่วมกันทำการวางแผนในการทำกิจกรรม โดยครูกระตุ้นให้เด็กสนใจในกิจกรรม และให้แรงเสริมทางบวกขณะที่เด็กทำงาน เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมความร่วมมือ การช่วยเหลือ และความรับผิดชอบ
2. ขั้นทำกิจกรรมร่วมกัน เด็กลงมือปฏิบัติกิจกรรมตามที่ได้วางแผนไว้ในรูปแบบต่างๆที่ตรงตาม ความสนใจของสมาชิกในกลุ่ม
3. เมื่อปฏิบัติกิจกรรมเสร็จสิ้นแล้วให้แต่ละกลุ่มเก็บอุปกรณ์เข้าที่ และทำความสะอาดโต๊ะกิจกรรมให้เรียบร้อย

ขั้นสรุป

1. ให้เด็กแต่ละกลุ่มได้ออกมานำเสนอผลงานของกลุ่ม โดยครูกระตุ้นด้วยการใช้คำถาม
2. สนทนาและซักถามถึงการทำงานว่าเกิดอะไรขึ้นบ้าง มีปัญหาอะไรบ้าง ช่วยกันแก้ไข ปัญหาอย่างไร ผลงานที่ทำสำเร็จได้เพราะอะไร การร่วมมือกันทำงานมีผลดีกับเด็กๆ อย่างไร
3. เด็กและครูร่วมกันสรุป ทบทวน ถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการช่วยกันทำกิจกรรมศิลปะ สร้างสรรค์เป็นกลุ่ม

สื่อและอุปกรณ์

1. ดินน้ำมัน
2. แผ่นยางรอง

การประเมินผล

ใช้แบบสังเกตพฤติกรรมความร่วมมือ

เพลง ทะเลแสนงาม

ไอ้ทะเลแสนงาม ฟ้าสีครามสดใส มองเห็นเรือใบแล่นอยู่ในทะเล

หาดทรายงามเห็นปู ดูซิดูหมีปลา กุ้ง หอย นานา อยู่ในท้องทะเล

ภาคผนวก ค
บัญชีรายนามผู้เชี่ยวชาญ

บัญชีรายนามผู้เชี่ยวชาญ

1. ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจแผนการจัดกิจกรรมการปั้นแบบกลุ่ม

1. อาจารย์รัชนก	ก่อดิษฐ์	ครูชำนาญการ โรงเรียนวัดศรีสำราญราษฎร์บำรุง
อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร
2. อาจารย์วราภรณ์	พรมกระทุ่มล้ม	ครู โรงเรียนบ้านสวนหลวง
อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร
3. อาจารย์รัชชา	อีอกฉิม	หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อบต. บางช้าง
อำเภอสสามพราน จังหวัดนครปฐม

2. ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจแบบสังเกตพฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัย

1. อาจารย์วันดา	คันธจันทร์	ครูชำนาญการโรงเรียนกิ่งเพชร
สำนักงานเขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร
2. อาจารย์นิชาภา	ธนกิจพัฒน์	ครูชำนาญการ โรงเรียนวัดติสสงสาราม
สำนักงานเขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร
3. อาจารย์นุชรี	ฮวบบางยาง	ครูผู้สอนระดับปฐมวัยโรงเรียนนักบุญเปโตร
อำเภอสสามพราน จังหวัดนครปฐม

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล นางกัญญณัฐ พลอยกระจำง

วันเดือนปีเกิด 31 มีนาคม 2523

สถานที่เกิด โรงพยาบาลพนมไพร อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด

รหัสไปรษณีย์ 45140

สถานที่อยู่ 49/208 หมู่ 4 ตำบลหนองปลาไหล อำเภอเมือง

จังหวัดสระบุรี รหัสไปรษณีย์ 45140

โทรศัพท์มือถือ 08-0667-6845

อีเมลล์ www.kanyanat_py1@hotmail.com

ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน ครู รับผิดชอบเงินเดือน คศ.1

สถานที่ทำงานปัจจุบัน โรงเรียนเทศบาล 4 หนองแคอนุสรณ์ ตำบลหนองแค

อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2546 ครุศาสตรบัณฑิต (คบ.) สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย

จาก สถาบันราชภัฏนครปฐม

พ.ศ. 2558 การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย

จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ